

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SERBEST ZAMAN DAVRANIŞLARININ KUŞAKLAR ARASI
FARKLILIKLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**BUKET BALCI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Sibel ARSLAN**

2022-KIRIKKALE

T.C.

**KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SERBEST ZAMAN DAVRANIŞLARININ KUŞAKLAR ARASI
FARKLILIKLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**BUKET BALCI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Sibel ARSLAN**

2022-KIRIKKALE

ETİK BEYAN

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

BUKET BALCI

17/06/2022

ÖZET

SERBEST ZAMAN DAVRANIŞLARININ KUŞAKLAR ARASI FARKLILIKLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kırıkkale Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç.Dr. Sibel ARSLAN
Haziran, 2022, 113 sayfa

İnsanlığın başlangıç tarihinden itibaren olan süreç içinde, hemen hemen aynı yıllarda dünyaya gelmiş, aynı dönemin koşullarında yaşayan, dolayısıyla da birbirleriyle neredeyse aynı sorumluluklarla yükümlü olmuş kişilerin oluşturduğu kitle kuşak olarak tanımlanmaktadır. Her kuşağın hayata bakış açısı, iletişim tarzı, değer yargıları, çalışma alışkanlıkları, tutum ve davranışları birbirinden farklı özellikler göstermekte ve bu farklılaşma serbest zaman alışkanlıklarına da yansımaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacını serbest zaman davranışlarının kuşaklar arası farklılıklar açısından incelenmesi oluşturmaktadır. Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubu Kırıkkale ilinde yaşayan toplam 523 katılımcıdan oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen; kişisel bilgiler ve serbest zaman tercihlerine ilişkin iki bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Betimsel verilerin çözümlenmesinde yüzde (%), frekans (f) ve aritmetik ortalama (\bar{X}) değerlerinden yararlanılmış; çoklu grup karşılaştırmaları için ANOVA (tek yönlü varyans analizi), farklılık yaratan grupları belirlemek için Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma Testi kullanılmıştır. Kuşakların en çok kullandığı teknolojik aletin akıllı telefon olduğu, genel olarak teknolojik aletleri Y kuşağının X ve Z kuşağından daha fazla kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Teknolojik aletleri kullanım amacının kuşaklar arasında farklılık gösterdiği kuşakların teknolojik aletleri en çok haberleşmek, en az dijital oyunlar oynamak amacıyla kullandığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları genel olarak tüm kuşaklarda pasif ve amaçsız (internette gezinmek, sosyal medya takibi yapmak, müzik dinlemek vb.) etkinlik türlerinin daha fazla tercih edildiğini ve bu tür etkinliklere katılım sıklığının genç kuşaklarda daha yüksek olduğunu göstermektedir. Z kuşağı serbest zamanlarında “internette gezinmek, sosyal medyada vakit geçirmek etkinliklerini X ve Y kuşağına göre daha sık yaparken; Y kuşağı, “arkadaşlarla vakit geçirmek, kültürel etkinliklere katılmak” etkinliklerini X ve Z kuşağına göre daha fazla tercih etmektedir. X kuşağının ise serbest zamanlarında “televizyon izlemek” etkinliğini Y ve Z kuşağına göre daha sık yaptığı belirlenmiştir. Serbest zaman etkinliklerine katılım amacının genel olarak sırasıyla en fazla “eğlenmek, stres atmak, yenilenmek/rahatlamak” olduğu görülürken; X ve Y kuşaklarında “mutlu olmak”, Z kuşağında ise “eğlenmek” amacı ilk sırada gelmektedir. Tüm kuşakların serbest zaman etkinlikleri için en fazla tercih ettikleri mekânlar sırasıyla “ev, açık alan/doğa, kafe vb. özel alanlar” olurken; X ve Y kuşağı için ilk tercih “açık alan/doğa”, Z kuşağı için ise “kafe vb. özel alanlar” olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Serbest zaman, serbest zaman davranışları, X Y Z kuşakları, kuşaklar arası farklılıklar

ABSTRACT

EXAMINATION OF LEISURE TIME BEHAVIOR IN TERMS OF GENERATION DIFFERENCES

Kırıkkale University
Health Sciences Institute
Physical Education and Sports Department, Master Thesis
Supervisor: Doç.Dr. Sibel ARSLAN
June 2022, 113 pages

Within the time when the humanity arouse, the populace who are born almost in the same years, live in the same periods; thus, hold similiar responsibilities is defined as generations. The life perspectives, the communication ways, the standarts of value judgments, the work habits, the manners and attitudes of every generation differs and consequently this reflects to their leisure time activities. In this context, the research aims an examination of the differences between generations in terms of free time activities. This resarch is a descriptive one as a scanning model. The examplification of the research consists of 523 participants who are among X,Y and Z generations, living in Kırıkkale. As a means of data collecting, created by the researcher, a questionnaire is used which includes two sections related to the personal information and free time activities. To analyze the data, the percent (%), the frequency (f) and arithmetic mean (\bar{X}) are taken into account; for the poly ones ANOVA(one way variation analyse) and Tukey HSD Multiple Comparison Test is used to indicate the groups who create differences. It is resulted that all generations use the smart phones chiefly as a technological device; and generally the technological devices are used by Y generation more than X and Z. In addition, it is determined that the purpose of using technological devices differs among generations. The generations use these devices in order to communicate at most whereas they use them to play digital games at least. According to the results, in all generations, the passive and aimless activities (surfing the net, following social media, listening to music etc) are often preferred and the frequency of attending these activities is higher among the young generations. Generally, the purpose of these activities is respectively ‘to have fun, to get rid of stress, to relax’; while among X and Y generations ‘to feel happy’ is on the first place, it is ‘to have fun’ for the Z generation. Moreover, the Z generation, in accordance with the X and Y, prefers ‘surfing the net, spending time on social media’ as free time activities where as the Y generation chooses ‘hanging out with friends, attending cultural activities’ more than the X nd Y. As for X, they often prefers watching television. Besides, the places which the participants mostly prefer are respectively’ home, outside/nature, private places such as cafes’. While the preference of the X and Y generation is ‘outside/nature’ , for the Z generation, “cafe etc. it has been concluded that there are “special areas”.

Key Words: Leisure, Leisure time behaviors, X Y Z generations, Generational differences

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez danışmanlığımı üstlenen, her zaman daha iyisini yapmam için yol gösteren, anlayışlı ve içten tavırlarıyla beni motive eden, özenle ve sabırla her sorumu cevaplayan, tecrübesini, bilgisini ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, değerli hocam Doç.Dr. Sibel ARSLAN'a

Bitmez tükenmez desteği, sonsuz sabrı ve ilgisiyle hep yanımda olan arkadaşım Gizem TABARU ÖRNEK'e

Çalışmama katılan ve bu süreçte yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarıma ve öğrencilerime,

Tez çalışmam süresince her türlü fedakârlığı yapan, sevgi ve sabırla her zaman yanımda olan sevgili eşim Serkan BALCI'ya ve aileme, varlığıyla bana güç veren sevgili oğlum Doruk Alp BALCI'ya,

Sonsuz teşekkür ederim...

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Sınırlılıklar.....	5
1.5 Sayıtlılar	6
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1 Zaman Kavramı	7
2.2. Serbest Zaman.....	9
2.3. Serbest Zaman Tarihçesi	11
2.4 Serbest Zaman Kullanımı.....	14
2.4.1 Sıradan Serbest Zaman Etkinlikleri.....	14
2.4.2 Sistemli Serbest Zaman Etkinlikleri	15
2.5 Serbest Zamanın Temel Fonksiyonları	16
2.6.Serbest Zaman Değerlendirme	18
2.7 Kuşak Kavramı	20
2.8. Kuşakların sınıflandırılması.....	22
2.9. X Kuşağı	24
2.10. Y Kuşağı	25
2.11. Z Kuşağı	27
2.12. Kuşaklar Ve Serbest Zaman	29
3. YÖNTEM	31

3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.2. Veri Toplama Araçları.....	31
3.3. Evren ve Örneklem	32
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	32
4. BULGULAR VE YORUM	34
5. SONUÇ.....	73
KAYNAKÇA.....	81
EKLER.....	97
Ek-1 Etik Kurul İzni	97
Ek-2 Anket Formu	98
ÖZGEÇMİŞ	101

ÇİZELGELER DİZİNİ

ÇİZELGE 3.1 İç Güvenlik istatistikleri	31
ÇİZELGE 4.1 Katılımcıların Yaş Verileri	34
ÇİZELGE 4.2 Katılımcıların Cinsiyet Verileri	34
ÇİZELGE 4.3 Katılımcıların Medeni Durum Verileri.....	34
ÇİZELGE 4.4 Katılımcıların Eğitim Düzeyi Verileri.....	35
ÇİZELGE 4.5 Katılımcıların Mesleki Verileri.....	36
ÇİZELGE 4.6 Katılımcıların Ekonomik Düzey Verileri	37
ÇİZELGE 4.7 Katılımcıların Sahip Oldukları Serbest Zaman Süresi	38
ÇİZELGE 4.8 Serbest Zamanı Yeterli Bulma Durumu	39
ÇİZELGE 4.9 Serbest Zaman Etkinliklerine Düzenli Katılma Durumu	40
ÇİZELGE 4.10 Teknolojik Alet Kullanım Sıklığı.....	41
ÇİZELGE 4.11 Teknolojik Alet Kullanım Sıklığı İle İlgili Verilerin Kuşaklara Göre Dağılımı.....	42
ÇİZELGE 4.12 Teknolojik Aletleri Kullanım Amacı.....	46
ÇİZELGE 4.13 Teknolojik Aletleri Kullanım Amacına İlişkin Verilerin Kuşaklara Göre Dağılımları.....	48
ÇİZELGE 4.14 Serbest Zamanda Yapılan Etkinlikler.....	52
...ÇİZELGE 4.15 Serbest Zamanda Yapılan Etkinliklerle İlgili Verilerin Kuşaklara Göre Dağılımı.....	55
ÇİZELGE 4.16 Serbest Zaman Etkinliklerine Katılım Amacı.....	63
ÇİZELGE 4.17 Serbest Zaman Etkinliklerine Katılma Amacına İlişkin Verilerin Kuşaklara Göre Dağılımı	65
ÇİZELGE 4.18 Serbest Zaman Etkinlikleri İçin Alan Tercihleri.....	68
ÇİZELGE 4.19 Serbest Zaman Etkinliklerinde Tercih Ettikleri Alanlara İlişkin Verilerin Kuşaklara Göre Dağılımı.....	69

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1: Zaman Gruplaması	9
Şekil 2.2: Batı Perspektifinde Serbest Zaman	12
Şekil 2.3: X, Y, Z Kuşakları	22
Şekil 2.4: X, Y ve Z Kuşakları ve Özellikleri	24
Şekil 2.5: X, Y, Z Kuşakları İletişim Şekli	29

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

f : Frekans

GSB : Gençlik ve Spor Bakanlığı

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

N : Kişi Sayısı

p : Anlamlı Farklılık

Ss : Standart Sapma

TDK : Türk Dil Kurumu

Vb. : Ve Benzeri

% : Yüzde

X : Aritmetik Ortalama

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi tanımlanmış, amaçları ve sınırlılıkları belirtilmiş, önemi vurgulanmıştır.

1.1. Problem

Zaman, yaşamın her alanını etkileyen, insanoğlu için olmazsa olmaz bir kavramdır. Çünkü insanların zamanı nasıl kullandıkları onların toplum içerisindeki konumlarına doğrudan etki eder. Bireylerin zaman kullanımıyla ilgili tercihleri kaliteli bir yaşam sürmenin anahtarıdır.

Zaman değiştirilemeyen, durdurulamayan ve geriye doğru işletilemeyen bir süreçtir. Zamanı iyi yönetemeyen bir insan kaçınılmaz stres altındadır. Zamanı nasıl kullanacağını bilmeyenler genellikle zaman bulamamaktan şikayet ederler. Zamanı kontrol altında tutamamak, hayatı kontrol altında tutamamaktır (Sabuncuoğlu, 2002).

Zamana bakış açısı ve zaman kullanımına ilişkin alışkanlıklar toplumlara ve kişilere göre farklılaşmakla birlikte, zamanın kullanımında önemli bir pay çalışma yaşamına aittir. Çünkü çalışmak insanların yaşamını devam ettirebilmeleri için vazgeçilmezdir. Bu nedenle zaman kullanımı da çalışma ve çalışma dışı yaşam temel alınarak ayrışır. Zorunlu olarak kullanılan çalışma süreleri, çalışmanın niteliği, kalitesi, çalışmayla elde edilecek ürün, gelir ya da başarı, bir taraftan çalışma dışı kullanılacak süreyi belirlerken diğer taraftan, çalışma dışı geçen sürede gerçekleştirilen yaşam için gerekli eylemlerin yerine getirilmesi ve ortaya çıkan serbest zamanın nitelikli olarak değerlendirilmesi imkânını sunar.

Zaman, bireylerin aynı derecede sahip olduğu ancak herkes tarafından aynı etkinlikte kullanılmayan kıymetli bir kaynaktır. Zamanı kavrama ve kullanma biçimi, toplumlara ve kültürlere göre değişmektedir. Gelişmemiş toplumlarda zaman, oldukça esnek, bitmeyecek bir kaynak gibi görülmekteydi. Sanayi toplumunda her şeyin makineleşmesiyle birlikte tek sorun zaman kısıtlılığı gibi görülmektedir. Endüstriyel toplumlarda zaman yakalaması zor önemi de giderek artan bir kavram haline gelmiştir. Bu nedenle gelişmiş toplumlarda zaman, dakika ve saniyelere bölünmekte, belirli işlerin belirli zaman diliminde yapılması mecburi görülmekte ve

bu durum mekanik bir süreç olarak algılanmaktadır (Karslı, 2004'den akt. Gürbüz ve Aydın 2012).

Bugünün çağında gerek iş yaşamında gerekse gündelik hayatta her şey büyük bir hızla değişmekte ve gelişmektedir. Zamanı kullanabilmenin önemi artmaktadır. Zaman kullanımındaki dengeyi kurabilmek, sadece kişiler için değil toplumlar içinde son derece önemlidir (Doğan, 2007). Makineleşme, dijitalleşme ve teknolojinin her geçen gün ilerlemesi ile birlikte insanların çalışma gücüne daha az ihtiyaç duyulmakta olup bununla birlikte de insanların çalışma saatleri azalmakta ve serbest zaman süreleri artmaktadır. Bugünün toplumlarında insanların serbest zamana duyduğu ihtiyaçta artmaktadır. Serbest zamanı değerlendirmek bir yaşam biçimi haline dönüşmektedir.

Modern çağda sanayileşme ve teknolojik gelişmeler bir yandan iş performansını arttırırken diğer yandan iş hayatında doyumsuzluk, bıkkınlık ve uyum sorununu da beraberinde getirmektedir. Bugünün insanı Sanayi Devrimi ile birlikte ve birçok alanda yayılan toplumsal ve ruhsal değişimin insanda yarattığı sıkıntıların köklü bir rahatsızlığa dönüştüğü zor bir ortamda yaşamaktadır. Sanayileşme sonucunda serbest zamanda artış olması, insanların sahip oldukları bu serbest zamanı verimli bir şekilde değerlendirmelerini de zorunlu kılmaktadır. Bugünün çağında insanların yaşam sürecinde serbest zamana ayırdıkları süreç çalışma zamanından dört kat daha fazladır (Meiskopf'dan aktaran: Terekli ve ark., 2000, s. 148). İnsan hayatında bu kadar büyük yer kaplayan serbest zamanların doğru ve etkin kullanılmaması bazı olumsuzlukları da beraberinde getirebilmektedir. Zaman içerisinde serbest zaman kavramında yaşanan değişimler bireylerin çalışmanın serbest zamandan daha sıkıcı olarak algılanmasına yol açmıştır. Bu durum çalışma isteğinin azalmasına insanın yaşamındaki boş zamanı verimsiz geçirme anlayışı içinde olmasına, kendini toplumsal gerçeklikten koparmasına ve yeni problemlerin doğmasına sebep olmuştur (Bahadır, 2016).

İnsanların iş ve gündelik hayatında yaşadığı sıkıntılar ya da hayatın gün geçtikçe monotonlaşması kişinin durağan ve hareketsiz bir yaşama başvurmasına neden olmuştur. Bu yaşam tarzı kişide birtakım fizyolojik ve psikolojik sorunlarla başa çıkmasını gerektirmiştir. Modern hayat anlayışının getirdiği hızlı teknolojik değişimler insanın gerek iş hayatını, gerekse iş dışındaki hayatını önemli derecede etkilemiştir. Ancak bu durum bireylerin sosyalleşmelerinin ve özgürlük alanlarının

kısıtlanmasına, bireylerin kapalı yerde mekanik çalışma ortamlarında daha fazla kalmalarına ve bunun getirdiği tekdüze yaşam tarzı, bıkkınlık ve gerginlik gibi etkilerle daha sık karşılaşmalarına sebep olmuştur.

Sanayi devriminin getirdiği uygar yaşam biçimi insan hayatını kolaylaştırırsa da insanda telafisi mümkün olmayan sosyal ve psikolojik sorunlara yol açmış, sorunlu ve tekdüze yaşam biçimi benimsemek durumunda kalmışlardır. İnsanların ruh ve beden dinamiğini koruyabileceği aktif yaşam biçimi kentleşmenin getirdiği kirli, sıkışık, karmaşık, sağlıksız yaşam biçimine dönüşmüştür. Bu yaşam biçimi insanları her geçen gün tembelliğe ve tekdüzeliğe itmektedir (Erkan,1998).

Sanayileşen toplumda ortaya çıkan boş zamanı bireylerin ne şekilde değerlendirileceği büyük önem kazanmaktadır. Zamanı verimli değerlendirmek amacıyla yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi bu alanda da örgütlenme ihtiyacı oluşmuştur. Toplumsal yapıda serbest zamanın demokratik planlamaya bağlı tutulması uygar ve dengeli toplumsal yaşam için gereklidir. Çalışma ve sosyal yaşamda meydana gelen bu değişimler sonucu insanların serbest zaman kullanımlarının da değiştiği gözlemlenmektedir.

Zaman anlayışı ve zamanın nasıl kullanıldığı kişiden kişiye farklılık göstermekle birlikte; bu farklılığın temelinde insanların hayata bakış açıları, kültürel altyapıları ve sosyo-ekonomik farklılıklar ve yaşadıkları çağın gereklilikleri yer almaktadır. İnsanların halen var oldukları zaman dilimindeki koşullar önceki dönemlerden farklıdır ve her birey yaşadığı çağın koşullarına ayak uydurmak durumundadır. İşte bu noktada belirleyici bir unsur olarak “kuşak” kavramının dikkate alınması gerekmektedir.

İnsanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar olan süreç içerisinde, aynı yıllarda dünyaya gelmiş, aynı dönemlerde yaşamış ortak özelliklere sahip, bu nedenle birbirleriyle hemen hemen aynı sorumluluklarla yükümlü olmuş kişilerin oluşturduğu kitle kuşak olarak adlandırılmaktadır (Fındık, 2013). Her kuşağın hayata bakış açısı, iletişim tarzı, değer yargıları, çalışma alışkanlıkları, tutum ve davranışları birbirinden farklı özellikler göstermektedir (Lower, 2008).

Modern çağda genç nesiller arasında sosyalleşmenin azalması, kendilerine sanal bir dünya oluşturup gerçeklikten uzaklaşmaları, teknolojiyi bilinçsiz ve yanlış kullanmaları, dijital oyun bağımlılıkları gibi nedenler özellikle genç kuşakların serbest

zamanlarını olumsuz değerlendirmelerine yol açmaktadır. Serbest zaman kullanımı, kuşaklar arasında farklılaşmakta, sosyal değişimler ile değişime ayak uydurmakta zorlanan yetişkin kuşakla genç kuşak arasında iletişim sorunları ortaya çıkmaktadır. Özellikle kentleşme, serbest zamanın artışı, genç nüfusun sayısal artışı, teknolojideki hızlı değişiklikler, genç bireylerde bilincin artması, manevi değerlerin ve bu değerlere olan bakış açısının değişmesi de serbest zaman kullanımının kuşaklar arasında farklılaşmasına sebep olmaktadır (Durmaz, 2020).

Bu bağlamda araştırmanın problemini bireylerin serbest zaman davranışlarının ve tercihlerinin, kuşaklara göre farklılaşıp farklılaşmadığı oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacı; bireylerin serbest zaman davranışlarının ve tercihlerinin kuşaklara göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamaktır. Genel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Alt Problemler

1. Katılımcıların kişisel özellikleri nelerdir?
2. Katılımcıların teknolojik alet kullanma sıklığı, kuşaklara göre farklılık göstermekte midir?
3. Katılımcıların teknolojik aletleri kullanma amacı, kuşaklara göre farklılık göstermekte midir?
4. Katılımcıların serbest zaman tercihleri, kuşaklara göre farklılık göstermekte midir?
5. Katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katılım amaçları, kuşaklara göre farklılık göstermekte midir?
6. Katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katıldıkları mekân tercihleri, kuşaklara göre farklılık göstermekte midir?

1.3 Araştırmanın Önemi

İnsanlığın varoluşundan beri zaman kavramı çok önemlidir. Gerek kişisel gelişiminde gerekse mesleki gelişiminde zaman anlayışının payı büyüktür. Zamanı iyi kullanabilmek insan hayatının alt yapısını oluşturmaktadır. Bireyler iyi bir işi ya da mesleği icra eden tıpkı bir profesyonel gibi zamanı verimli kullanmalıdırlar. Yani zaman kullanımının ustası, profesyoneli olunmalıdır (Karaküçük, 1999).

Zaman kullanım bölümlerine ayrılan süreler kişilere ve toplumlara göre değişmekle birlikte, tarihsel süreç içinde değişime uğradığı bilinmektedir. Teknolojik gelişmelerin sağladığı katkı, her geçen gün sahip olunan serbest zaman süresini artırmaktadır. Ancak bu artış çokça olumlu yönleri olmakla birlikte, bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Yapılan bazı çalışmalara göre doğru değerlendirilemeyen serbest zaman vandalizm, uyuşturucu kullanımı, internet/dijital oyun bağımlılığı gibi sorunlara yol açtığı bilinmektedir (Caldwell, 2005; Sivan and Ruskin, 2000'den akt. Arslan, 2013). Serbest zaman tercihlerinde meydana gelen değişimler, bu değişimlerin olumlu veya olumsuz etkilerinin tespiti; oluşabilecek zararların en aza indirgenmesi noktasında planlanacak eğitimler ve alınacak tedbirler için önemlidir.

Daha önceden yapılan çalışmalarda X, Y ve Z kuşaklarının serbest zamanlarını değerlendirme aktiviteleri ile alakalı literatürün sınırlı olduğu görülmüştür. X, Y ve Z kuşaklarının serbest zaman etkinliklerine katılım düzeyi ve kuşaklar arasındaki serbest zaman tercihlerine yönelik farklılıkların belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bulgularının daha sonra yapılacak çalışmalara ve geliştirilecek olan stratejilere ışık tutarak katkı sağlayacağı, bu bağlamda çalışmanın konuyla ilgili olarak rekreasyon, eğitim bilimleri, sağlık, yetişkin eğitimi, beden eğitimi ve spor alanında literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kuşakların finansal alan, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, işletme, iletişim bilimleri, felsefe gibi birçok farklı disiplini ilgilendiren bir konu olmasından dolayı daha da çok artmaktadır.

1.4 Sınırlılıklar

1. Bu çalışma farklı kuşakların serbest zaman tercihleri boyutu ile sınırlı tutulmuştur.

2. Bu çalışmadan elde edilen veriler, Kırıkkale ilinde yaşamını sürdüren bireylerle sınırlıdır.
3. Araştırma X, Y ve Z kuşaklarında yer alan katılımcılardan elde edilen verilerle sınırlıdır.
4. Araştırma 04.01.2021-29.01.2021 tarihleri içerisinde elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.5 Sayıtlar

Bu araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibidir:

1. Katılımcılar sorulara gerçeklere uygun cevap vermiştir.
2. Örneklem alınan katılımcılar, evreni temsil edecek yeterlidir.
3. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek niteliktedir.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Zaman Kavramı

Zaman gibi soyut ve öznel kavramların kesin ve net bir şekilde tanımlanmasını yapmak zordur (Kılıç, 2015). Ünlü düşünür St. Augustine “Kimse sormazsa biliyorum ama sorma olasılığı bulunan birine açıklamaya kalktığımda bilmiyorum!” dediği zaman aslında herkesin neyi kastettiğini çok iyi bildiği ancak ne olduğunu tam olarak açıklayamadığı bir kavramdır (Adair, 2006).

Modern çağda özellikle uygar insanların çok daha fazla üzerinde durdukları zaman kavramı ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmaktadır. “Türk Dil Kurumuna (TDK) göre zaman; bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit olarak” tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr). Mello ve Worrell (2015) ise zaman kavramını bireylerin geçmişe, bugüne ve geleceğe yönelik düşüncelerini ve duygularını ifade eden psikolojik yapı şeklinde açıklamaktadır.

Zaman, evrendeki tüm cisimlerin hareketleri sırasında birbirlerine göre konumlarının değişikliği için geçmekte olan süredir (Gürbüz ve Aydın, 2012). Karaođlan (2006) ise zamanı, toplumdaki tüm bireylerin eşit bir şekilde sahip olmasına rağmen aynı eşitlikte kullanmadığı kıymetli bir kaynak olarak tanımlamıştır.

Zaman, geçen süre olarak düşünüldüğünde herkes için eşittir. Yani her insanın bir günü 24 saat, bir saati 60 dakikadır ve bu asla değişmez. Ancak algılanan zaman kişilere göre farklılık gösterebilir. Bu bağlamda zaman kavramının boyutlarını üç farklı türde açıklanmaktadır (akt. Akyüz, Ünal, Mete, Doğer, 2015):

- Gerçek zaman, herkes için aynı olan ve kişiye göre farklılık göstermeyen zaman dilimini ifade etmektedir.
- Biyolojik zaman, bireye ait yaşam devamlılığını sağlayan ve bu sayede biyolojik süreçlerin yerine getirilmesinde etkili olan zamanı ifade etmektedir.
- Psikolojik zaman ise bireylerin içinde oldukları psikolojik koşullara bağlı olarak onların etkileyen olayları algılama şekilleri ile ortaya çıkmaktadır.

Zaman yaşamdır ve insanlar hayatlarını daha iyi yaşamak, yaşam kalitelerini artırabilmek için zamanı iyi kullanmak zorundadırlar (Arslan, 2013). Çünkü zaman;

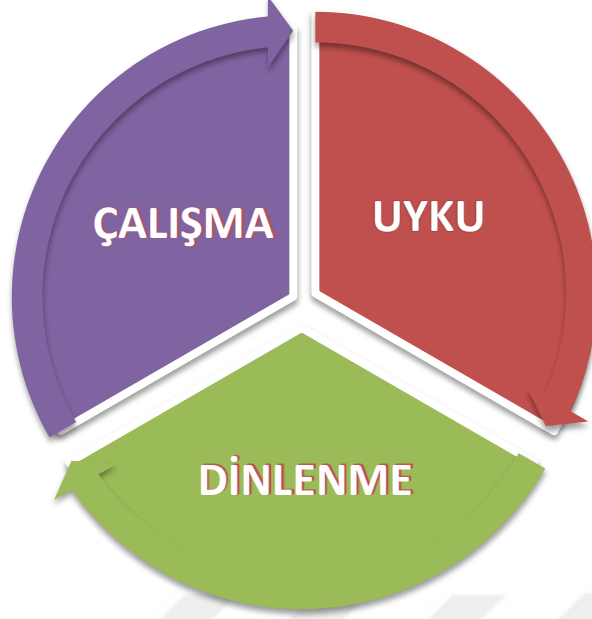
tasarruf edilemez, ödünç alınamaz, kiralanamaz, depolanamaz; sadece kullanılır ve tüketilir. İnsanlar zamanın bu özelliklerinin farkındadırlar ve dolayısıyla bu zamanlarını en etkili şekilde yönetmenin arayışı içine girmişlerdir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007). Çünkü zaman insanlar için en değerlidir ve kullanılma durumuna göre insanlara önemli faydalar sağlayabilir (Çerez ve ark. 2006). Hatta zamanı etkili kullanmanın uygarlaşmanın ana unsuru olduğu bile kabul edilmektedir (Jensen & Guthrie 2006).

Zaman hayatın kendisidir ve zamanı verimsiz, boş kullanmak hayatı boşa geçirmek anlamını taşımaktadır (Baltaş ve Baltaş, 1987, s. 241). Zamanı verimli kullanılması, insanın sosyal ve çalışma hayatı ile biyolojik ve fizyolojik gereksinimler arasındaki dengenin iyi kurulmasına bağlıdır (Karaküçük, 2005). Bu dengenin kurulamaması çeşitli sorunlar yaratabilmektedir ve zamanın yanlış ve etkisiz kullanılması nedeniyle ortaya çıkan sorunlar kişi ve toplumları etkilemektedir (Sevil, 2012).

Zamanın kullanımı böyle bir öneme sahip olmasından dolayı zaman araştırmacıları tarafından kullanım amaçlarına göre ayrılmıştır (Arslan, 2013). Örneğin Lefebvre (1998) zamanı; mesleğe yönelik olarak ayrılan “zorunlu” zaman, iş dışındaki ihtiyaçlara yönelik olarak ayrılan “zoraki” zaman, eğlenceye yönelik olarak ayrılan “serbest” zaman olarak üçe bölmüştür.

Meyer ve diğerleri (1969, s. 29) ise zamanı çalışma zamanı ve çalışma dışında kalan zaman olarak ikiye ayırır (akt. Karaküçük, 1999).

Zamanın gruplandırılmasında yukarıda belirtildiği gibi çeşitli etkinliklerin dikkate alınmasının yanında süreler de dikkate alınarak gruplandırma yapılabilmektedir. Buna göre bir günü üç eşit parçaya bölerek sekiz saati çalışma, sekiz saati uyku ve sekiz saati de dinlenmeye ayrılabilir (Sayiner, 1973; Bayer, 1983).

Şekil 2.1: Zaman gruplaması

Jensen ve Guthrie (2006) ise 24 saatlik bir günün üç bileşene bölündüğünü belirtir:

- Uyuma, yemek yeme ve kişisel bakım gibi biyolojik ihtiyaçlara ayrılan zaman,
- İnsanların çalışmalarıyla ilgili olarak ekonomik ihtiyaçlar için ayrılan zaman,
- Geriye kalan ‘serbest zaman’.

Araştırmacıların bahsettiği fiziksel ihtiyaçlara ayrılan zaman ile çalışma zamanı, insanların zorunlu olarak kullandıkları zaman dilimleridir. Serbest zaman ise kişinin tamamen kendisine ait olan ve kullanımında özgür olduğu zaman dilimidir (Gökçe, 2008).

2.2. Serbest Zaman

Türkçe’de “leisure” sözcüğünün karşılığı olarak bu zaman dilimini ifade eden “serbest zaman”, “boş zaman”, “özgür zaman” gibi kavramlar kullanılmakta olup, fikir birliğine varılamaması sebebiyle farklı araştırmalarda farklı bir şekilde bu ifadelerle rastlanılmaktadır ve bu kavramlardan hangisinin uygun olup olmadığına karar verilebilmesi için öncelikle bu kavramların ne ifade ettiğini bilmek gereklidir (Arslan, 2013).

Köksal (2019) terimler arasındaki farklılığı iki nedene bağlar. Birincisi farklı dillerde çok fazla sözcüğün eş anlamlı bir şekilde kullanılması, ikincisi ise serbest zaman kavramında saklanan ve nesnel olarak belirlenemeyen özelliklerdir.

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre boş terimi; “içinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, yapılacak işi olmayan, anlamsız, bilgisiz, bir işe yaramayan, yararsız” gibi olumsuz ifadeler ile “serbest” terimi ise; “hiçbir şarta bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, zamanını istediği gibi kullanabilen tutuklu veya bağımlı olmayan, rahat, özgür, bağımsız, hür” gibi olumlu ifadeler ile tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr).

“Boş zaman” kavramı, gün içerisinde kullandığımız anlamından farklı olarak kullanılmaktadır. “Boş” teriminin olumsuz bir durum olarak zihinde canlanması bu kavramı gerçek anlamından uzak tutmaktadır (Aytaç, 1991). Kelly (1990) bir zaman diliminde herhangi bir faaliyet gerçekleşiyorsa o zamanın boş zaman olmadığı şeklinde yorum getirmiştir. Gedik’de (2018) benzer şekilde “serbest zaman” ifadesinin daha doğru olacağını ifade etmiştir. Çeşitli araştırmacıların ifade ettikleri gibi “boş” kavramında yaşanan yanılsama, sahip olduğu değerın anlaşılmasına sebep olmaktadır. Bundan dolayı “boş” kavramının yerine zamanı değerlendirme bakımından daha uygun olduğu düşünülen “serbest zaman” kavramının kullanımı daha uygun görülmektedir (Arslan, 2013).

Serbest zaman kavramı bireyin kendi iradesiyle tercih ettiği şekilde kullanabileceği zamanı ifade eder. Serbest zaman bireye özgürlük hissi ve kontrol alanı sağlayarak bireyin kendisine göre şekillendirebileceği dünyasının içini doldurmasını sağlar (Nadirova ve Jackson 2000). Serbest zaman; gündelik hayat içerisinde kişiye ait ihtiyaçlar, uyku ve çalışma saatleri dışındaki zamanda kişinin özgürce şekillendirebileceği zaman dilimi olarak açıklanabilir. Aynı zamanda serbest zaman, çeşitli kişisel faaliyetlere ayrılan zaman olarak da tanımlanır (Sabbağ ve Aksoy 2011).

Modern çağda kişiler, karmaşık yaşam tarzını ve iç içe geçmiş sıkışık zamanı doğru ve verimli değerlendirmek durumundadırlar. Bireylerin iş yerlerinde çalıştığı veya iş ile ilgili faaliyetlerini kapsayan süre “çalışma zamanı”, temel gereksinimlerini karşıladığı süre “var olma zamanı” ve bu sürelerin dışında her türlü

mecburilikten bağımsız olarak geçirebildikleri süre ise “serbest zaman” şeklinde gruplanmaktadır (Kozak ve diğerleri 2017).

Her geçen gün gelişen teknoloji ve hızlı kentleşmenin artması bireyleri daha rutin bir hayata sürüklemektedir. Bu rutin hayattan kurtulabilmek için bireylerin kendilerini geliştirebilecekleri ve yenileyebilecekleri bir zaman dilimine gereksinimleri vardır. Çağdaş toplumlarda kişinin en çok ihtiyaç hissettiği serbest zaman, özellikle çalışan kişiler için çalışma zorlukları ve istenmeyen etkilerinden kurtulmak ve toplumda bütünleşmeyi, kaynaşmayı sağlamak için ihtiyacı ve hakkı olan zaman dilimidir (Mutlu ve ark. 2011).

Modern yaşamın getirdiği sanayi ve teknolojik alandaki ilerlemeler kişilerin hayatında farklılıklar oluşturmuş ve bu farklılıklar kişilerin yaşam biçimlerini ve standartlarını etkiler hale gelmiştir. Bu ortamda kişinin farklı arayışlar içerisinde olması kendine ait serbest zamanı değerlendirme amacını oluşturmuştur (Türken, 2018).

2.3. Serbest Zaman Tarihçesi

Serbest zaman kavramı, son yüzyılımızdaki gelişim ve ilerlemelere bağlı kalarak modern ve çağdaş yaşamın vazgeçilmez bir olgusu hâline gelse de insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Serbest zaman her devirde toplumların, devletlerin, imparatorlukların sosyal, kültürel ve siyasi hayatlarının içinde olmuş ve kültürlerini etkilemiştir (Göral ve Karaküçük, 2016). Klasik Yunan ve Roma ile başlayan reform ve Sanayi Devrimiyle devam eden Ortaçağ Avrupası’nda, serbest zamanın büyük ve tarihî bir gelişimi söz konusudur (Hunnicut, 2006). Serbest zaman doğasındaki çeşitli bakış açıları, insanların serbest zamanlarıyla ilgili nasıl düşündükleri ve nasıl yaşadıklarını şekillendirir. Serbest zamanın Batı perspektifinden nasıl geliştiğinin gözden geçirilmesi yararlı olabilir (Juniu, 2009).

Her toplumun serbest zamana bakışı, zamana ve kültürel özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Serbest zamanın çağlar boyunca nasıl bir değişim ve gelişim gösterdiğini anlamak için aşağıdaki şekli incelemek uygun olacaktır.

Şekil 2.2: Batı perspektifinde serbest zaman

Serbest zaman, Antik Yunan'da "iyi yaşam" ile ilişkilendirilmiştir. Antik Yunan'ın bir ideali olarak serbest zaman; tüm durumlarda mükemmeli gerçekleştirmenin bir fırsatıydı ve serbest zaman doğruluk, esenlik, ilim gibi en yüce değerler ile birlikte tanımlanırdı (Juniu, 2009). Sokrates, Platon ve Aristo gibi Antik Yunan felsefecilerinin düşünce tarzları özellikle bu dönemin serbest zaman anlayışını önemli derecede şekillendirmiştir. Altın Çağ olarak isimlendirilen bu dönem serbest zamanın bireylerin kişisel ve sosyal gelişimleri için bir fırsat ve yöntem olarak savunulmuştur (Munusturlar, 2016). Özellikle zihin ve beden olarak gelişim bu dönemde bir üstünlük göstergesiydi (Broadhurst, 2002).

Romalılar, serbest zaman kavramının yerine Latince'de kullanılan "Otium" sözcüğünü kullanmışlardır. İş ve eylemden uzaklaşma olarak tanımlanan Otium, sakin ve huzur içinde bir hayat devam ettirme anlamındadır (Göral ve Karaküçük, 2016). Romalılar, Antik Yunanlıların serbest zaman algısından uzaklaşarak, serbest

zamanı işe geri dönmek için toparlanma, yenilenme ve dinlenme olarak görmekteydiler. Yunan Dönemi'nin aksine, Romalılar için serbest zaman bir yaşam biçimi veya bir sosyal statü olarak değil, üretici faaliyetlerden sonra bir zaman olarak görülmekteydi (Juniu, 2009). Ayrıca serbest zaman Antik Yunan'da bilim, sanat ve felsefeye bağlılık olarak görünürken Roma Dönemi'nde, imparatorların kendi kurallarını ölümsüzleştirebilmek için insanları eğlendirdiği politik bir araç durumuna gelmiştir (Şentuna, 2019).

Hristiyanlığın ciddi boyutta bir yayılma süreci yaşandığı Karanlık Çağ olarak bilinen Orta Çağ'da serbest zamanın geri planda olduğu görülmekte ayrıca serbest zaman aktiviteleri eğer dinî eylemler ve çalışma hayatıyla ilgili değilse, israf edilen zaman olarak görülerek serbest zaman aktiviteleri yapan kişiler günahkâr olarak nitelenirdi (Munusturlar, 2016). Orta Çağ'da serbest zaman sadece insanların bir etkinliği veya faaliyetleri ile değerlendirilen zamanlar olarak görülüyor, bu zamana ayrıca toplumun üst kesimi için bir güç gösteri zamanı olarak bakılıyordu. Geç Orta Çağ dönemine gelindiğinde ise serbest zamana sahip olma insanların asillik belirtisi olarak gözükeceği bir dilim olarak düşünülerek bir gösteri zamanına dönüşüp insanları eğlence, lüks yaşam ve büyük bir savurganlığa yöneltti (Aytaç, 2002).

Tarih boyunca bir dönüşüm içinde olan serbest zaman kavramının bugüne en yakın şekilde temsili, Endüstri Devrimi ile birlikte 1870'lerin sonundan itibaren kentleşme, modernleşme ve çağdaşlaşma eşliğinde yeni bir yaşam tarzı fikrinin yaygınlaştırılması ve çalışanın çalışma dışındaki zamanının kontrol altında tutulması politikalarıyla şekil almıştır (Güven, 2019). Endüstri Devrimi ile kentlerde insan gücüne talep artarken erkek ve kadınlar benzer işlerde çalışmaya başlamış, bu durum sıkıcı ve yorucu yaşam getirmiş ve serbest zaman ihtiyacını doğurmuştur (Karaküçük ve Gürbüz, 2007). Bu dönem insanların mesai saati ücreti karşılığında zamanlarını işverene sattığı, çalışma saatleri sonrasında dinlenme, hafta sonu tatilleri, yıllık izin gibi serbest zaman imkânlarını hak ettiği bir anlayışın içinde bulunduğu bir dönem olmuştur (Munusturlar, 2016).

Dijital çağ, serbest zamanın modern dönüşümünde önemli bir rol oynamıştır (Juniu, 2009). Teknolojideki büyük gelişim ve değişim en son ve en önemli etken olarak insanların hayatlarını büyük oranda etkilemiş, özellikle çalışma alanlarında büyük kolaylıklar getirmiştir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007). Bugün geçmişle kıyaslandığında, teknolojinin büyük etkisiyle insanların sahip oldukları serbest zaman

süreleri geçmişe göre çok daha fazla artmıştır (Arslan, 2013). Serbest zaman sürelerindeki bu artış, faaliyet yarışına giren çeşitli sektörlerin canlanmasına neden olmakla birlikte (Koç, 2016); serbest zaman faaliyetlerine olan talebin artışına sebep olmuştur (Mansuroğlu, 2002). Ayrıca insanların sahip oldukları serbest zaman davranışlarının niteliği belirgin bir şekilde değişime uğramış ve serbest zamanın önemi ve değeri artarak serbest zamana duyulan ilgi ve ihtiyaç tahmin edilemeyecek boyutlara gelmiştir (Göral ve Karaküçük, 2016).

2.4 Serbest Zaman Kullanımı

Tıpkı zamanın, gerçekleştirilen etkinliklere uygun kullanım bölümlerine ayrılması gibi, serbest zaman da yapılan tercihlere ve etkinlik türlerine göre farklı değerlendirilmektedir.

Serbest zaman etkinliklerinin katılımcılara belirgin biçimde farklı deneyimler sunması ve farklı ruh hâlleri oluşturması dikkate alınarak yapılan sınıflamanın temellerini Stebbins atmış, Dünya Serbest Zaman ve Rekreasyon Birliği de bu sınıflamayı kullanmıştır. Serbest zaman şöyle sınıflandırılmaktadır (akt. Arslan, 2013):

- Sıradan serbest zaman etkinlikleri,
- Sistemli serbest zaman etkinlikleri.

2.4.1 Sıradan Serbest Zaman Etkinlikleri

Herhangi bir eğitim gerektirmeyen sıradan serbest zaman faaliyetleri kişi için hem doyurucu hemde içsel ödüllerin anında kazanılmasında ve değerlendirilmesinde etkili olan kısa süreli etkinliklerdir. Sıradan serbest zaman faaliyetlerinden alınan doyumsama kısa sürelidir ve kariyer etkiler yapıda değildir. Sıradan serbest zaman etkinlikleri farklı şekillerde olabilir: açık alanda gezinme, toplu gösteriler izleme, pikniğe gitme ve sapkın serbest zaman faaliyetleri de bunlara dâhildir. Çeşitleri arasında şunlar sayılabilir: Oyunlar, dinlenme, pasif eğlence, aktif eğlence, sohbet, duygusal uyarılar (Stebbins, 1999, Stebbins, 2007, World Leisure Organization, 2001, World Leisure Commission on Education, 2000, akt. Arslan, 2013).

Sıradan serbest zaman etkinlikleri kişide yaratıcılık ve keşfetme duygularını ön plana çıkarabilmektedir. Bu yaratıcılık ve yeni buluşlar düzenli bir çalışmaya

dayanmaz anlık kazanımlardır. Sıradan serbest zaman faaliyetleri yoğunluk arz etmez daha çok rahatlama ve zamanı verimli kullanmak adına yapılan faaliyetlerdir. Ayrıca bu tür faaliyetler kişisel gelişimi desteklerken, kişiler arası iletişimi arttırmaktadır (Tel ve Erdoğan, 2015).

Sıradan serbest zaman etkinlikleri içinde en önemli alanlardan bazılarını “eğitici eğlence” olarak adlandırılan faaliyetler oluşturur. Bunlar müzik dinlemek, televizyon izlemek, dergi, kitap, gazete okumak, film seyretmek gibi toplumsal eğlence kültüründen kaynaklanır. “Katılımcılar bunları yaparken içinde yaşadıkları dünyanın fiziksel ve sosyal maddelerinin farkına varırlar. Bir kelimeyle özetlemek gerekirse tek nefeste hem eğitilirler hem de eğlendirilirler” (World Leisure Organization, 2001’den akt. Arslan, 2013).

Ancak sıradan serbest zaman etkinlikleri sayılan kısa zamanlı faydalarının yanında, seçtiğimiz etkinliğin türüne göre bir takım olumsuz durumlara da sebep olabilmektedir. Örneğin yanlış seçilen sıradan serbest zaman etkinliklerinde, problemlili kişiler olağan olmayan davranışlara yönelebilirler. Bu etkinlikler tesadüfen gelişen, basit, sıradan ve içerisinde bir takım riskler bulundurmasına rağmen bireyler çoğunlukla bu etkinlikleri önemsiz görmez ve bu etkinliklerden uzak kalmaz (Stebbins, 1999’dan akt. Arslan, 2013).

2.4.2 Sistemli Serbest Zaman Etkinlikleri

Hem bireysel hemde sosyal faydalar sağlayan ekonomik kazançların arka plana atıldığı bir çevrede oluşan sistemli serbest zaman etkinlikleri bireylerin önemli ve farklı bulduğu profesyonel olmayan hobisel veya kendi istekleri ile katıldıkları bir etkinliği düzenli bir şekilde takip etmesidir. Bu tür faaliyetler bireylerin yoğun bir şekilde tatmin elde edecekleri ve kişisel beceri, bilgi ve tecrübe kazanacakları çalışma dışı meslek hayatına yönelirler. Belirli etkinliklerde, katılımı sağlayan uğraşlar yavaş yavaş büyür ve tipik olarak özel becerilerin ve bilginin başlaması, gelişimi, kurulması, devam ettirilmesi ve azalması aşamaları görülür (Stebbins, 1999, Stebbins, 2007, WLRA, 2001, Jones and Symon, 2001, Brown, McGuire, Voelkl, 2008, World Leisure Commission On Education, 2000’den akt. Arslan, 2013).

Sistemli serbest zaman faaliyetlerinden bazılarıyla ilgileniyor olmak az yada hiç para gerektirmez. Sistemli ya da süreklilik gerektirmeden öğrenilebilir. Bunlardan bazıları profesyonellik gerektirmeyen bilim alanı, çok az harcama

gerektiren yada gerektirmeyen ve beşeri bilimler sistemli serbest zaman etkinliği oluşturabilirler (Stebbins, 1999'dan akt. Arslan, 2013).

Sistemli serbest zaman faaliyetlerinin taşıdıkları temel özellikler şu şekilde sıralanmaktadır (Stebbins, 2007):

- Kendini gerçekleştirme,
- Kendini ifade etme,
- Öz zenginleşme,
- Yenilenme,
- Kişisel imajını geliştirme,
- Başarma duygusu,
- Sosyal etkileşim ve
- Aidiyet duygusu yaratma

2.5 Serbest Zamanın Temel Fonksiyonları

Serbest zaman toplum bilimcisi Joffre Dumazedier; ekonomik etmenler, kültürel yapı, sosyal etmenler, çalışma hayatı, gelir düzeyi, yerleşim bölgesi, yaş ve cinsiyet gibi birçok etkenlere bağlı olarak değişim gösteren serbest zamanın üç temel işlevi olduğunu öne çıkarmıştır. 3D olarak da adlandırılan bu fonksiyonlar; dinlenme diğer bir adı kendini bırakma (delessement), eğlenme (divertissement) ve kendini geliştirme veya gelişim (developpement)dir (Brotherton, 1991).

Dinlenme fonksiyonları; yenilenme ya da iş sonrası stres ve yorgunluk atmayla bedeni aşınmaları ve sinir gerilimlerini ortadan kaldıran bir fonksiyondur. İş (çalışma) saatinin 12-15 saat olduğu dönemlerde dinlenme yalnız fiziksel olarak algılanıyordu. Şimdiki zamanda çalışma dışı süreleri bir düzene konulmuştur. Dinlenme ruhsal yönden ve bedensel yönden yenilenmek için gerçekleştirilen bir çok serbest zaman etkinliğini ifade edilmektedir (Karaküçük 2005).

Eğlence fonksiyonları; “can sıkıntısını yok eden veya sıkıntı sonrası eğlenme ve rahatlamayı ifade eden”, rekabetin oyun hazzına ağır basmadığı spor uğraşları ile

diğer aktivitelere aktif ya da pasif katılım ile günlük ihtiyaçların gerektirmediği bazı aktivite tiplerine katılma olanağı sağlar (Brotherten 1991, akt Karaküçük 2005)

Gelişim fonksiyonu; serbest zaman içerisinde; 1. Bilgi almak veya bilgi vermenin yanısıra bir kültürü geliştirmek ihtiyacı duymanın ağır bastığı uğraşlar, 2. Aniden ortaya çıkan ya da örgütlenmiş gönüllü sosyal faaliyetlere katılma ihtiyacının ağır bastığı etkinlikler olarak kendisini göstermektedir (Koçer, 1977 akt, Karaküçük 2005). “İnsan düşüncesini günlük eylemlerin otomatizminden kurtaran, daha geniş sosyal katılıma imkân sağlayan ve insan kişiliğini geliştirip göstermesine eğilimli olan ve çıkarıcı olmayan faaliyetleri içerir” (Karaküçük, 2005).

Serbest zamanın iyi ya da kötü kullanımlarında ortaya bazı değerler çıkmaktadır (İnan, 1971’den akt. Karaküçük, 2005). Buna göre serbest zaman yerinde ve değerli kullanılabilirdiği durumlarda insana dinlenmek, eğlenmek, kendisini yetiştirmek, geliştirmek, yaratıcılık, olgunlaşmak, görüş ve düşünce alanını, bilgisini genişletmek, kendi sorumluluğunu özgürlüğünü yaşamak, vaktini kullanmada, iş yapmada çalışmada kendi isteğine göre bir seçim yapmak ve böylece kendini bulma imkanını verir (Karaküçük, 2005).

Earley ve Mosakowski (2004) kültürün bireyin hareketleri, yüz ifadeleri, konuşma şekli üzerinde yoğun etkisi olduğunu, kültürel bakımdan çeşitli niteliklere sahip olan bireylerin bunları kavrama ve yorum yapmalarının kolay olmadığını belirtmişlerdir. Kültürler arasındaki çeşitliliklerin kaynağı yalnızca coğrafya, lisan, din, beslenme alışkanlıkları gibi unsurlara bağlı kalmamakta bir ülkede yetişen ve o ülkenin kültürünü özümseyen kişilerin değerleri, algıları, tutum ve davranışları ile bağlantılı olmaktadır (Eğinli, 2011). Buna bağlı olarak kültürler arası günlük etkinlikler, sporla ve sanatla ilgili serbest zaman etkinliklerinde benzer özellikler dışında farklılıklarında bulunabileceği söylenebilir. Kişilerin kültürel nitelikleri serbest zaman etkinlik çeşitlerinin seçilmesi, katılma biçimi ve hedeflerine etki edebilmektedir. Kişilerin aile yapısı, yaşama biçimi, zevk ve alışkanlıkları, sosyal ortamı vb faktörler meslek hayatı haricindeki her türlü aktivitelere yöneliminin belirlenmesinde etkili olabilmektedir (Demir ve Demir, 2014).

2.6.Serbest Zaman Değerlendirme

Bireyler, çeşitli zamanlarında; uzaklaşmak, dinlenmek, hava değişimi, gezme-görme, sağlık, beraber olma, heyecan duyma, farklı yaşantılar elde etme gibi çeşitli amaçlarla ev dışında ya da ev içinde, açık ya da kapalı alanlarda ya da aktif-pasif şekillerde, kent içinde ya da kırsal alanlarda faaliyetlere katılmaktadırlar (Atik, 2018). Kişilerin serbest zamanlarında aktif veya pasif faaliyetlerde yer almaları kişilerin toplumun farklı bir alanında da yer alma imkanı sunmakta ve kişiye sosyal, fiziksel ve psikolojik açılardan olumlu etki yaparak hayatını güzelleştirmektedir (Lapa Yerlisu ve Ardahan, 2009).

Aktif katılım gerektiren serbest zaman etkinlikleri bir takım zorluklar barındırmakta, emek ve eğlenceyle birlikte psikomotor beceriler,müzikal, sosyal yetenekleri veya farklı beceri ve kabiliyetleri geliştirme imkanı sağlamaktadır. Pasif katılım gerektiren serbest zaman etkinlikleri ise müzik dinlemekten hiç birşey yapmadan vakit geçirmeye kadar zorluk içermeyen etkinlikleri barındırmakta ve eğlenmek, dinlenmek, serbest zamanlarını doldurmak öncelikli amaçlarıdır (Pavlova ve Silbereisen, 2015'den akt. Kurnaz, 2019).

Karaküçük (2005); pasif faaliyetleri, tv izlemek, müzik dinlemek, sinemaya tiyatroya gitmek, spor müsabakaları seyretmek, amaçsız dolaşmak, kahveye gitmek vb. faaliyetler oluşturken, aktif faaliyetleri ise spor yapmak, araştırma yapmak, fotoğrafçılıkla uğraşmak, yabancı dil öğrenmek, müzik aleti çalmak, şarkı söylemek, resim yapmak, el işi yapmak, seyahat etmek vb. faaliyetler oluşturmaktadır.

Güleç (1989) serbest zaman aktivitelerini kapalı mekân serbest zaman aktiviteleri ve açık mekan serbest zaman aktiviteleri olarak gruplandırmıştır (akt. Özkan, 2017): Kapalı mekan serbest zaman aktivitelerinden bazıları şunlardır: Konut içi etkinlikler, sinemaya tiyatroya gitme, çeşitli kapalı mekan kültür etkinlikleri (konser, opera, bale vb.) izleme, oyun salonlarına (bیلardo, satranç vb.), kahvehanelere, çayhanelere gitme, AVM'lerine gitme, tarihsel ve mimari değeri olan yapıları gezme vb.

Açık mekân serbest zaman aktivitelerinden bazıları şunlardır: Piknik yapma, kamp yapma, gezinti (yaya, bisikletli, motosikletle ya da otomobille), atıcılık, binicilik, dağcılık, kış sporları (kızak, kayak vb), doğa merkezlerini ziyaret (milli parklar, doğa

parkları, doğa anıtları vb), kentsel ve kırsal park ve yeşil alanlarda gezi ve dinlenme vb.

Serbest zaman etkinliklerini televizyon izleme, sosyal medya da vakit geçirme, kitap, gazete, dergi okuma, akıllı telefonlar, bilgisayarlar gibi ev içindeki teknolojik araçlarla vakit geçirilen zaman olarak “ev içi serbest zaman etkinlikleri” ve seyahat etme, çarşı, pazar, park gibi gezintilere çıkma, kafelere gitme, yürüme, sinemaya tiyatroya gitme, arkadaş ve akraba ziyaretlerine gitme gibi faaliyetleride “ev dışı serbest zaman etkinlikleri” olarak iki kategoriye ayırabiliriz. Ev dışı serbest zaman etkinliklerinde ekonomik durumun iyi olması, kişisel taşıta sahip olunması gibi nedenlerin etkili olması sebebiyle ev içi serbest zaman etkinliklerine daha çok vakit ayrıldığı söylenebilir (Aydoğan, 2017).

Modern zamanda serbest zaman deneyimi, insanın kendisi olmaktan çıkarak paketlenmiş deneyimlerin tüketimine dönüşmektedir. Kitleleştirilmiş bu serbest zaman etkinliklerinin, giderek daha çok sayıda insanın serbest zamanlarda aynı ya da benzer, kitlesel olarak üretilmiş ürün ve hizmetleri tüketmesine olanak sağlamaktadır. Bu sebeple, bugünün çağında serbest zaman aktiviteleri klasikleşen, birbirlerinin yerine geçebilecek, tekdüze etkinlikler haline gelmiştir (Aydoğan, 1999).

Bireylerin serbest zaman tercihlerinde hata yapmalarına genellikle serbest zaman etkinliklerini tehlike yaratmayan şartsız iyi, doğru etkinlikler olarak algılamaları sebep olmaktadır (Arslan, 2013). Bugünün insanın karşısına yaşanan hızlı değişimler ve yeniliklerle birlikte serbest zaman tercihleri için bir çok değişik aktivite alanları çıkmakta, bu durum bireylerin zarar görebileceği komplike serbest zaman ürünleri ve hizmetleriyle karşılaşmasına neden olmaktadır (Arslan, 2018). Teknolojinin gelişmesiyle birlikte hayat şartlarının iyileşmesi, bireyler arası ilişkilerin olumlu yönde ilerlemesi beklenirken; hayat kalitesi azalmakta, serbest zaman süresi kısaltılmakta, insanlar arası ilişkilerde yabancılaşma ve bireyin yalnızlaşması artmaktadır.

Sohbet etme, arkadaşlarla iletişim kurma veya farklı nedenlerle bir araya gelme serbest zaman etkinlikleri sosyal ağlar aracılığıyla gerçekleşmeye başlamıştır. İnsanlar evden çıkmadan sosyal bağlantılar üzerinden sosyalleşebilmektedirler. Ancak bu teknolojiler kolay bir şekilde kontrol edilebilmekte ve denetim altında tutulabilmektedir. Bilgilerde hızlı bir şekilde zaman ve mekândan farketmeksizin

herkese aynı anda ulaşabilmektedir. Fakat bu durum doğru olmayan veya eksik bilgilerinde hızla yayılmasına ve ortaya birçok bilgi kirliliğinin çıkmasına neden olmaktadır (Basmacı, 2018).

Scott Wallsten'a göre (2013), serbest zamanda internet kullanımı, çevrimdışı serbest zaman aktiviteleri, çalışma zamanı ve uyku zamanından çalmaktadır. Çevrimiçi harcanan zaman seyahatleri de azaltmakta, özellikle gençler için eğitim ile ilgili aktiviteleri geri plana itmektedir. Araştırmalar, ergenlik çağındaki gençlerin fiziksel aktiviteleri oldukça azalttığını ve oturarak vakit geçirmenin arttığını göstermektedir (Wong vd, 2010'dan akt. Cizmeci, 2015). Ev dışı aktivitelere daha az zaman ayırmak, bilgisayar oyunları oynamak, internette vakit geçirmek, televizyon izlemek gibi pasif sayılan etkinliklerle daha fazla vakit geçirmek durağan yaşam alışkanlığına sebep olmakta ve bunun sonucunda obezite, diyabet, kronik hastalıklar, kalp damar hastalıkları gibi sağlık risklerini artırmaktadır.

2.7 Kuşak Kavramı

Kuşak tanımı, felsefi açıdan “yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu” olarak tanımlanırken; sosyolojik açısından ise “yaklaşık 25-30 yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın, jenerasyon” olarak tanımlanmaktadır. Tarih felsefesi ve kültür tarihi alanlarında ise “kuşak” kavramı yeni bir anlayışta ve yeni bir yaşama duygusunda yeni biçimlerle birleşen, eskiden belirgin çizgilerle ayrılan bireyler topluluğu olarak ifade edilmektedir (<http://www.tdk.gov.tr>).

Fındık (2013), insanlığın kökeninden başlayan zaman içinde neredeyse aynı yıllarda doğmuş aynı dönemin şartlarında yaşayan dolayısıyla da birbirleriyle hemen hemen aynı ödevlerle yükümlü olmuş bireyler tarafından oluşturduğu topluluğu kuşak olarak tanımlamıştır.

Her kuşağın hayata ve diğerlerine bakış açısı, iletişim tarzı, değer yargıları, çalışma alışkanlıkları, tutum ve davranışları birbirinden farklı özellikler göstermektedir. Her kuşağın kendine özgü özellikleri, değer yargıları, tutumları, güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır (Lower, 2008). Bir başka deyişle her kuşak kendisinden önceki dönemin aktarımları dışında koşullarla bağlantılı olarak çok

farklı özellikler de gösterebilmektedir. Bir diğer kuşak tanımlaması da benzer noktalara vurgu yapmaktadır. Kuşak, aynı dönemlerde yaşayan, ortak özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu gruplar olarak ifade edilmektedir. Kuşaklar gerek yetişme tarzları gerekse içinde yer aldıkları döneme ilişkin özelliklerle karakter, çalışma yöntemleri ve sosyal hayata ilişkin farklılıklar gösterebilmektedir (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014).

Kuşak fikrini ilk ortaya atan Alman sosyolog Karl Mannheim, bir toplumda kuşak varlığından söz edebilmek için beş unsurun oluşması gerektiğini söylemiştir (Aktaran: Danışman ve Gündüz, 2018, s.709):

- Kültürel süreç içerisinde yeni katılımcıların ortaya çıkması,
- Bu süreçte eski katılımcıların sürekli yok olması,
- Herhangi bir kuşağın üyelerinin, sadece tarihsel sürecin zamansal olarak sınırlı bir bölümüne katılabilmesi,
- Kültürel mirasın aktarılması için sürekli nedenlerin gerekmesi,
- Kuşaktan kuşağa geçişin devamlı bir süreç olması.

Howe ve Strauss (1991) ise kuşakları tanımlama kriterlerini aşağıdaki şekilde özetlemektedirler (akt. Latif ve Serbest, 2014)

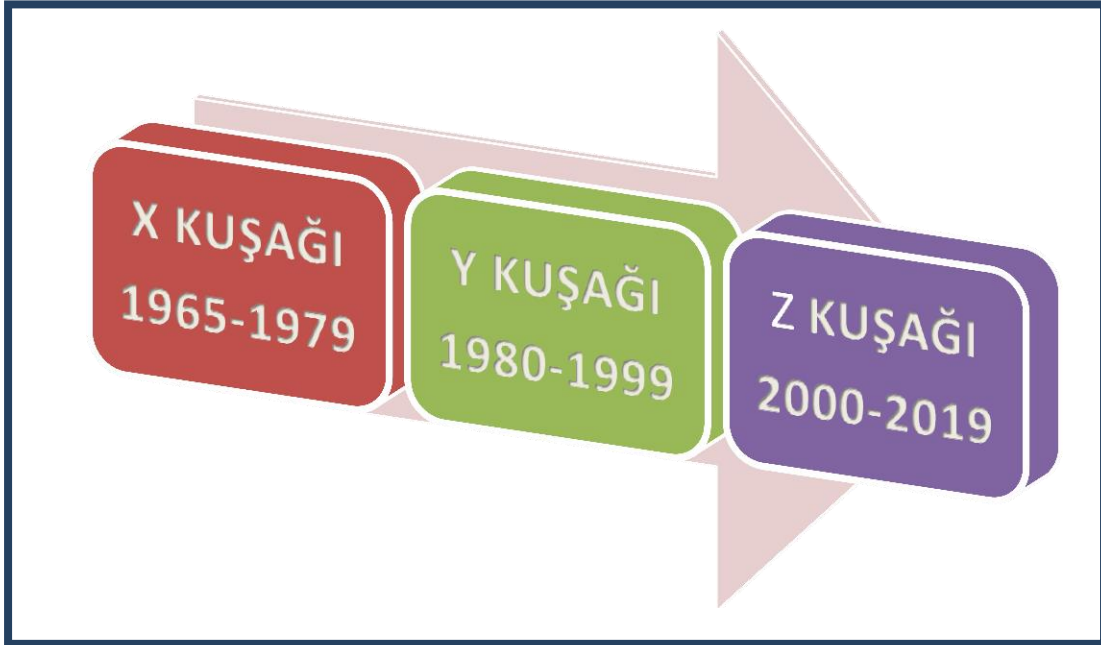
- Kuşak üyeleri ortak bir yaş aralığında yer almanın yanında, yaşadıkları dönemin benzer tarihi olayları ve sosyal eğilimlerini paylaşırlar.
- Aynı kuşağın içinde yer alan üyeler benzer bir çocukluk ve yetişkinlik döneminin şekillendirmesi ile birlikte değer, kültür, aile yaşamı, iş yaşamı gibi konularda ortak davranış ve inançları taşıma eğilimindedirler.
- İçinde yer aldıkları kuşaktaki akranları ile benzer deneyim ve beceriler paylaşarak aidiyet oluştururlar ve kuşağın özelliklerini taşırlar.

Kuşak kavramına ilişkin bu tanımlamalarla birlikte, bir kuşağa ait bireyin kendine ilişkin değer ve inançlarının da varolabileceğini gözardı etmemek gerekmektedir. Kuşak tanımlamaları ve bir kuşak dönemine özgü olarak belirtilen nitelikler her kuşak grubunun temel bilgi ve inançlarının ortaya çıkış nedenlerini tanımlamakta etkili olmaktadır (Karaaslan, 2014).

Yaklaşık olarak aynı zamanlarda doğmuş toplum üyelerinin oluşturduğu farklı nesiller arasında geçen dönemi kapsayan yaş grupları için kuşak kavramı kullanılır. Nesil ya da kuşak terimi aynı zaman aralığında doğmuş tahmini 25-30 yıllık zaman diliminde bulunan, ebeveynler ile çocukları arasında ortaya çıkan kültür farklılıklarını ifade etmektedir. Aynı kuşaktaki bireyler aynı kültürel ortamda yaşamış olan bireylerdir (Anıl, 2011).

2.8. Kuşakların sınıflandırılması

Kuşaklara ilişkin sınıflandırma yapma ihtiyacı toplumsal, ekonomik, teknolojik vb. konularda meydana gelen değişimlerin farklı yaş gruplarına etkilerini görebilmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Kuşakları meydana getiren topluluğun özellikleri değer yargıları, yaşanan dönemin tarihsel, sosyal, kültürel olayları ve kuşaklar üzerinde bıraktığı etkilerde bu sınıflandırmalarda kullanılmaktadır (Adıgüzel vd., 2014). Bu çalışmada ele alınacak temel sınıflandırma Geleneksel (Sessiz) kuşak, Bebek Patlaması (Baby Boomers) kuşağı, X kuşağı, Y kuşağı ve Z kuşağı sınıflandırmasıdır.

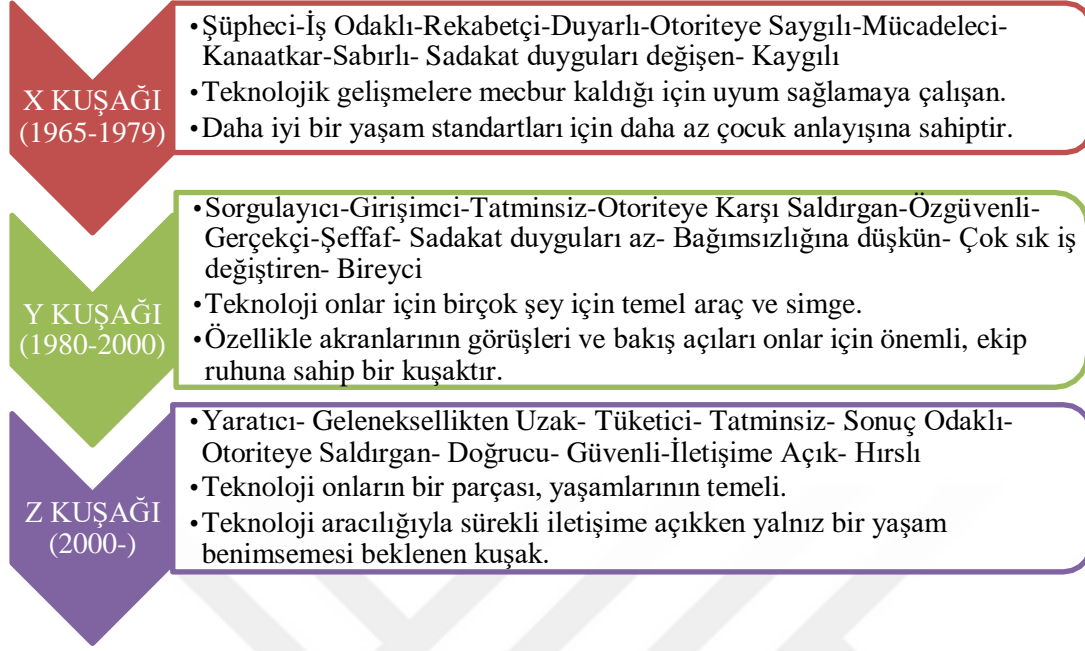
Şekil 2.3: X, Y, Z Kuşakları

Biyolojik kökenli yapılan kuşak tanımlamaları “ebeveynlerin ve çocukların doğumları arasında geçen ortalama zaman aralığı” şeklindedir. Bugünün çağında bireylerin çocuk sahibi olma yaşının git gide yükselmesiyle her 20-25 yıllık döneme yapılan kuşak tanımlaması anlamını kaybetmiştir. Diğer taraftan günümüz hayat şartlarına göre biyolojik bir tanımlama yapmak bir hayli uzun süreci kapsayacağı için kuşak tanımının doğru yapılması zorlaşmaktadır (Özer vd., 2013).

Kuşak kavramının toplumsal tanımlamaları incelendiğinde, dönemin şartları gereği aynı özellikte ödevler yüklenmiş aynı inanç, davranış, beklenti ve değer yargılarına sahip, ortak ekonomik, politik, sosyal vb. olaylardan etkilenmiş gruplar olarak açıklanabilir (Mannheim, 1952; Lower, 2008; Kupperschmidt, 2000; Joshi vd., 2011’den akt. Sayın ve Zeybek Sayın, 2019).

Başka bir kuşak tanımında aynı zaman diliminde dünyaya gelmiş, ortak yaşadıkları döneme ait değerlerden, sosyo-ekonomik durumlardan, kültürel, siyasal olaylardan etkilenmiş bireyler tarafından oluşturulan topluluklardır(Altuntuğ, 2012: 204). Bu sebeple ayrı ayrı kuşakların kendilerine has birbirinden farklı özellikleri, yaşam tarzları ve beklentileri bulunmaktadır (Albayrak ve Özkul, 2013: 18). Kuşaklar içerisinde buldukları toplumdan etkilendikleri kadar, fikirleri ve eylemleriyle buldukları toplumu belli bir düzeyde etkilemişlerdir. Bu durum kuşaklar arası farklılaşmayı meydana getirdiği gibi değişimin bazı etkilerinin de gelecek kuşaklar tarafından sürdürülmesini sağlamıştır (Altuntuğ, 2012: 204).

Kuşakların özellikleri farklılık göstermektedir. Kuşakların belirgin özellikleri aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

Şekil 2.4: X, Y ve Z Kuşakları ve

özellikleri(Kaynak:<http://kumdansaatim.blogspot.com/2017/07/kusaklar-aras-catsmas-ve-psikolojimiz.html>)

2.9. X Kuşağı

X kuşağı 1965-1979'lu yıllar arasında dünyaya gelmiş bireyler olarak tanımlanmaktadır (Kyles, 2005, Akt. Ayhün, 2013). Bu kuşak mümkün olduğunca elinde olanla yetinen, topluma bağlı, hedefleri olan, sadakat duyguları gelişmiş ve değişen dünyanın dinamiklerinin acımasızca karşılımlarına çıktığı bir kuşaktır. X kuşağının zaman diliminde dünya genelinde önemli değişimler ve dönüşümlerin yaşanmasından dolayı bu dönem geçiş dönemi olarak da tanımlanmaktadır (Senbir, 2004, Akt, Ayhün, 2013). Geleneksel anlayışla değişimi kabul etmek istemeyen, belli bir disiplin kalıplarıyla büyümüş, teknolojik gelişmelere uyum sağlamakta zorlanan, duyarlı, sabırlı ve otoriteye saygılı bir kuşaktır.

Meslek hayatında zorluklar yaşayan, anne ve babalarından ayrı kalmakta sıkıntı yaşayan X'ler muhtemelen ebeveynlerinden daha kötü hayat şartlarını kabul etmek zorunda kalan ilk kuşak olacaklardır (Harper, 1993 Akt. Keleş, 2013). Keyifli

yaşamak için çalışan bu kuşak kariyerlerinde belirli çalışma zamanından sonra terfi alabileceklerine inanırlar. Ayrıca, bu neslin özelliklerinden bir diğeri de oldukça fazla sayıda keşif ve icraatlara şahit olmalarıdır. Dünyaya gözlerini, merdaneli çamaşır makinesi, transistorlu radyo, bantlı teyp, pikapla açan X nesli; internetten, ipad'lere, akıllı telefonlara kadar pek çok yeniliğe şahit olmuştur.

Sadakat duyguları duruma göre değişir, daha iyi kariyer imkânları ararlar, çoğu (teknolojik devrime denk geldiklerinden) teknolojiyi zorunluluktan kullanmaya başladılar. Özellikle bilgisayar sistemlerinin dönüşümü ve buna bağlı değişen iş yapış şekillerine adapte olmaya çalışmışlardır. Bu nesil otoriteye saygılı, kurallardan rahatsızlık duymayan, yaptığı işte üst düzey enerji sarfederek çalışan, ait olmaktan ve aidiyetten hiç rahatsızlık duymayan bir nesildir. Kariyeri önemseyen bu nesildeki kişiler sabretmenin önemini bilirler. Yaşamak için çalışmayı zorunlu görürler. İşsiz olmak işlerini kaybetmek onlar için endişe kaynağıdır. İşlerini kaybetmemek adına sevmedikleri işlerde uzun süre çalışabilirler. Bu nesil teknolojinin gelişim sürecine tanıklık etmiştir.

- Yaşamlarını iş odaklı kurmuşlardır, sorumlu ve tutarlıdır.
- Hal ve hareketlerinde fayda odaklı düşünürler.
- Seyahat etmek, dünyayı dolaşmak öncelikli istekleri arasındadır.
- Fedakâr bir kuşaktır, özel yaşamlarından rahatlıkla ödün verebilirler.
- Karamsar olmaya yatkınlardır.
- Kurallara ve otoriteye saygı duyarlar.
- Şüphelilerdir ve birlikte kararlar almayı önemserler.
- Kariyerlerinde yükselmeye önem verirler.
- Az çocuk sahibi olmak, boşanmak, iş değiştirmek, aileden ayrı yaşamak gibi değişikliklerin görülmeye başlandığı kuşaktır.
- Gelecek konusunda kaygı duyarlar, güvende hissetmek onlar için önemlidir.
- Kadınların iş gücüne katılımının büyük oranda arttığı bir kuşaktır.

2.10. Y Kuşağı

1980 ve 1999 yılları arasında doğanları kapsayan bu kuşak aynı zamanda milenyum kuşağı, dijital kuşak, www jenerasyonu, gelecek kuşak gibi isimlerle de anılmaktadır. Bu kuşak üyeleri ise kendilerini nükleer olmayan aile kuşağı, iyi niyetli

nesil, siber kuşaklar, yalan ya da ölen kuşağı ve kimlik arayan kuşak vb. isimlerle tanımlamışlardır (Tolbize, 2008'den, akt. Ölçer 2019).

Amerikan kültüründe X kuşağından sonra gelen Y kuşağı “millennial”lar olarak tanımlanır. Araştırmacılar ve nüfus bilimciler bu kuşağın başlangıç ve bitiş tarihleri kesin olarak belirlemeselerde 1980'lerin başlarından 1990'ların ortalarına veya 2000'lerin başlarına kadar doğanları bu kuşağa dâhil eder.

Y kuşağının tipik özellikleri buldukları coğrafyaya göre ve sosyo-ekonomik şartlara bağlı olarak değişiklik gösterir. Y nesli aşamalı düzende çalışmaktan hoşlanmayan, çalışma amacı para kazanmak ve tüketmek olan, kendi işinin patronu olmayı tercih eden bir nesildir. X ve Z kuşakları arasında köprü konumunda olan Y kuşağı, kendinden önce gelen kuşakla bütünüyle bağımsız kopuk olmayan, teknolojiye düşkün bir kuşaktır. Rutinleşmiş işlerin dünyada pozitif etki yaptığına şahit olmak bu kuşak için fazlasıyla önemlidir(Behrstock-Sherratt ve Coggshall, 2010'dan akt. Keleş, 2013).

Bu kuşaktakiler; kitle iletişim teknolojileri ve dijital teknolojileri oldukça fazla kullanırlar. X nesli işi bittikten sonra çevrim dışı olup teknolojik araçlardan uzaklaşırken Y nesli işi bitse dahi çevrim içi yada çevrim dışı kalarak mekan ve zaman farketmeksizin iletişime geçebilmektedir (Shaffer, 2008'den akt. Keleş, 2013). Dünya genelinde Y kuşağı bağımsız siyaset anlayışıyla büyümüştür. 2008'de ortaya çıkan genç bireyler arasında işsizlik oranının yükselmesine sebep olan ekonomik krizin etkisi bu kuşakta oldukça fazladır.

Sadakatsiz bir anlayışa sahip olan bu kuşağın yaşamlarında teknoloji bir çok şeyin simgesidir. Narsist, bencil ve girişimcidirler. İş hayatından hoşlanmaz, eğlenceyi, kazanmayı çok severler. Beklentileri yüksek ama karşılığını vermek istemezler. Hızlı tüketirler. Türkiye'de yağ kuyuklarını, benzin sıkıntısını yaşamadıkları için “her şey her zaman böyleydi ve böyle olacak” sanırlar. Senkronize bir şekilde birden fazla işi aynı anda yapabilirler. Toplumsal olanı değil, kişiye özel olanı severler. Belirleyici unsurlardan biride “akran onayı”dır. Yakın arkadaşının, iş yeri arkadaşının, internetteki oyun arkadaşının tavsiye etmediği ve doğrulamadığı bir ürün ile Y kuşağının buluşması çok zordur. İletişim dilinizi yalınlaştırmak Y kuşağının ilgisini çekmek için önemli bir taktiktir. Kendilerine olan güvenleri biraz abartılı, cesur ve atılgan olmaları en önemli özelliklerindedir.

Y kuşağının uyum problemi olduğu, empati yapamakta zorlanan, kendi görüşlerinden farklı görüşte olanları insafsızca eleştirdiği gözlenmektedir. Bu durum aşırı bireyci olmasından ve otorite tanımamasından kaynaklanmaktadır. Bu nesil için kural tanımaz denmektedir. Bu kuşak sürekli “neden?” sorusunu sormaktadır. “Neden saygılı olmalıyım?, Belirlenen kurallara neden uymalıyım?, Neden performans değerlemesi için 90 gün beklemeliyim? (Chester, 2003’den akt, Yelkikalan, 2010).

Y kuşağının özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Zamandan ve mekândan bağımsız çalışmayı severler.
- Sonuç odaklı düşünürler.
- Sevmedikleri işi yapmazlar, hoşlanmadıkları insanlarla çalışmak istemezler.
- Ben merkezli düşünürler, kendilerine özel olanı severler.
- Risk almaya yatkındırlar, kendi işlerinin patronu olmak isterler.
- Espirili, neşeli ve enerjiktirler.
- İnsanlarla kolay iletişim kurarlar.
- Sorgulayıcıdırlar, belirsizlikten hoşlanmazlar.
- Hiyerarşi içinde çalışmayı sevmezler.
- Resmi diyalogları tercih etmezler, eleştirmekten çekinmezler.
- Değişmeye ve yeniliklere açıktırlar.
- Haklarını korurlar ve kendi çıkarlarını önemserler.
- Kolay uyum sağlarlar, oldukça yaratıcıdırlar.
- Para harcamaktan çekinmezler, teknoloji için para harcamayı severler.
- Akranlarının fikir ve düşüncelerini önemserler.
- Özgüvenleri oldukça yüksek bir kuşaktır.

2.11. Z Kuşağı

Z kuşağı kimi uzmanlara göre “milyenyum kuşağı” veya “internet kuşağı” olarak adlandırılmaktadır. 2000 yılı ve sonrası doğanlara Z Kuşağı olarak anılmaktadır. Z kuşağındaki bireyler “kristal nesil”, “internet kuşağı, i-kuşak” (Vogel, 2015’den, akt. Tekkurşun Demir, 2021) , “yeni sessiz kuşak, Google kuşağı” (Hayes ve Ninemeier, 2009,; Singh, 2014’den akt, Tekkurşun Demir, 2021) isimleriyle kuşaklar arasındaki yerini almıştır. Özellikle teknoloji ve internet aracılığıyla sosyalleşmeyi tercih eden bu

nesil diğer kuşaklardan farklı olarak oyuncak yerine “ipad”lerle, “laptop”larla, “play station”larla oynarlar ve teknoloji ile beraber büyürler. Z kuşağındaki bireylerin hayatlarının ciddi bir bölümü teknolojiye ayrılmış durumdadır. Bu nedenle, “Z kuşağının yaratıcı, yenilikçi ve değişen bir ortamda çoklu görevleri yönetme becerilerinin olduğu varsayılmaktadır” (Lanier, 2017). Hızlı bitiren bir kuşaktır. Ürönlere ve onların ticari isimlerine bağlılıkları alt düzeydedir. Onlar, ev ödevi yapamadıklarında “elektrikler kesildi, ondan yapamadım” değil; “internet bağlantım kopuktu” diyen kuşaktır. İnsanlık tarihinin, el, göz, kulak vb gibi motor beceri senkronizasyonu en yüksek neslidir. Fakat bu kazançlar, dikkat toplama sorunlarıyla avantajsız bir duruma da dönüşebilmektedir. Meslek hayatına başladıklarında karar vermelerini gerektiren her şey sistemler tarafından yapılıyor ve yapay zekâ tarafından karar veriliyor olacağından, sorgusuz yaşayacak bir kuşaktır. Çok diplomalı, uzman ve buluşçudurlar. Z kuşağının gelecek yaşamlarında otorite kavramının önemi kalmayacaktır. Bu kuşak tatminsiz, kararsız ve doğuştan tüketicidir.

Z kuşağının özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Teknojinin direk kucağına düşmüş bir nesildir, internet ile sosyalleşirler.
- Bolluk ve refah içinde büyümüşlerdir, zor mutlu olurlar.
- Aynı anda birden fazla şeye odaklanabilirler.
- Birden fazla yabancı dili konuşabilmeleri beklenmektedir.
- Hayal kurma ve yaratıcılıkları yüksek düzeydedir.
- Kimseden çekinmezler, duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebilirler.
- İnsan ilişkileri ve iletişim konusunda iyidirler.
- Kompleksiz bir kuşaktır.
- Standart zaman ve emek gerektiren işleri yapmaktan hoşlanmazlar.
- Bugünün eğitim sistemini beęenmezler, alternatif sistem isterler.
- Mahalle arkadaşlığı yok olmak üzeredir.

Kuşakların iletişim şekilleri de farklılık göstermektedir. Bu durum aşağıdaki şekilde karikatürize edilebilir:

Şekil 5: X, Y, Z Kuşakları İletişim Şekli (<https://www.tech-worm.com/x-y-z-kusaklari-nedir-ozellikleri-nelerdir/>)

2.12. Kuşaklar Ve Serbest Zaman

Sanayileşme hareketi üretim kapasitesini çoğaltmak amacıyla çalışma sürelerinin uzamasına yol açarken öte yandan yüksek ücretlerle daha az çalışan bir işçi grubunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu da aktif çalışma süresini kısaltıp serbest zaman süresinin çoğalmasına temel oluşturmuştur (Gorz, 2007'den akt, Bahadır 2016). Çağdaş dünyanın gerekliliklerinden olan serbest zaman, gün geçtikçe bireylerin yaşamına artarak yerleşmekte eskiye kıyasla bu zaman dilimine olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu duruma göre Y kuşağı X kuşağından daha fazla serbest zamana sahip olurken; Z kuşağının X ve Y kuşaklarından daha fazla serbest zamana sahip olduğunu söyleyebilir.

Teknoloji alanındaki gelişmeler sonucunda 20. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan yeni iletişim teknolojileri ile birlikte kuşakların serbest zaman aktiviteleri değişime, dönüşüme uğramış ve sosyalleşme ortamları değişmiştir. Bireyler sanal gerçeklikler yaşamaya başlamış, başka bir deyişle tüm zamanını sanal ortamda geçirmeye, düşüncelerini burada söylemeye, arkadaşlıklarını burada kurmaya, bu mecrada eğlenceli zaman geçirmeye veya kızgınlığını, üzüntüsünü paylaşmaya başlamıştır. Sohbet etme, arkadaşlarla iletişim kurma veya farklı nedenlerle bir araya gelme

serbest zaman etkinlikleri sosyal ağlar aracılığıyla gerçekleşmeye başlamıştır. İnsanlar evden çıkmadan sosyal bağlantılar üzerinden sosyalleşebilmektedirler. Ancak bu teknolojiler kolay bir şekilde kontrol edilebilmekte ve denetim altında tutulabilmektedir. Bilgilerde hızlı bir şekilde zaman ve mekândan farketmeksizin herkese aynı anda ulaşabilmektedir. Fakat bu durum doğru olmayan veya eksik bilgilerinde hızla yayılmasına ve ortaya birçok bilgi kirliliğinin çıkmasına neden olmaktadır (Basmacı, 2018).

Kuşaklar ve teknoloji ilişkisine odaklanan güncel araştırmalara bakıldığında eskiden dergi, televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçları üzerinde çalışmalar yapılırken bugün farklı kuşakların akıllı telefon, bilgisayar, tablet, internet ve özellikle de sosyal medya ile ilişkisi üzerine yoğunlaşma görülmektedir.

Çoğalan sosyal medya kullanımı ve akıllı telefonların yediden yetmiş herkes tarafından kullanılmaya başlamasıyla beraber birçok insan için bu teknoloji kullanımı başlıca serbest zaman aktivitesi haline dönüştüğü söylenebilir (Basmacı, 2018).

Gürbüz (2015) X kuşağı için serbest zaman ve serbest zaman içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerin oldukça önem arz ettiğini söylerken; Crampton ve Hodge (2007) Y kuşağını gerekli koşullar oluştuğunda sıklıkla seyahat eden ve serbest zaman etkinliklerine katılan bir topluluk olarak tanımlamaktaydı (akt, Oğuz ve Şenel, 2021). Kırık ve Köyüstü (2018) Z kuşağı bireylerinin sanal ve fiziksel dünyayı birbirinden ayırmadan bir bütün olarak değerlendirip teknoloji ve sosyal medya aracılığı ile iletişim kurmayı diğer yöntemlere göre daha çok tercih ettiğini; ayrıca Z kuşağı bireyleri açısından serbest zamanlarında sanal ortamda vakit geçirmek, dışarıda vakit geçirmekten çok daha önemli olduğunu belirtmiştir. Buna göre kuşakların teknolojik alışkanlıklarındaki değişim serbest zaman tercihlerini etkilemektedir. Serbest zaman tercihlerinin değişmesiyle hareketsiz yaşam tarzı, stres, obezite, sosyal ilişki sorunları, hastalıklarda artış, özgüven eksikliği, içe kapanıklık, sosyal yetenek kaybı, vb. sorunlar ortaya çıkmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, bilgi toplama aracı ve verilerin analizi konuları ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Serbest zaman davranışlarının kuşaklar arası farklılık açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu bir şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 1994, s. 77).

3.2. Veri Toplama Araçları

Kuşakların serbest zaman davranış farklılıklarının incelenmesini amaçlayan bu çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan ve iki bölümden oluşan anket kullanılmıştır.

Anketin ilk bölümü kişisel bilgilere yönelik hazırlanan dokuz sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise serbest zaman tercihlerine yönelik hazırlanan ve beş farklı başlık altında toplanan beşli likert tipinde 54 madde bulunmaktadır. Seçeneklerin ağırlık dereceleri 1 (hiç katılmıyorum) ve 5 (tamamen katılıyorum) aralığında değişmektedir.

Kullanılan ölçme aracının tüm maddeler için toplam Cronbach Alfa değeri ,883 olarak bulunmuştur (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1. İç güvenlik istatistikleri

Cronbach's Alpha	N of Items
,883	54

Kalaycı'nın (2006, 405) değerlendirme ölçütlerine göre bu sonuç, anketin yüksek güvenilirlikte bir anket olduğunu göstermektedir.

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Kırıkkale ili merkezinde yaşayan X, Y ve Z kuşağına dâhil 188.184 birey oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplandığı 2021 yılında Kırıkkale ilinde X kuşağında 55.051, Y kuşağında 79.455 ve Z kuşağında 53.678 kişi yer almaktadır (<https://www.nufusu.com/il/2021/kirikkale-nufusu>).

Evreni temsil yeterliliğine sahip bir örneklem büyüklüğü belirlemek için Anderson'un kuramsal örneklem büyüklükleri çizelgesi esas alınmıştır. Bu çizelgeye göre 100.000—1.000.000 elemandan oluşan bir evren için %5 toleransla 384 katılımcı evreni temsil açısından yeterlidir (Balcı, 2001, 107).

Araştırmada örnekleminde gönüllü katılım esas alınmak suretiyle X, Y, Z kuşağından 523 kişi yer almıştır.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Anketin uygulanabilmesi için 28.12.2020 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından etik kurul izni alınmıştır. Anket araştırmacı tarafından yüz yüze ve online anket sistemi kullanılarak 04.01.2021-29.01.2021 tarihleri arasında uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 24 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Toplanan verilerin çözümlenmesinde yüzde (%), frekans (f) ve aritmetik ortalama (\bar{X}) değerlerinden yararlanılmış, daha sonra elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Sonuçlar yorumlanırken en yüksek puan olan 5 puandan, en düşük puan olan 1 puan çıkarılmış ($5-1=4$), elde edilen sonuç 5 kriter olduğu için 5'e bölünmüş ($4/5=0.80$) bulunan bu değer, grup aralığı olarak belirlenerek en küçük değer olan 1'e eklenmiş ve grup aralıkları oluşturulmuştur ($1.00+0.80=1.80$, $1.80+0.80=2.60$, $2.60+0.80=3.40$, $3.40+0.80=4.20$, $4.20+0.80=5.00$). Bu durumda katılımcıların seçeneğe katılma düzeyinin aritmetik ortalaması; 1.00-1.79 olduğunda “hiç katılmıyorum”; 1.80-2.59 olduğunda “katılmıyorum”; 2.60-3.39 olduğunda “kısmen/orta”; 3.40-4.19 olduğunda “katılıyorum” 4.20-5.00 olduğunda “tamamen katılıyorum” olarak yorumlanması kabul edilmiştir.

Daha sonra verilerin analizi yapılmadan önce bazı istatistiksel değerlendirmeler yapılarak hangi analiz yöntemlerinin kullanılacağına karar

verilmiştir. Verilerin normalliği istatistiksel bazı seçenekler kullanarak değerlendirilmektedir. Bunlardan ilki Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk gibi çeşitli hipotez testlerini kullanmaktır. Test sonucunun anlamlı çıkması, dağılımın normal dağılımdan anlamlı bir şekilde farklı olduğu anlamına gelmektedir (Mertler, Vanatta 2021). Buradan hareketle; örneklem grubundaki kişi sayısı 50'nin üzerinde olması sebebiyle Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır (Büyüköztürk, 2008). Verilerin bütünü için yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına bakıldığında ($p=0.001$) anlamlı bir fark ($p<.05$) olduğu görülmüştür.

Ancak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine yalnızca normallik testi sonuçları belirlememektedir. Verilerin normalliğini betimsel yöntemler kullanarak da değerlendirmek mümkündür. Bu nedenle normalliği test edilmek istenen veri grubunun ortalama, ortanca ve tepe değerine bakılarak bunların birbirine yakınlığına göre normallik konusunda bir fikir yürütülebilir. Yani bu üç değer birbirlerine ne kadar yakınsa dağılım o derece normal dağılım sergiliyor denebilir. Bu örneklem grubuna betimsel yöntemler kullanılarak elde edilen değerler incelendiğinde; mod (187.00), medyan (179.00) ve ortalama (175.42) birbirine yakın değerler aldığı bulunmuştur. Mod, medyan ve ortalama değerlerinin birbirine yakınlık göstermektedir. Buna göre örneklem grubu normal dağılım özellikleri sergiliyor denebilir (Can, 2017).

Verilerin normalliğini test eden bir diğer yöntem ise basıklık ve çarpıklık katsayılarının incelenmesidir. Basıklık ve çarpıklık katsayılarının ± 1.96 değer aralığında kalması dağılımın normalden aşırı sapma göstermediğinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir (Can, 2017). Veri grubunun basıklık ve çarpıklık katsayıları incelendiğinde; çarpıklık (-0.929) ve basıklık (1.522) katsayılarının ± 2 değer aralığında olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre dağılımın normalliği kabul edilmiş ve parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Bu doğrultuda araştırmanın alt problemleri çoklu grup karşılaştırmaları içerdiği için ANOVA (tek yönlü varyans analizi) yapılmıştır. ANOVA'da farklılık yaratan grupları belirlemek için Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma Testi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi (p)< 0.05 olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde toplanan verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan katılımcıların dâhil oldukları kuşaklara ilişkin bilgiler çizelge 4.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Katılımcıların kuşaklara göre dağılımı

Kuşak	f	%	N
X	101	19	523
Y	208	40	
Z	214	41	

Araştırmada yer alan katılımcıların % 19’u X kuşağı, % 40’ı Y kuşağı, % 41’i Z kuşağında yer almaktadır.

Katılımcıların cinsiyetine ilişkin bilgiler çizelge 4.2’de verilmiştir.

Çizelge 4.2. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Kuşak	Cinsiyet	f	%	N
X	Kadın	37	37	101
	Erkek	64	63	
Y	Kadın	148	71	208
	Erkek	60	29	
Z	Kadın	122	56	214
	Erkek	92	44	
TOPLAM	Kadın	307	59	523
	Erkek	216	41	

Katılımcılardan X kuşağının %37'si kadın, %64'ü erkek, Y kuşağının %71'i kadın %29'u erkek, Z kuşağının %56'sı kadın, %44'ü erkektir. Toplam katılımcıların %59'u kadın ve %41'i erkektir.

Katılımcıların medeni durumuna ilişkin bilgiler çizelge 4.3'te verilmiştir.

Çizelge 4.3. Katılımcıların medeni durumları

Kuşak	Medeni Durum	f	%	N
X	Bekar	4	4	101
	Evli	94	93	
	Dul/Boşanmış	3	3	
Y	Bekar	94	45	208
	Evli	111	53	
	Dul/Boşanmış	3	2	
Z	Bekar	214	100	214
TOPLAM	Bekar	312	60	523
	Evli	205	39	
	Dul/Boşanmış	6	1	

Katılımcılardan X kuşağının %4'ü bekar, %93'ü evli, %3'ü dul/boşanmış, Y kuşağının %45'i bekar, %53'ü evli, %2'si dul/boşanmış, Z kuşağının %100'ü bekarıdır. Toplam katılımcıların %60'ı bekar, %39'u evli, %1'i dul/boşanmıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyine ilişkin verileri çizelge 4.4'te verilmiştir.

Çizelge 4.4. Katılımcıların eğitim düzeyi

Kuşak	Eğitim Düzeyi	f	%	N
X	İlkokul	2	2	101
	İlköğretim/Ortaokul	3	3	
	Lise ve dengi okul	19	19	

	Üniversite	58	57	
	Lisansüstü	19	19	
Y	İlköğretim/Ortaokul	6	3	208
	Lise ve dengi okul	33	16	
	Üniversite	131	63	
	Lisansüstü	38	18	
Z	İlköğretim/Ortaokul	194	90	214
	Lise ve dengi okul	17	8	
	Üniversite	3	2	
TOPLAM	İlkokul	2	1	523
	İlköğretim/Ortaokul	203	38	
	Lise ve dengi okul	69	13	
	Üniversite	192	37	
	Lisansüstü	57	11	

Katılımcılardan X kuşağının %2'si ilkokul, %3'ü ilköğretim/ortaokul, %19'u lise ve dengi okul, %57'si üniversite, %19'u lisansüstü, Y kuşağının %3'ü ilköğretim/ortaokul, %16'sı lise ve dengi okul, %63'ü üniversite, %18'i lisansüstü, Z kuşağının %90'nı ilkokul, %8'i lise ve dengi okul, %2'si üniversite mezunudur. Toplam katılımcıların %39'u ilkokul/ortaokul mezunu, %13'ü lise ve dengi okul mezunu, %37'si üniversite mezunu, %11 lisansüstü mezunudur.

Katılımcıların mesleki durumlarına ilişkin verileri çizelge 4.5'te verilmiştir.

Çizelge 4.5. Katılımcıların mesleki durumu

Kuşak	İş/Meslek	f	%	N
X	Esnaf	9	9	101
	Memur	36	35	
	Serbest meslek	12	12	
	Ev hanımı	8	8	
	Emekli	4	4	
	İşçi	8	8	

	Diğer	24	24	
Y	Öğrenci	54	26	208
	Esnaf	7	3	
	Memur	76	37	
	Serbest meslek	3	1	
	Ev hanımı	14	7	
	İşçi	13	6	
	Diğer	41	20	
Z	Öğrenci	214	100	214
TOPLAM	Öğrenci	268	51	523
	Esnaf	16	3	
	Memur	112	22	
	Serbest meslek	15	3	
	Ev hanımı	22	4	
	Emekli	4	1	
	İşçi	21	4	
	Diğer	65	12	

Katılımcılardan X kuşağının %35'i memur, %12'si serbest meslek, %24'ü diğer meslek grubu, Y kuşağının %26'sı öğrenci, %37'si memur, %20'si diğer meslek grubu, Z kuşağının %100'ü öğrencidir. Toplam katılımcıların %51'i öğrenci, %22'si memur, %13'ü diğer meslek grubudur.

Katılımcıların ekonomik düzeylerine ilişkin verileri çizelge 4.6'da verilmiştir.

Çizelge 4.6. Katılımcıların ekonomik düzeyi

Kuşak	Ekonomik düzey	f	%	N
X	Kötü	4	4	
	Orta	27	27	
	İyi	63	62	
	Çok iyi	7	7	
Y	Çok kötü	2	1	

	Kötü	7	3	208
	Orta	61	29	
	İyi	129	62	
	Çok iyi	9	5	
Z	Kötü	2	1	214
	Orta	47	22	
	İyi	136	64	
	Çok iyi	29	13	
TOPLAM	Çok kötü	2	1	523
	Kötü	13	2	
	Orta	135	26	
	İyi	328	63	
	Çok iyi	45	8	

Çizelge 7’de X kuşağının %27’si ekonomik durumunun orta, %62’sinin iyi, Y kuşağının, %29’unun ekonomik durumunun orta, %62’sinin iyi, Z kuşağının %22’sinin ekonomik durumunun orta, %64’ünün iyi, %13’ünün çok iyi olduğu görülmektedir. Toplam katılımcıların %26’sının ekonomik durumunun orta, %63’ünün iyi, %8’nin çok iyi olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sahip oldukları serbest zaman süresine ilişkin veriler çizelge 4.7’de verilmiştir.

Çizelge 4.7. Katılımcıların sahip oldukları serbest zaman süresi

Kuşak	Sahip Olunan Serbest Zaman Süresi	f	%	N
X	Hiç	2	2	101
	1-2 saat	29	29	
	3-4 saat	33	32	
	5-6 saat	21	21	
	7-8 saat	11	11	
	8 saatten fazlası	5	5	
Y	Hiç	7	3	
	1-2 saat	61	30	

	3-4 saat	80	38	208
	5-6 saat	35	17	
	7-8 saat	23	11	
	8 saatten fazlası	2	1	
Z	Hiç	2	1	214
	1-2 saat	29	14	
	3-4 saat	71	33	
	5-6 saat	84	39	
	7-8 saat	12	6	
	8 saatten fazlası	16	7	
TOPLAM	Hiç	11	2	523
	1-2 saat	119	23	
	3-4 saat	184	35	
	5-6 saat	140	27	
	7-8 saat	46	9	
	8 saatten fazlası	23	4	

Katılımcılardan X kuşağının %29'u 1-2 saat, %32'si 3-4 saat, %21'i 5-6 saat serbest zamana sahip olduklarını, Y kuşağının %30'u 1-2 saat, %38'i 3-4 saat, %17'si 5-6 saat serbest zamana sahip olduklarını, Z kuşağının, %14'ü 1-2 saat, %13'ü 3-4 saat, %39'u 5-6 saat, serbest zamana sahip olduklarını söylemişlerdir. Toplam katılımcıların % 27'si 5-6 saat, %35'i 3-4 saat, %23'ü 1-2 saat serbest zamana sahip olduklarını söylemiştir.

Katılımcıların serbest zamanı yeterli bulma durumuna ilişkin veriler çizelge 4.8'de verilmiştir.

Çizelge 4.8. Serbest zamanı yeterli bulma durumu

Kuşak	Yeterli Serbest Zamana Sahip Olma	f	%	N
X	Evet, yeterli	38	38	101
	Hayır, yetersiz	63	62	
Y	Evet, yeterli	71	34	208
	Hayır, yetersiz	137	66	

Z	Evet, yeterli	109	51	214
	Hayır, yetersiz	105	49	
Toplam	Evet, yeterli	305	58	523
	Hayır, yetersiz	218	42	

Katılımcılardan X kuşağının %38'i, Y kuşağının %34'ü, Z kuşağının %51'i serbest zamanlarının yeterli olduğunu, X kuşağının %63'ü, Y kuşağının %66'sı, Z kuşağının %49'u ise serbest zamanlarının yetersiz olduğunu söylemiştir. Toplam katılımcıların %58'i serbest zamanlarının yeterli olduğunu, %42'si serbest zamanlarının yetersiz olduğunu söylemiştir.

Katılımcıların serbest zaman etkinliklerine düzenli katılma durumlarına ilişkin veriler çizelge 4,9'da verilmiştir.

Çizelge 4.9. Serbest zaman etkinliklerine düzenli katılma durumu

Kuşak	Serbest Zaman Etkinliklerine Düzenli Katılım	f	%	N
X	Evet, var	27	27	101
	Hayır, yok	74	73	
Y	Evet, var	68	33	208
	Hayır, yok	140	67	
Z	Evet, var	108	50	214
	Hayır, yok	106	50	
Toplam	Evet, var	203	39	523
	Hayır, yok	320	61	

Katılımcılardan X kuşağının %27'si, Y kuşağının %33'ü, Z kuşağının %50'si düzenli katıldıkları serbest zaman etkinlikleri olduğunu, X kuşağının %73'ü, Y kuşağının %67'si, Z kuşağının %50'si düzenli katıldıkları serbest zaman etkinliklerinin olmadığını söylemişlerdir. Toplam katılımcıların %61'i düzenli serbest zaman etkinliklerinin olmadığını, %39'u düzenli serbest zaman etkinliklerinin olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada yer alan katılımcıların teknolojik aletleri kullanım sıklıklarına ilişkin bulgular çizelge 4.10’da verilmiştir.

Çizelge 4.10. Teknolojik alet kullanım sıklığı

Teknolojik Aletler Kullanım Sıklığı		Kuşaklar			
		X	Y	Z	Toplam
Akıllı Telefon	\bar{x}	3.88	4.52	4.49	4.38
	s	.88	.86	1.8	.95
Bilgisayar	\bar{x}	3.26	3.42	3.08	3.25
	s	1.11	1.18	1.17	1.17
Tablet	\bar{x}	2.22	2.19	2.14	2.18
	s	.69	.75	1.17	.93
Fotoğraf Makinesi	\bar{x}	2.31	2.32	1.94	2.16
	s	.74	.82	1.05	.93
Playstation	\bar{x}	1.93	2.08	1.84	1.91
	s	.35	.60	1.12	.83
Akıllı Saat	\bar{x}	1.97	2.03	1.64	1.86
	s	.49	.53	1.4	.85

Görüldüğü üzere tüm katılımcıların verdiği cevaplar birlikte değerlendirildiğinde en fazla kullanılan teknolojik aletlerin sırasıyla “akıllı telefon ($\bar{x} = 4.38$)”, “bilgisayar ($\bar{x} = 3.25$)”, “tablet ($\bar{x} = 2.18$)”, “fotoğraf makinesi ($\bar{x} = 2.16$)”, “playstation ($\bar{x} = 1.91$)” ve “akıllı saat ($\bar{x} = 1.86$)” olduğu görülmektedir. Katılımcılar akıllı telefonu “çok sık” kullanırken, bilgisayarı “orta”; tablet, fotoğraf makinesi, playstation ve akıllı saati “az” kullandıklarını belirtmektedirler.

Teknolojik aletlerin kullanım sıklıkları kuşaklara göre değerlendirildiğinde ise akıllı telefon kullanımının X kuşağında “sık”, Y ve Z kuşaklarında ise “çok sık” kullanıldığı görülmektedir.

Bilgisayar Y kuşağında “sık”, X ve Z kuşaklarında “orta” sıklıkla kullanılırken; tablet kullanımının her üç kuşakta da “az” olduğu görülmektedir.

Fotoğraf makinesi ve playstation her üç kuşakta da “az” kullanılmakta; akıllı saat X ve Y kuşaklarında “az” kullanılırken, Z kuşağında “hiç” kullanılmamaktadır.

Dünya üzerinde yapılan araştırmalarda akıllı telefon kullanımında yaş ortalamasının 11- 12 yaştan 9-10 yaşa gerilemenin söz konusu olduğu görülmektedir. İstatistiklere göre 9-11 yaş aralığında en fazla tercih edilen teknolojik aletin akıllı

telefonlar olduğu dikkat çekmektedir (Yılmaz, 2017). Z kuşağının teknolojiye daha hızlı adapte olması, akıllı telefon teknolojisinin içerisinde yer alan sosyal medya uygulamaları, sohbet uygulamaları, oyun uygulamaları, her geçen gün eğitim sistemine daha fazla dâhil olan uzaktan eğitim uygulamaları ve benzeri bir çok uygulamayı gençlerin daha aktif kullanıyor olmaları, X kuşağının yüzyüze iletişime daha açık bir kuşak olması, Z kuşağının akıllı telefonu X ve Y kuşağına göre daha çok kullanmalarına sebep olmuş olabilir.

X kuşağı; Y ve Z kuşağına göre “tablet” kullanımının daha sık olduğunu belirtmişlerdir. “Tablet” kullanımının genç nesiller arasında popülaritesini yitirmiş olması, boyutunun akıllı telefonlara göre daha büyük olması, pil ömrünün daha uzun olması, bilgisayarlardan daha hafif olması gibi sebepler X kuşağının daha sık tablet kullanmasına neden olmuş olabilir.

Katılımcıların teknolojik aletleri kullanım sıklıklarının, kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin ANOVA testi sonuçları çizelge 4.11’de verilmektedir.

Çizelge 4.11. Teknolojik alet kullanım sıklığının kuşaklara göre dağılımı

ANOVA							Tukey		
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	p	(J) yas	Mean Difference (I-J)	(I) yas
Bilgisayar	Gruplararası	12,119	2	6,060	4,479	,012*	Y	-,339*	Z<Y
	Gruplarıçi	703,567	520	1,353			X	-,178	
	Toplam	715,686	522				Z	,339*	Y>Z
Tablet	Gruplararası	,506	2	,253	,289	,749	X	-,161	X
	Gruplarıçi	455,310	520	,876			Y	-,052	Z
	Toplam	455,816	522				X	-,078	Y
Akıllı telefon	Gruplararası	31,773	2	15,886	18,948	,000*	Z	,078	X
	Gruplarıçi	435,979	520	,838			Y	-,026	
	Toplam	467,751	522				X	,026	
Akıllı saat	Gruplararası	17,841	2	8,921	14,187	,000*	Y	-,029	Z>X
	Gruplarıçi	326,970	520	,629			X	,609*	Y>X
	Toplam	344,811	522				Z	,029	X<Z
Akıllı saat	Gruplararası	17,841	2	8,921	14,187	,000*	Y	-,638*	X<Y
	Gruplarıçi	326,970	520	,629			X	-,393*	Z<Y
	Toplam	344,811	522				Z	-,330*	Z<X
Akıllı saat	Gruplararası	17,841	2	8,921	14,187	,000*	Y	-,393*	Z<Y
	Gruplarıçi	326,970	520	,629			X	-,330*	Z<X
	Toplam	344,811	522				Z	,393*	Y>Z

	Toplam	344,811	522				X	,063	X>Z
							Z	,330*	
							Y	-,063	
Playsaiton	Gruplararası	6,175	2	3,088	4,526	,011*	Y	-,241*	Z<Y
							X	-,090	
	Gruplarıçi	354,724	520	,682			Z	,241*	Y>Z
							X	,151	
	Toplam	360,899	522				Z	,090	X
							Y	-,151	
Fotoğraf makinesi	Gruplararası	17,755	2	8,878	10,717	,000*	Y	-,378*	Z<Y
							X	-,368*	
	Gruplarıçi	430,753	520	,828			Z	,378*	Y>Z
							X	,010	
	Toplam	448,509	522				Z	,368*	X
							Y	-,010	

p<0.05

Çizelge 4.11 incelendiğinde katılımcıların teknolojik aletlerden “bilgisayar, akıllı telefon, akıllı saat, playstation ve fotoğraf makinesi” kullanım sıklıklarına yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; Z kuşağı, bilgisayar ve playsatationı Y kuşağından daha az kullanmaktadır. Akıllı saat ve fotoğraf makinesini Z kuşağı, Y ve X kuşağına oranla daha az kullanırken akıllı telefon kullanım sıklığının X kuşağında, Y ve Z kuşağına oranla daha az olduğu görülmektedir.

Katılımcıların teknolojik aletleri kullanım sıklıklarının, kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına göre teknolojik aletlerden tablet kullanım sıklığı ile kuşaklar arasında p<0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Akince (2020) kuşaklar üzerine yaptığı çalışmada Y kuşağındaki bireylerin diğer kuşaklara göre daha fazla bilgisayar kullandığını belirtmiştir. Bu sonuç araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Işık (2019) X, Y ve Z kuşaklarından oluşan öğretmen ve öğrencilerle yaptığı çalışmada bilgisayar, tablet, el bilgisayarı gibi teknolojik aletlerin kullanımında gruplar arasında bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç araştırma sonucunu desteklemektedir.

Teknolojinin oldukça geliştiği bugünün çağında bilgisayar teknolojisi de önemli bir yere sahiptir. Teknolojinin insan hayatına hızla giriş yaptığı düşünüldüğünde bilgisayar kullanımının insanların yaşamındaki yeri ve önemi açıkça görülmektedir. Bilgisayarların televizyon, video çalar ve telefon vb. diğer teknolojik

araçların işlevlerini de üstlenebilmesi, aile üyelerinin bilgisayar eğitimi, iş, eğlence, iletişim vb. farklı amaçlar için de kullanabilmelerine imkan sağlamaktadır (Kraut vd. 2002). Y kuşağı katılımcılarının iş hayatına yeni atılmış, ekonomik özgürlüğü elde etmiş bireyler olması, Z kuşağının ebeveynleri tarafından bilgisayar kullanımının kısıtlanmış olabilmesi, X ve Y kuşaklarının bilgisayar Z kuşağından fazla kullanılmasına sebep olmuş olabilir.

Kuyucu (2018) üniversite öğrencilerinin akıllı telefon kullanımına yönelik yaptığı araştırma sonucunda akıllı telefon bağımlılığının yaşa göre farklılaşmadığını ancak alt faktörler olarak 21-23 yaş grubundakilerin 27 yaş ve üzerinelere göre akıllı telefonlarını daha fazla kullandıklarını, yaş azaldıkça akıllı telefon bağımlılığının arttığını belirtmiştir. Yalçın, Demirel, Demirel & Çolakoğlu, (2017) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerine yaptığı çalışmada akıllı telefon kullanım düzeylerinde Y kuşağı yaş aralığında olan “21-25 yaş” grubu katılımcıların lehine anlamlı fark çıktığını belirtmişlerdir. Aktaş ve Yılmaz (2016) yaptıkları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin akıllı telefon kullanımının yaşlara göre dağılımında 22-25 yaş arası üniversite öğrencilerinde anlamlı fark saptamışlardır. Dikeç ve Kebapçı (2018) üniversite öğrencilerine yaptıkları çalışmalarında akıllı telefon bağımlılığı puan ortalamasını yüksek bulduklarını eğitim düzeyi, akademik not ortalaması, yaş ve akıllı telefon kullanma süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna varmıştır. Amerika da gerçekleştirilen bir çalışmada ise 18-34 yaş aralığındaki katılımcıların en yüksek, 65 yaş üzeri katılımcıların ise en düşük akıllı telefon kullanım oranına sahip oldukları görülmüştür (Nielsen Mobile Insights, 2012). Türkiye’de yapılan akıllı telefon kullanım değerlendirmesi sonuçlarında ise en fazla kullanım durumu %72 oranıyla 16-24 yaş aralığına aittir (Google Consumer Barometer, 2015). Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Literatürde “Akıllı telefon” kullanımının sıklığının yaş değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Minaz, 2017; Süler, 2016; Murathan ve Türker, 2019). Ada ve Tatlı (2012) akıllı telefon kullanımını etkileyen faktörler üzerine yaptıkları çalışma sonucunda yaş faktörünün akıllı telefon kullanımını etkilemediğini belirtmişlerdir.

Y kuşağı için teknolojik iletişim araçları ile ilgilenme oranları bir önceki X kuşağına göre çok daha fazladır (Miller ve Washington, 2011'den akt. Kuyucu 2017). Bugünün teknolojisiyle zenginleşen akıllı telefon özellikleri sayesinde, sosyal medya başta olmak üzere oyun, fotoğraf, web, video, trafik, sağlık, bankacılık işlemleri gibi birbirinden farklı ihtiyaçlara çözüm getirebilmektedir. X kuşağının hayatına teknolojinin sonradan dahil olması, alışkanlıkları ve ihtiyaçlarının diğer kuşaklara göre daha farklı olması, Z kuşağının zorunlu eğitim sistemi içerisinde yer alması, henüz ailelerinin kontrolü altında olan bireyler olmaları, akıllı telefonu zorunluluk değil eğlence ve hobi amaçlı kullanıyor olmaları ve Y kuşağının teknolojiye Z kuşağı kadar yabancı olmaması, okul ve iş yaşamının getirdiği zorunlulukların olması, akıllı telefon özelliklerinden daha fazla yararlanıyor olmaları, akıllı telefonu X ve Z kuşağına göre daha fazla kullanmalarına sebep olmuş olabilir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nda (2020) genişbant ile İnternete erişen hanelerin oranı 2020 yılında %89,9 olduğu saptanmıştır. Araştırmaya göre hanelerin %50,8'i sabit genişbant bağlantı (ADSL, kablolu İnternet, fiber vb.) ile internete erişim sağlarken %86,9'u mobil genişbant bağlantı ile internete erişim sağlamaktadır. Mobil genişbant ile internet erişimi sağlayanların oranının bu kadar yüksek olması bilgisayardan farklı olarak telefonlarıyla devamlı çevrimiçi olan bir hane halkını göstermesi açısından önemli olduğu söylenebilir (<https://data.tuik.gov.tr>)

Playstation oyunları; rekabet, aksiyon, taktik, zekâ, dövüş, macera ve gündelik oyunlar olmak üzere pek çok farklı çeşitlerde üretilmektedir. Bu sayede, çok geniş bir hedef kitlesine hitap etmektedir (Altıntaş, 2013). Araştırma sonuçlarında Y kuşağının playstation kullanım sıklığı ile Z kuşağının playstation kullanım sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, bu anlamlı fark Y kuşağı lehinedir.

Türkiye'de yazılım ve donanım üreten bir firma olan Protel, Y kuşağı seyahat alışkanlıkları içerisinde fotoğraf makinesini yanlarında bulundurduklarını vurgulamaktadır (www.protel.com). Yapılan araştırmalar yaşlı bireylerin hayatlarını kolaylaştıracak olsalarda teknolojik ürünleri gençlere göre daha geç kabullenen bir grup olduklarını ortaya çıkarmaktadır(Özkan, Purutçuoğlu, 2009). Z kuşağı şuan bulunduğu yaş aralığı nedeniyle henüz yetişkin olmayıp büyük oranda aile

denetimine tabidirler. Ayrıca henüz ekonomik özgürlükleri de yoktur. Bu nedenle maliyeti yüksek olan playstation ve fotoğraf makinası gibi teknolojik aletlere erişimleri kısıtlı olabilir. Bunun yanında akıllı telefonların bu aletlerin işlevlerine de sahip olması, o aletlere olan gereksinimi ortadan kaldırmış olması da olasıdır. Oysa durum X ve Y kuşaklarında daha farklıdır. Bu kuşaklar playstation, fotoğraf makinesi vb. aletlerle, akıllı telefonların olmadığı zamanlarda tanışmışlardır. Akıllı telefonların bu kuşakların hayatına girişi, playstation ve fotoğraf makinası gibi teknolojik aletlerden çok daha sonra gerçekleşmiştir. Bu durum Y kuşağının playstation ve fotoğraf makinesini diğer kuşaklardan daha çok kullanmalarına sebep olmuş olabilir.

Çizelge 4.11'deki bulgular incelendiğinde katılımcıların teknolojik aletlerden "Akıllı Saat" kullanma sıklıklarına ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasında çıkan anlamlı farkın Y ile Z kuşağı arasında ve X ile Z kuşağı arasında olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Y ve Z kuşağı arasındaki akıllı saat kullanım sıklığına ilişkin çıkan anlamlı fark Y kuşağı lehine, X ve Z kuşağı arasındaki akıllı saat kullanım sıklığına ilişkin anlamlı fark X kuşağı lehinedir. Literatür incelendiğinde akıllı saat kullanım sıklığı ve yaş değişkeni arasında yapılan herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Akıllı saat üzerinde yapılan çalışmalar ise oldukça sınırlı sayıdadır. Growth From Knowledge (GFK) Türkiye verilerine göre 2014'te Türkiye'de satılan akıllı saat sayısı 24 bin, 2015'te 28 bin 2016 da 51 bin ve 2017 de 400 bin olması beklenmektedir. Almanya'da 2021 yılında yapılan 'Digital Für Alle' (Herkes için dijital) araştırmasına göre yaşlıların sadece yaklaşık %9'u akıllı saat kullanmaktadırlar (<https://digitaltag.eu>) Giyilebilir teknoloji içerisinde yer alan akıllı saatlerin geleneksel saatlere göre teknoloji kullanımını yakından ilgilendiren birçok özelliğe sahip olması, akıllı saat fiyatlarının yüksek olması akıllı saati Y kuşağının X ve Z kuşağından daha fazla kullanıyor olmasına sebep olmuş olabilir.

Araştırmaya dahil olan katılımcıların teknolojik aletleri kullanım amacına ilişkin bilgiler çizelge 4.12'de verilmiştir.

Çizelge 4.12. Teknolojik aletleri kullanım amacı

Teknolojik aletleri kullanım amacı	Kuşaklar	
------------------------------------	----------	--

		X	Y	Z	Toplam
Haberleşmek	\bar{x}	3.94	4.37	4.41	4.30
	s	1.05	.85	.82	.90
Sosyal medya takibi yapmak	\bar{x}	3.35	4.06	4.13	3.95
	s	1.03	.98	.99	1.04
İnternette araştırma yapmak	\bar{x}	3.56	4.13	3.70	3.85
	s	1.02	.90	.81	.92
Film/ Dizi izlemek	\bar{x}	2.87	3.62	4.11	3.67
	s	1.05	1.09	.93	1.11
Yeni bilgiler/beceriler öğrenmek	\bar{x}	3.32	3.79	3.52	3.59
	s	.99	.95	1.04	1.01
İş/okul ile ilgili hazırlık yapmak	\bar{x}	3.22	3.74	3.45	3.52
	s	1.22	1.05	1.07	1.11
Dijital oyunları oynamak	\bar{x}	2.19	2.59	3.36	2.83
	s	.69	1.04	1.34	1.21

Çizelge 4.12 incelendiğinde katılımcıların teknolojik aletleri kullanma amaçlarına bakıldığında sırasıyla en çok “haberleşmek ($\bar{x} = 4.30$)”, “sosyal medya takibi yapmak ($\bar{x} = 3.95$)”, “internette araştırma yapmak ($\bar{x} = 3.85$)”, “film/ dizi izlemek ($\bar{x} = 3.67$)”, “yeni bilgiler/ beceriler öğrenmek ($\bar{x} = 3.59$)”, “iş/okul ile ilgili hazırlık yapmak ($\bar{x} = 3.52$)”, “dijital oyunları oynamak ($\bar{x} = 2.83$)” olduğu görülmektedir. Katılımcılar teknolojik aletleri “haberleşmek” amacıyla “çok sık”, “sosyal medya takibi yapmak, internette araştırma yapmak, film/dizi izlemek, yeni bilgiler/beceriler öğrenmek, iş/okul ile ilgili hazırlık yapmak” amacıyla “sık”; “dijital oyunları oynamak” amacıyla “orta” sıklıkta kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kuşaklara göre teknolojik aletleri “haberleşmek” amacıyla kullanım durumuna bakıldığında Y ve Z kuşağı “çok sık” X kuşağı ise “sık” kullandıklarını belirtmiştir. X, Y ve Z kuşaklarının “haberleşmek” amacıyla teknolojik aletleri kullanma oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. İletişim insanlar için vazgeçilmez bir olgudur. Kuşakların teknolojiyi daha çok haberleşmek amacıyla kullanmalarının sebebinin iletişim teknolojisindeki gelişmelerin insanların daha kolay ve daha hızlı haberleşebilmesine olanak sağlaması olduğu söylenebilir.

Kuşakların teknolojik aletleri “sosyal medya takibi yapmak, film/dizi izlemek, yeni bilgiler/ beceriler öğrenmek, iş/okul hazırlığı yapmak” amacıyla kullanım durumlarına bakıldığında ise Y ve Z kuşağı “sık” X kuşağı ise “orta” kullandıklarını belirtmişlerdir.

Teknolojik aletleri “internetten araştırma yapmak” amacıyla kullanım durumuna her üç kuşakta “sık” kullandıklarını belirtirken, “dijital oyunlar oynamak” amacıyla kullanım durumuna Y ve Z kuşağı “orta” X kuşağı ise “az” kullandıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların teknolojik aletleri kullanım amacına ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren ANOVA testi sonuçları çizelge 4.13’te verilmiştir.

Çizelge 4.13. Teknolojik aletleri kullanım amacına ilişkin görüşlerin kuşaklara göre dağılımı

		ANOVA					Tukey		
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	P	(J) yas	Mean Difference (I-J)	(I) yas
İnternetten araştırma	Gruplar arası	30,136	2	15,068	19,003	,000*	Y	-,438*	Z<Y
							X	,132	
	Grupları içi	412,319	520	,793			Z	,438*	Y>Z
						X	,570*		
	Toplam	442,455	522				Z	,132	X
							Y	-,570	
Dijitaloyunları oynamak	Gruplar arası	115,074	2	57,537	45,648	,000*	Y	,778*	Z>Y
							X	1,176*	Z>X
	Grupları içi	655,438	520	1,260			Z	-,778*	Y<Z
							X	,398*	Y>X
	Toplam	770,512	522				Z	-1,176	X<Z
							Y	-,398	X<Y
Sosyal medya takibi yapmak	Gruplar arası	46,410	2	23,205	23,322	,000*	Y	,068	Z>X
							X	,784*	
	Grupları içi	517,395	520	,995			Z	-,068	Y>X
							X	-,716*	
	Toplam	563,805	522				Z	-,784*	X<Z
							Y	-,716*	X<Y
Film/Dizi izlemek	Gruplar arası	106,004	2	53,002	50,937	,000*	Y	,492*	Z>Y
							X	1,236*	Z>X
	Grupları içi	541,086	520	1,041			Z	-,492*	Y<Z
							X	,744*	Y>X
	Toplam	647,090	522				Z	-1,236	X<Z
							Y	-,744	X<Y
İş/Okul ile ilgili hazırlık yapmak	Gruplar arası	20,276	2	10,138	8,472	,000*	Y	-,287*	Z<Y
							X	,235	
	Grupları içi	622,221	520	1,197			Z	,287*	Y>Z
							X	,523*	Y>X
	Toplam	642,497	522				Z	-,235	X<Y
							Y	-,523*	
Yeni İlgiler/beceriler	Gruplar arası	17,081	2	8,540	8,617	,000*	Y	-,270*	Z<Y
							X	,207	
	Grupları içi	515,355	520	,991			Z	,270*	Y>Z
							X	,476	
	Toplam	532,436	522				Z	-,207	X
							Y	-,476	

Haberleşmek	Gruplar arası	16,580	2	8,290	10,626	,000*	Y	,046	Z>X
							X	,471*	
	Grupları içi	405,687	520	,780			Z	-,046	Y>X
							X	,425*	
	Toplam	422,268	522				Z	-,471*	X<Z
							Y	-,425*	X<Y

Çizelge 4.13'te görüldüğü üzere katılımcıların teknolojik aletleri “internette araştırma yapmak, dijital oyunları oynamak, sosyal medya takibi yapmak, film/ dizi izlemek, iş/okul ile ilgili hazırlık yapmak, yeni bilgiler/beceriler öğrenmek, haberleşmek” amacıyla kullanım durumlarının kuşaklara göre dağılımları arasında $p<0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Katılımcıların kuşaklara göre teknolojik aletleri kullanım amaçları arasında anlamlı farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; Z kuşağı teknolojik aletleri “internette araştırma yapmak, iş/okul hazırlığı yapmak, yeni bilgiler/beceriler öğrenmek” amacıyla Y kuşağından daha az kullanırken; “dijital oyunlar oynamak, film dizi izlemek” amacıyla X ve Y kuşağından daha fazla kullanmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde milyonlarca kullanıcısı olan dijital yayıncılık uygulamalarının (netflix, blutv vb.) gençler arasında da oldukça popüler durumda olması, gençlerin teknolojik aletler aracılığıyla zengin içerikli bu platformlara hızlı ve kolay ulaşım sağlamaları, akıllı telefonların bir çok teknolojik aletin yerine kullanılabilir olması ve Z kuşağının bu teknolojinin içinde doğmuş olması her türlü ihtiyaçlarını gidermede akıllı telefon kullanımının yaygın olması Z kuşağının diğer kuşaklara göre teknolojik aletleri daha çok film dizi izlemek amacıyla kullanmış olmalarının sebebi olabilir.

Teknolojik aletleri “sosyal medya takibi yapmak ve haberleşmek” amacıyla Z kuşağının X kuşağına oranla daha fazla kullandığı görülmektedir. Gezgin (2020) araştırmasında katılımcıların en fazla güncel haberleri takip etmek, sosyal medya takibi yapmak en az oyun oynamak amacıyla teknolojik aletleri kullandıklarını belirtmiştir. Cengizhan (2005) yaptığı çalışmada öğrencilerin en yüksek oranla internet kullanım amacının bilgi aramak olduğu, Kavuk (2011) de yaptığı çalışmada katılımcıların büyük çoğunluğunun interneti eğitim, ders, araştırma, bilgi edinme amacıyla kullandıklarını, Keser ve Buzlu (2005) yaptığı çalışmada

katılımcılarının internette en çok genel bilgi ve eğitimle ilgili araştırma yaptıklarını belirtmişlerdir. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nce (2006) yapılan "İnternet Kullanımı ve Aile Araştırması"na katılanların %67.71'inin interneti bilgi edinme, %40.42'sinin eğitim, ders, araştırma, %38.18'inin haberleşme, %2.39'unun ise iş amaçlı kullandığı sonucu ortaya konulmuştur (Kuzu ve diğerleri, 2008). Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Y kuşağının bir kısmının eğitim sürecinde olması veya mezun olup yeni iş hayatına atılan bireylerden oluşması ve teknolojik aletleri daha çok internetten araştırma yapmak, iş okul hazırlığı yapmak, yeni bilgiler beceriler öğrenmek amacıyla kullanmalarına sebep olmuş olabilir.

Öcalan (2019) yaptığı çalışmasında 6-15 yaş grubundaki katılımcıların bilgisayarda yürütülen faaliyetler kapsamında en yüksek yüzdenin oyun oynama seçeneği olduğunu yine aynı çalışmada katılımcıların internet ve cep telefonu kullanım amaçları sorusunun cevabı olarak en yüksek ikinci yüzdeyle oyun oynamak olduğunu belirtmişlerdir. Kubey, Lavin ve Barrow (2001) yaptıkları araştırmalarında üniversite birinci sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha fazla oyun oynadıklarını belirtmişlerdir. Orhan ve Akkoyunlu (2004) yaptığı çalışmalarında 10-14 yaş arası 676 öğrencinin internet kullanım amaçları incelendiğinde oyun amaçlı kullanım sıklığının yaş arttıkça azaldığını, oyun haberleşme bilgiye ulaşma gibi çok amaçlı kullanımların arttığını belirtmektedir. Yağız (2007) yaptığı araştırmasında ise ilköğretim öğrencilerinin bilgisayarı en çok oyun oynamak ve araştırma yapmak amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Yakın zamanda yayınlanan bir rapor, 2020 yılında dünya çapında dijital oyun oynayanların sayısının yaklaşık olarak 3,1 milyar olduğunu ve dünya nüfusunun yaklaşık %40'ının dijital oyunlar oynadığını ortaya çıkartmıştır (Price, 2020). Cengizhan (2005) yaptığı çalışmasında üniversite öğrencilerinin teknolojik aletlerden bilgisayarı oyun oynamak amacıyla kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın yapıldığı yıla baktığımızda o zamanki üniversite öğrencileri şuan Y kuşağı bireyelerine denk gelmektedir. Bu çalışmalar araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Literatürde yapılan bazı çalışmalar ise araştırma sonuçlarının aksi yönünde sonuç bildirmişlerdir. Çakır ve ark (2011) araştırmalarında öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıflara göre dijital oyun oynama sıklıklarında anlamlı farkın olmadığını bulmuşlardır. Bugünün çağında çocukların somut oyun ve oyuncaklarla çok az vakit

geçirdiğini, zamanlarının çoğunu bilgisayar karşısında dijital oyunlarla geçirdiği görülmektedir (Elkind, 2011). Z kuşağının yaşadığı dönemde şehirleşmenin fazla olması, ev dışı oyun alanlarının azalması, anne ve babaların sokak, bahçe vb oyun alanlarının ev ortamına göre tehlikeli bulmaları gibi nedenler bu kuşağın diğer kuşaklara göre teknolojik aletleri daha çok dijital oyun oynamak amacıyla kullanmalarına sebep olmuş olabilir.

Teknolojik aletleri “sosyal medya takibi yapmak” amacıyla kullanım durumlarının kuşaklara göre dağılımları arasındaki istatistiksel anlamlı farklılık Y ve Z kuşakları ile X kuşağı arasında olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık Y ve Z kuşağı lehinedir. Çoruh (2015) yaptığı çalışmasında bireylerin yaşlarının Z kuşağına olan yakınlığı arttıkça sosyal medyaya olan ilgilerinin arttığı belirtmiştir. Yapılan bir çok araştırma, daha alt yaş grubunun daha fazla sosyal medya kullanımı ile bağlantılı olduğunu bulmuşlardır (Barker, 2012; Haight vd., 2014; McAndrew ve Jeong, 2012).

Çömlekçi ve Başol (2019) yaptığı çalışmasında gençlerin diğer yaş gruplarına göre daha fazla sosyal medyayı kullandıklarını belirtmişlerdir. Yıldız ve Demir (2016) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında katılımcıların internet kullanım amaçlarına bakıldığında ilk sırada sosyal medya kullanmak olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar araştırma sonucunu desteklemektedir.

Pew Araştırma Şirketi tarafından 2014 yılı için yapılan bir araştırmada en sık sosyal medya kullanımının %89 ile 18-29 yaş grubunda olduğu saptanmıştır. Bu yaş grubunu %82 ile 30-49 yaş arası takip etmektedir (Pew Research 2014). TİB tarafından yaptırılan bir araştırmada ise 9-16 yaş grubu çocukların %66 sının her gün sosyal ağları kullandıkları ortaya çıkmıştır. İnternet ve sosyal medya analizleri yapan We Are Social, 2021 yılı ilk çeyreği için yayınladığı raporda sosyal medyada günlük geçirilen sürenin dünya ortalamasının 2 saat 25 dakika, Türkiye ortalamasının ise 2 saat 57 dakika olduğunu ayrıca dünya da 4.20 milyar insanın düzenli sosyal medya kullandığını belirtmişlerdir (<https://www.trthaber.com>).

Yapılan birçok araştırma gençlerin diğer yaş gruplarına göre sosyal medya da daha çok vakit geçirdiklerini göstermektedir. Gençler sosyal medyayı iletişim, eğlence, gündem takibi, serbest zaman geçirme gibi birden çok farklı amaçlarla kullanması Z kuşağının teknolojinin içinde doğmuş bir kuşak olarak yüzyüze iletişim yerine sanal dünyayı sosyal ortamı tercih ediyor olması diğer kuşaklara göre daha

teknolojik aletleri sosyal medya takibi yapmak amacıyla kullanmalarına sebep olmuş olabilir.

Katılımcıların kuşaklara göre teknolojik aletleri “haberleşmek” amacıyla kullanım durumları arasındaki istatistiksel anlamlı farklılığın Z kuşağı ile X ve Y kuşakları arasında olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılık Z kuşağı lehinedir. Döner (2011) yaptığı çalışmada internet kullananların %43.1’i interneti her zaman iletişim amaçlı kullanmakta, %35.6’sı ödev yapma, %29.1’i araştırma yapma, %22.1’i oyun oynama ve %16.1’i internette film izleme amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir.

Aydın (2016) yaptığı çalışmada %80’inin Z ve Y kuşağından oluşan katılımcıların büyük çoğunluğunun haberleşmek için ilk tercihlerinin teknolojik aletlerden telefon olduğunu, ikinci tercihlerinin yüz yüze iletişim kurmak olduğunu belirtmişlerdir. Yine aynı katılımcıların yarısından fazlasının (%66.4) interneti iletişim kurma amacıyla kullandıklarını devamında ise yeni bilgiler edinmek ve araştırma yapmak amacıyla interneti kullandıklarını belirtmişlerdir.

Dünya da ve ülkemizde yapılan birçok çalışma gençlerin teknolojiyle daha fazla haşır neşir olduğunu göstermektedir. Gençlerin teknolojiyi daha fazla kullanıyor olması, iletişim kanallarının daha çok sanal ortamlar olması gibi sebepler Z kuşağının diğer kuşaklara göre daha çok teknolojik aletleri “haberleşmek” amacıyla kullanmalarının sebebi olabilir.

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların serbest zamanlarında yaptıkları etkinliklere ilişkin bilgiler çizelge 4.14’te verilmiştir.

Çizelge 4.14. Serbest zaman etkinlik tercihleri

Serbest zaman da yapılan etkinlikler		Kuşaklar			Toplam
		X	Y	Z	
İnternette gezinmek	x ⁻	4.09	4.52	4.87	4.58
	s	1.84	.93	.50	.90
Sosyal medyada vakit geçirmek	x ⁻	3.56	4.39	4.72	4.37
	s	1.37	1.00	.80	1.09
Müzik dinlemek	x ⁻	3.56	4.26	4.64	4.28
	s	1.30	1.09	.72	1.08
Arkadaşlarıyla vakit geçirmek	x ⁻	3.54	3.92	3.88	3.83
	s	1.04	.90	1.01	.99
Uyumak, dinlenmek	x ⁻	3.13	3.72	4.21	3.81
	s	1.12	1.11	.97	1.30

Televizyon izlemek	x ⁻	3.93	3.59	3.92	3.79
	s	1.35	1.34	1.18	1.29
Kitap okumak	x ⁻	2.86	3.37	3.88	3.48
	s	1.38	1.20	1.10	1.26
İnternette film / dizi izlemek	x ⁻	2.33	3.33	3.92	3.38
	s	1.34	1.33	.98	1.34
Kafe vb yerlere gitmek	x ⁻	2.47	3.25	3.35	3.14
	s	1.18	1.09	.86	1.07
AVM de gezinmek	x ⁻	2.74	2.98	3.21	3.03
	s	1.01	.98	.74	.91
Spor yapmak	x ⁻	2.50	2.76	3.25	2.91
	s	1.23	1.20	1.18	1.23
Bilgisayar/dijital/ internet oyunları oynamak	x ⁻	1.70	2.03	3.37	2.52
	s	1.03	1.41	1.42	1.53
Hiç bir şey yapmamak	x ⁻	1.72	2.10	2.94	2.37
	s	3.31	3.54	4.38	3.84
Sinema, tiyatroya gitmek	x ⁻	1.97	2.21	2.37	2.23
	s	.75	.68	.70	.72
Kültürel etkinliklere katılmak (Müze ziyareti/ Turistlik geziler)	x ⁻	1.91	2.20	2.07	2.09
	s	.79	.95	.77	.86
Doğa aktivitelerine katılmak	x ⁻	1.77	2.20	2.07	2.07
	s	.93	1.17	1.05	1.89
El işi / El sanatları ile uğraşmak	x ⁻	1.78	1.98	1.82	1.87
	s	1.09	1.28	1.06	1.16
Sportif yarışmaları yerinde izlemek	x ⁻	1.63	1.68	1.85	1.74
	s	.97	.96	1.12	.95
Müzik aleti çalmak	x ⁻	1.27	1.63	1.89	1.67
	s	.72	1.12	1.32	1.17
Hobi kurslarına gitmek	x ⁻	1.25	1.60	1.71	1.57
	s	.53	1.04	1.08	.99

Katılımcıların verdiği cevaplar birlikte değerlendirildiğinde en fazla yapılan serbest zaman etkinlikleri sırasıyla “internette gezinmek ($\bar{x} = 4.58$), sosyal medya da vakit geçirmek ($\bar{x} = 4.37$), müzik dinlemek ($\bar{x} = 4.28$), arkadaşlarla vakit geçirmek ($\bar{x} = 3.83$), uyumak dinlenmek ($\bar{x} = 3.81$), televizyon izlemek ($\bar{x} = 3.79$), kitap okumak ($\bar{x} = 3.48$), internette film dizi izlemek ($\bar{x} = 3.38$), kafe vb yerlere gitmek ($\bar{x} = 3.14$), avm’de gezmek ($\bar{x} = 3.03$), spor yapmak ($\bar{x} = 2.91$), bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak ($\bar{x} = 2.52$), hiç bir şey yapmamak ($\bar{x} = 2.37$), sinemaya, tiyatroya gitmek ($\bar{x} = 2.23$), kültürel etkinliklere katılmak(müze ziyareti/ turistlik geziler) ($\bar{x} = 2.09$), doğa aktivitelerine katılmak ($\bar{x} = 2.07$), el işi / el sanatları ile uğraşmak ($\bar{x} = 1.87$), sportif yarışmaları yerinde izlemek($\bar{x} = 1.74$), müzik aleti çalmak ($\bar{x} = 1.67$), hobi kurslarına gitmek ($\bar{x} = 1.57$)” olduğu görülmektedir.

Katılımcılar serbest zamanlarında “internette gezinmek, sosyal medyada vakit geçirmek, müzik dinlemek” etkinliklerini “hergün”; “arkadaşlarla vakit geçirmek, uyumak dinlenmek, televizyon izlemek, kitap okumak” etkinliklerini “haftada birkaç kez”; “internette film dizi izlemek, kafe vb. yerlere gitmek, AVM’de gezmek, spor yapmak” etkinliklerini “ayda birkaç kez”; “bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiç bir şey yapmamak, sinemaya tiyatroya gitmek, kültürel etkinliklere katılmak (müze ziyareti/ turistlik geziler), doğa aktivitelerine katılmak, el işi/el sanatları ile uğraşmak” etkinliklerini “yılda birkaç kez” yaptıklarını; “sportif yarışmaları yerinde izlemek, müzik aleti çalmak, hobi kurslarına gitmek” etkinliklerini “hiç” yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Serbest zamanda yapılan etkinlikler kuşaklara göre değerlendirildiğinde ise; “internette gezinmek, sosyal medya takibi yapmak, müzik dinlemek” etkinliği Y ve Z kuşaklarında “her gün” yapılırken, X kuşağında “haftada bir kaç kez”; “arkadaşlarımla vakit geçirmek, televizyon izlemek” etkinliği her üç kuşakta da “haftada bir kaç kez” yapıldığı görülmektedir.

“Uyumak/ dinlenmek” etkinliği Z kuşağında “her gün” Y kuşağında “haftada bir kaç kez” X kuşağında ise “ayda bir” yapıldığı görülürken; “kitap okumak” etkinliği Z kuşağında “haftada bir kaç kez”, X ve Y kuşağında “ayda bir kaç kez” yapıldığı görülmektedir. “İnternette film/dizi izlemek” etkinliği Z kuşağında “haftada bir kaç kez”, Y kuşağında “ayda bir kaç kez” X kuşağında “yılda bir kaç kez” yapılırken, “AVM’de gezmek” etkinliği her üç kuşakta da “ayda bir kaç kez” yapıldığı görülmektedir.

“Kafe vb yerlere gitmek, spor yapmak” etkinliği Y ve Z kuşaklarında “ayda bir kaç kez”, X kuşağında ise “yılda bir kaç kez” yapıldığı görülmektedir. “Bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiçbir şey yapmamak” etkinliği Z kuşağında “ayda bir kaç kez”, Y kuşağında “yılda bir kaç kez” X kuşağında ise “hiç” olduğu görülürken; “kültürel etkinliklere katılmak (müze ziyareti/ turistlik geziler), sinemaya/tiyatroya gitmek” etkinliği her üç kuşakta da “yılda bir kaç kez” yapıldığı görülmektedir.

“Doğa aktivitelerine katılmak, el işi/ el sanatları ile uğraşmak” etkinliği Y ve Z kuşaklarında “yılda bir kaç kez”, X kuşağında “hiç”, “sportif yarışmaları yerinde izlemek, müzik aleti çalmak” etkinliği Z kuşağında “yılda bir kaç kez” X ve Y

kuşaklarında “hiç”; “hobi kurslarına gitmek etkinliği” üç kuşakta da “hiç” yapılmadığı görülmektedir.

Katılımcıların serbest zamanlarında yaptıkları etkinliklere bakıldığında “hiç ve yılda bir kaç kez” cevabı verilen etkinlikler aktif katılım (spor yapmak, kültürel etkinliklere gitmek, doğa aktivitelerine katılmak, el işi/ el sanatları ile uğraşmak, hobi kurslarına gitmek, müzik aleti çalmak) gerektirirken; “hergün ve haftada bir kaç kez” cevabı verilen etkinliklerin çoğunlukla pasif katılım (uyumak/dinlenmek, internette film dizi izlemek, sosyal medya takibi yapmak, müzik dinlemek, televizyon izlemek, internette gezinmek) gerektiren etkinliklerden oluştuğunu görülmektedir. Z kuşağının diğer kuşaklardan daha genç, dinamik, enerjik olmaları sebebiyle serbest zamanda yaptıkları etkinliklerin aktif katılım gerektiren etkinlikler oluşması beklenirken; Z kuşağının “hergün” yaptığı etkinlikler pasif katılım gerektiren etkinliklerden oluşmaktadır. Bu durumun birçok sebebi olabilir. Z kuşağının öğrencilerden oluşuyor olması sebebiyle ders yüklerinin fazla olması, çeşitli nedenlerle uzaktan eğitim ve evde çalışma gibi durumların yaygınlaşması, örgün eğitime devam eden gençlerin serbest zamanlarının kısıtlı olması, teknolojinin gelişmesiyle birlikte hareketsiz bir yaşam tarzının benimsenmesi, teknolojinin içerisinde doğan bu kuşağın sanal dünyaya, teknolojik aletlere, dijital oyun dünyasına olan ilgisinden kaynaklanıyor olabilir.

Katılımcıların serbest zamanlarında yaptıkları etkinliklere ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren ANAVO testi sonuçları çizelge 4.15’te verilmiştir

Çizelge 4.15. Serbest zaman etkinlik tercihlerine ilişkin görüşlerin kuşaklara göre dağılımı

		ANOVA					Tukey		
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	P	(J) yas	Mean Difference (I-J)	(I) yas
Sinemaya tiyatroya gitmek	Gruplararası ₁	11,352	2	5,676	11,390	,000*	Y	,167*	Z>Y
							X	,404*	Z>X
	Gruplariçi	259,115	520	,498			Z	-,167*	Y<Z
							X	,236*	Y>X
	Toplam	270,467	522				Z	-,404*	X<Z
							Y	-,236*	X<Y
Spor yapmak	Gruplararası ₁	46,198	2	23,099	16,132	,000*	Y	,483*	Z>Y
							X	,753*	Z>X
	Gruplariçi	744,578	520	1.432			Z	-,483*	Y<Z
							X	,269	

	Toplam	790,776	522				Z	-,753*	X<Z
							Y	-,269	
Kitap okumak	Gruplararası 1	76,170	2	38,085	26,322	,000*	Y	,518*	Z>Y
							X	1,022*	Z>X
	Gruplariçi	752,370	520	1,447			Z	-,518*	Y<Z
							X	,504*	Y>X
Toplam	828,539	522					Z	-1,022*	X<Z
							Y	-,504*	X<Y
Müzik dinlemek	Gruplararası 1	79,536	2	39,768	39,420	,000*	Y	,376*	Z>Y
							X	1,076*	Z>X
	Gruplariçi	524,583	520	1,009			Z	-,376*	Y<Z
							X	,700*	Y>X
Toplam	604,119	522					Z	-1,076*	X<Z
							Y	-,700*	X<Y
Kültürel etkinliklere katılmak	Gruplararası	5,888	2	2,944	4,066	,018*	Y	-,127	Z
							X	,164	
	Gruplariçi	376,521	520	,724			Z	,127	Y>X
							X	,291*	
Toplam	382,409	522					Z	-,164	X<Y
							Y	-,291*	
Avm de gezmek	Gruplararası 1	16,168	2	8,084	10,073	,000*	Y	,234*	Z>Y
							X	,472*	Z>X
	Gruplariçi	417,342	520	,803			Z	-,234*	Y<Z
							X	,238	
Toplam	433,511	522					Z	-,472*	X<Z
							Y	-,238	
Televizyon izlemek	Gruplararası 1	14,805	2	7,403	4,513	,011*	Y	,348*	Z>Y
							X	,014	
	Gruplariçi	852,893	520	1,640			Z	-,348*	Y<Z
							X	-,334	
Toplam	867,698	522					Z	-,014	X
							Y	,334	
İnternette gezinmek	Gruplararası 1	43,582	2	21,791	30,159	,000*	Y	,355*	Z>Y
							X	,785*	Z>X
	Gruplariçi	375,715	520	,723			Z	-,355*	Y<Z
							X	,430*	Y>X
Toplam	419,296	522					Z	-,785*	X<Z
							Y	-,430*	
Kafe vb yerlere gitmek	Gruplararası 1	58,191	2	29,095	27,846	,000*	Y	,096	Z>X
							X	,885*	
	Gruplariçi	543,339	520	1,045			Z	-,096	Y>X
							X	,789*	
Toplam	601,530	522					Z	-,885*	X<Z
							Y	-,789*	
Sosyal medyada vakit geçirmek	Gruplararası 1	91,832	2	45,916	44,907	,000*	Y	,325*	Z>Y
							X	1,155*	Z>X
	Gruplariçi	531,682	520	1,022			Z	-,325*	Y<Z
							X	,830*	Y>X
Toplam	623,514	522					Z	-1,155*	X<Z
							Y	-,830*	
Hobi kursları	Gruplararası 1	14,574	2	7,287	7,588	,000*	Y	,156	Z>X
							X	,505*	
Gruplariçi	499,342	520	,960				Z	-,156	Y>X

	Toplam	513,916	522				X	,349*	
							Z	-,505*	X<Z
							Y	-,349*	X<Y
İnternette film dizi izlemek	Gruplararası 1	175,159	2	87,579	59,172	,000*	Y	,594*	Z>Y
							X	1,594*	Z>X
	Gruplariçi	769,637	520	1,480			Z	-,594*	Y<Z
							X	1,000*	Y>X
	Toplam	944,795	522				Z	-1,594*	X<Z
							Y	-1,000*	X<Y
Müzik aleti çalmak	Gruplararası 1	26,790	2	13,395	10,164	,000*	Y	,300*	Z>Y
							X	,667*	Z>X
	Gruplariçi	685,321	520	1,318			Z	-,300*	Y<Z
							X	,367*	Y>X
	Toplam	712,111	522				Z	-,667*	X<Z
							Y	-,367*	X<Y
Bilgisayar/Dijital/ internet oyunları oynamak	Gruplararası 1	273,602	2	136,801	75,117	,000*	Y	1,345*	Z>Y
							X	1,671*	Z>X
	Gruplariçi	947,009	520	1,821			Z	-1,345*	Y<Z
							X	,326	
	Toplam	1220,612	522				Z	-1,671*	X<Z
							Y	-,326	
Doğa aktivitelerine katılmak	Gruplararası 1	12,559	2	6,280	5,395	,005*	Y	-,038	Z>X
							X	,391*	
	Gruplariçi	605,230	520	1,164			Z	,038	Y>X
							X	,430*	
	Toplam	617,790	522				Z	-,391*	X<Z
							Y	-,430*	X<Y
Hiç bir şey yapmamak	Gruplararası 1	127,253	2	63,627	33,812	,000*	Y	,843*	Z>Y
							X	1,216*	Z>X
	Gruplariçi	978,525	520	1,882			Z	-,843*	Y<Z
							X	,373	
	Toplam	1105,778	522				Z	-1,216*	X<Z
							Y	-,373	
Uyumak, dinlenmek	Gruplararası 1	110,752	2	55,376	38,406	,000*	Y	,845*	Z>Y
							X	1,076*	Z>X
	Gruplariçi	749,757	520	1,442			Z	-,845*	Y<Z
							X	,232	
	Toplam	860,509	522				Z	-1,076*	X<Z
							Y	-,232	
Arkadaşlarıyla vakit geçirmek	Gruplararası 1	83,614	2	41,807	37,400	,000*	Y	,494*	Z>Y
							X	1,086*	Z>X
	Gruplariçi	581,266	520	1,118			Z	-,494*	Y<Z
							X	,592*	Y>X
	Toplam	664,880	522				Z	-1,086*	X<Z
							Y	-,592*	X<Y

p<0.05

Katılımcıların serbest zamanlarında yaptıkları etkinliklere ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını

gösteren ANAVO testi sonuçlarına göre katılımcıların serbest zamanlarında “sinemaya tiyatroya gitmek, spor yapmak, kitap okuma, müzik dinlemek, kültürel etkinliklere katılmak, alışveriş merkezine gitmek, internette gezinmek, kafe vb yerlere gitmek, sosyal medyada vakit geçirmek, hobi kurslarına gitmek, internette film dizi izlemek, müzik aleti çalmak, bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiç bir şey yapmamak, uyumak/dinlenmek, arkadaşlarımla vakit geçirmek” etkinliklerine katılım sıklıklarına yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Anlamlı farklılıkların hangi kuşaklar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; Z kuşağı X ve Y kuşağına göre serbest zamanlarında “sinemaya tiyatroya gitmek, spor yapmak, televizyon izlemek, kitap okumak, müzik dinlemek, internette gezinmek, sosyal medyada vakit geçirmek, alışveriş merkezine gitmek, internette film dizi izlemek, müzik aleti çalmak, bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiç bir şey yapmamak, uyumak/dinlenmek” etkinliklerini daha sık yaptıklarını belirtmektedirler. X kuşağı “kafe vb yerlere gitmek, hobi kurslarına gitmek” etkinliğini Y ve Z kuşağından daha az yaptığını belirtmiştir. “Kültürel etkinliklere katılmak, doğa aktivitelerine katılmak” etkinliğini Y kuşağı X kuşağından daha sık katılırken, “arkadaşlarla vakit geçirmek” etkinliğine X ve Z kuşağından daha sık katıldığını belirtmiştir.

Alan yazın incelendiğinde yapılan bazı çalışmalar bu araştırmanın sonuçlarına benzer sonuçlar elde ettikleri görülmüştür. Karakoç, Taydaş (2013) yaptıkları çalışmalarında Z kuşağından oluşan katılımcıların serbest zamanlarında en çok internette vakit geçirdiklerini, müzik dinlediklerini, kitap okuduklarını söylemişlerdir. Türken’in (2018) yapmış olduğu Z ve Y kuşağından olan katılımcıların X kuşağı katılımcılarına göre serbest zamanlarında daha çok “internette vakit geçirdiklerini, müzik dinlediklerini, müzik aleti çaldıklarını, sinemaya tiyatroya gittiklerini, arkadaşlarla vakit geçirdiklerini, hobilerle ilgilendiklerini” söylemişlerdir. Ölçer (2019) kuşaklar üzerine yaptığı çalışmasında Z kuşağı katılımcıları serbest zaman etkinliklerinde ilk tercihlerinin “internette vakit geçirmek” olduğunu söylemişlerdir. Gençlerin çoğunlukla bilgisayar ve internet kullanabilen, sanal topluluklara katılmayı seven, elektronik olarak haberleşme, bilişim ve iletişim faaliyetlerinde bulunan, dijital oyunlar oynayan, sohbet eden, internet ortamlarında sosyalleşebilen bireylerden oluşması, internet ortamının bu

türden bir çok öge ile gençleri kendine çekmesi, eğitim süreciyle ilgili duyurulara, sınav ve sonuçlarına internet aracılığıyla ulaşılması Z kuşağının diğer kuşaklardan daha fazla internet kullanmasına sebep olmuş olabilir.

Kaya (2020) araştırmasında serbest zamanda tercih edilen etkinlik çeşitlerinin yaş değişkenine göre incelediğinde Y ve X kuşağı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu, serbest zamanda tercih edilen etkinlik çeşitleri ile yaş değişkeni arasındaki istatistiksel anlamlı farkın Y kuşağı lehine olduğunu söylemiştir. Kaya araştırmasında katılımcıların en çok tercih ettiği etkinliklerin sırasıyla kitap okumak, müzik dinlemek, arkadaş ziyaretinde bulunmak olduğunu belirtmiştir.

Zenna Araştırma ve Danışmanlık (2018) tarafından gerçekleştirilen “Müzik Dinleme Alışkanlıkları” araştırmasına göre en çok zevk alınan aktivitelerin internette vakit geçirmek, müzik dinlemek, arkadaşlarla vakit geçirmek olduğunu, Türk halkının %80’inin cep telefonlarından müzik dinlediklerini belirtmişlerdir. (<https://digitalage.com.tr>) Müzik dinlemek için tercih edilen araçlarda kuşaklar arasındaki farkın dijitalleşmeyle ilgili olması, genç kuşakların teknolojiye daha yakın olması Z kuşağının serbest zamanlarında diğer kuşaklardan daha fazla müzik dinlemesine sebep olmuş olabilir.

İsveç Ulusal Bilim Araştırmaları Kurumunun bir araştırmasına göre katılımcıların % 89’ nun 24 yaş ve altında olduğu ve haftada 35 saatin bilgisayar karşısında geçirildiğini ortaya çıkarmıştır (akt. Yıldız- Bölükbaş, 2005:142-145). Kuloğlu (2001) araştırmasına göre ileri yaşlarda olanların, daha az internet kullandıkları belirtilmiştir. Yapılan başka bir çalışmaya göre 13-29 yaş grubundaki bireyler gün içerisinde en az 190-220 dakika arasındaki zamanlarını internette vakit geçirerek değerlendirmektedirler(www.trthaber.net).

Güner yaptığı çalışmasında Türkiye’de gençlerin serbest zaman etkinliği olarak en çok arkadaşları ile sohbet etme veya gezme, TV ve video izleme, gazete-dergi okuma ve internette vakit geçirme gibi aktivitelere yöneldiklerini söylemektedir. Hekim ve Eraslan (2015) meslek yüksekokulu öğrencileriyle yaptıkları çalışmasında en sık tercih edilen serbest zaman etkinliklerinin başında arkadaşlarıyla vakit geçirmek, müzik dinlemek ve müzik aleti ile ilgilenmek, internette vakit geçirmek, hobilerle ilgilenmek gibi faaliyetlerin geldiğini belirtmiştir. Akyüz ve Türkmen (2015) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin serbest zamanlarını daha çok dinlenerek geçirdiklerini belirtmişlerdir. Sabbağ ve Aksoy

(2011) üniversite öğrencileri ve çalışanları ile yaptığı çalışmada öğrencilerin çalışanlara göre serbest zamanlarında daha çok spor yaptıklarını, arkadaşlarıyla vakit geçirdiklerini, müzik dinlediklerini, internette vakit geçirdiklerini söylemişlerdir.

Yapılan araştırmalarda bireylerin yaşlarının artmasıyla spor yapma oranında bir azalma olduğu belirlenmiştir (Öcalan, 1996). Öğretmenlerle yapılan başka bir araştırmada 20-49 yaş aralığında olanların üçte ikisi spor yaparken, 50 ve üzeri yaş grubunda olanlarda bu oran yarıya düşmektedir (Kaya ve Tural, 2005). Yetişkinlik evresinde bireylerin hayatlarında önemli değişimler yaşamaları meslek hayatına atılması, evlenmeleri, çocuk sahibi olmaları gibi değişimler, yaş ilerledikçe kas gücünde meydana gelen azalmalar, gençlik döneminde sahip oldukları serbest zamanların azalması X ve Y kuşağının Z kuşağına göre spora katılımının azalmasına sebebi olmuş olabilir.

Tel'in (2007) araştırmasına göre 30 yaş altındaki katılımcılar 30-41, 41-50 ve 51 yaş üzeri katılımcılara göre serbest zamanlarında daha çok sinemaya ve tiyatroya gittiklerini, internette vakit geçirdiklerini, spor yaptıklarını, müzik dinlediklerini, kafe vb. yerlere gittiklerini, arkadaşlarla vakit geçirdiklerini belirtmişler. Yine aynı çalışmada elde edilen diğer bulgulara göre 51 yaş ve üzeri katılımcılar genç yaş gruplarına göre daha fazla kitap okuduklarını, televizyon izlediklerini, hobilerle ilgilendiklerini, müzik dinlediklerini belirtmişlerdir. Yapılan araştırma tarihinde Z ve Y kuşağına denk gelen katılımcılar şuan X kuşağına denk gelmektedirler. 2007 yılında 30 yaş altında bulunan katılımcıların serbest zamanlarında yaptıkları etkinlikler araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedirler.

Cavlı (2017) araştırmasında serbest zamanlarında internet kullanım durumunun en yüksek 15-21 yaş grubuna ait olduğunu onu 22-25 ve 31-40 yaş grubunun takip ettiğini, serbest zamanlarında televizyon izleme durumunun ise en yüksek 51-60 yaş grubuna ait olduğunu belirtmiştir. Öcalan vd. (2013) ilköğretim görev yapan öğretmenlerle yaptığı çalışmada katılımcılar serbest zamanlarını değerlendirmede ilk sırada kitap gazete okuduğunu ve ikinci sırada televizyon seyrettiği ve üçüncü sırada müzik dinlediklerini belirtmişlerdir. Gelen ve Hergüner (2007)'in beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerine yaptıkları çalışmada, Öcalan (2003)'ün yurtdışı üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, Afyon ve arkadaşları (2000)'nin öğretim elemanları ve öğretmenler ile yaptığı çalışmada da

benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Bu çalışmalarda katılımcıların yaşları Y ve X kuşaklarına denk gelmektedir. Bu bulgular araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermemektedir. Çalışmaların tarih olarak daha önce yapılması bu duruma sebep olmuş olabilir.

Yapılan araştırmalar yaş ortalamasının yükseldikçe sosyal medya kullanım sıklığının azaldığını göstermektedir. Fettahoğlu (2020) X ve Y kuşakları katılımcılarıyla yapmış olduğu çalışmasında Y kuşağının X kuşağına oranla daha fazla sosyal medyayı kullandığını söylemiştir. Atik (2018) lise öğrenciyle yaptığı çalışmasında katılımcılar serbest zamanlarında en çok sosyal medyada gezindiklerini, arkadaşlarıyla vakit geçirdiklerini ve ders çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çömlekçi ve Başol 2019 da yaptıkları çalışmalarının sonucunda gençlerin diğer yaş gruplarına göre sosyal medya da daha çok zaman geçirdiklerini söylemişlerdir. Karaoğlu ve Atasoy (2018) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin serbest zamanlarında en çok kullandıkları aracın sosyal medya olduğunu söylemişlerdir. “We Are Social” ve “Hootsuite” internet platformları her yıl global internet ve sosyal medya kullanım istatistiklerini kapsayan bir rapor yayınlamaktadır. Yayınladıkları “Digital 2020” raporu bireylerin sosyal medya kullanımından vazgeçemediklerini göstermektedir. İlgili rapor incelendiğinde 2020 yılının ilk aylarında sosyal medya kullanıcı sayısının 4 milyar civarında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Gençlerin teknolojiye hızlıca adapte olması, sosyal medya uygulamalarının en çok gençler arasında kullanılması, sosyal medya aracılığıyla anlık etkileşim kurmanın gençler arasında popüler olması Z kuşağının serbest zamanlarında daha çok sosyal medya da vakit geçirmesine sebep olmuş olabilir.

Kır (2007) yükseköğretim gençliğinin serbest zamanlarında yaptıkları etkinlikleri incelediği araştırmasında katılımcıların %44,4 oranla ilk sırada kitap, dergi ve gazete okuyarak geçirdiklerini, ikinci sırada %11,5 uyku ve dinlenme olduğunu, üçüncü sırada ise serbest zamanlarını televizyon seyrederek (%10,3) değerlendirdiklerini belirtmiştir. 2007 yılında yapılan çalışmada yükseköğretim gençlerinin yaşı şuan Y kuşağına denk gelmektedir. Genel olarak öğrenci olan bireylerin serbest zamanlarında yaptıkları etkinlikler, aradan zaman geçse de benzer özellikler göstermelerinin sebebi olabilir. Yağmur, Ocak (2012) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında öğrencilerin anne ve babalarının katıldıkları serbest zaman etkinlikleri dağılımlarına bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık görülmediğini serbest zamanlarında daha çok televizyon izlemeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgular araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Diğer yaş grupları ile yaşlı bireyler karşılaştırıldığında en çok televizyon izleyen grubu yaşlı kesim oluşturmaktadır (Young, 1979). Televizyon izlemenin ekonomik olduğu kadar herhangi bir fiziksel hareket de gerektirmeyen bir etkinlik olması, ev ortamından çıkmadan, ilgilerine göre programların tercih edilebiliyor olması X kuşağının serbest zamanlarında diğer kuşaklardan daha televizyon izlemesine sebep olmuş olabilir.

Süzer (2000) ise çalışmasında üniversite de eğitim gören öğrencilerin boş zamanlarını daha çok pasif (bedensel aktif olmayan) faaliyet çeşitleriyle değerlendirdiklerini ortaya koymuş, en fazla tercih ettikleri etkinlik çeşitlerinin kitap okumak ve müzik dinlemek olduğunu belirtmiştir. Yukarıda verilen serbest zamanları değerlendirme faaliyetlerini araştıran çalışmalarla bu çalışmanın bulguları karşılaştırıldığında, aradan geçen zaman içerisinde kuşakların serbest zaman etkinliklerinin bir değişim geçirdiği açıkça görülmektedir. Serbest zaman değerlendirme etkinlikleri içerisinde sosyal medya kullanımının yaygınlaşarak diğer etkinlik çeşitlerinin önüne geçtiği anlaşılmaktadır.

İstanbul genelinde yapılan Alışveriş Merkezleri Derneği'nin bir çalışmasında 17- 23 yaş aralığındaki tüketicilerin alışveriş merkezlerini ortalamadan daha fazla ziyaret ettiklerini görülmüştür (www.ekonomi.com.tr.emlak). Alışveriş merkezlerinde oyun salonları, sinema salonları, bowling gibi gençlerin ilgilerini çeken birçok etkinliğin bulunması, alışveriş merkezlerinin eskiye göre çoğalması, ulaşımının kolay olması Z kuşağının diğer kuşaklara göre serbest zamanlarında daha çok alışveriş merkezlerinde vakit geçirmesine sebep olmuş olabilir.

Katılımcıların serbest zamanlarında “doğa aktivitelerine katılma” sıklığı ile ilgili görüşlerinin kuşaklara göre dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Anlamlı farklılıkların hangi kuşaklar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; Y kuşağı X ve Z kuşağına göre serbest zamanlarında daha çok “doğa aktivitelerine” katıldıklarını belirtmektedirler. Türker ve arkadaşları (2016) çalışmalarında gençlerin yukarı yaş gruplarına göre serbest zaman faaliyetlerine katılma konusunda daha istekli olduklarını ve serbest zaman faaliyetlerine daha çok zaman ayırdıklarını

söylemişlerdir. Erol, Cansever ve Aslan (2017) çalışmalarında yaş değişkeni ile serbest zamana ilişkin değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Çalışmaya göre genç öğretmenler daha yaş grubu yüksek öğretmenlere göre serbest zamanlarını sosyal ve kültürel etkinliklerle geçirdiğini söylemiştir. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. X kuşağının yaşla birlikte fiziksel gücünün azalmış olması, Z kuşağının daha çok örgün eğitime devam eden ailelerinin kontrolünde olan bireyler olması, Y kuşağının kültürel etkinlikler ve doğa aktiviteleri gibi serbest zaman etkinlikleri için hem fiziksel gücünün hem de 18 yaşın üzerinde reşit bireyler olması, bir nevi ekonomik özgürlüklerinin olması Y kuşağının serbest zamanlarında daha çok kültürel etkinlikler ve doğa aktivitelerine katılıyor olmalarına sebep olmuş olabilir.

Katılımcıların serbest zamanlarında tercih ettikleri etkinlik türlerinden “sportif yarışmaları yerinde izleme, el işi/ el sanatları ile uğraşma”ya yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p < 0.05$).

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katılım amaçlarına ilişkin bilgiler çizelge 4.16’da verilmiştir.

Çizelge 4.16. Serbest zaman etkinliklerine katılım amacı

Serbest zaman etkinliklerine katılım amacı		Kuşaklar			Toplam
		X	Y	Z	
Eğlenmek	x ⁻	3.58	4.12	4.41	4.14
	s	1.01	.88	.79	.92
Stres atmak	x ⁻	3.68	4.26	4.21	4.13
	s	.99	.86	1.09	1.01
Yenilenmek /rahatlamak	x ⁻	3.64	4.17	4.03	4.01
	s	1.05	.80	.94	.93
Mutlu olmak	x ⁻	3.79	4.32	4.25	3.94
	s	.99	.85	.98	.97
Farklı deneyimler yaşamak	x ⁻	3.40	4.10	4.06	3.94
	s	.99	.91	1.08	1.31
İş/okul ortamından uzaklaşmak	x ⁻	3.37	4.06	4.04	3.93
	s	1.13	1.15	1.15	1.17
Yeni şeyler öğrenmek	x ⁻	3.50	4.02	3.85	3.85
	s	.98	.87	1.07	.99
Sıkıntılımdan	x ⁻	3.37	3.85	4.05	3.84

kurtulmak	s	1.10	1.04	1.14	1.11
Dinlenmek	x ⁻	3.54	3.92	3.88	3.83
	s	1.04	.90	1.01	.99
Sosyalleşmek / Arkadaş edinmek	x ⁻	3.40	3.84	3.81	3.74
	s	1.05	1.06	1.02	1.05
Sağlığını korumak	x ⁻	3.44	3.78	3.63	3.65
	s	1.02	.98	.98	1.04
Aile ortamından uzaklaşmak	x ⁻	2.51	3.03	2.82	2.85
	s	.99	1.10	1.28	1.17

Katılımcıların verdiği cevaplar birlikte değerlendirildiğinde en fazla serbest zaman etkinliklerine katılım amacı sırasıyla eğlenmek ($\bar{x} = 4.14$), stres atmak ($\bar{x} = 4.13$), yenilenmek ($\bar{x} = 4.01$), mutlu olmak ($\bar{x} = 3.94$), farklı deneyimler yaşamak ($\bar{x} = 3.94$), iş/okul ortamından uzaklaşmak ($\bar{x} = 3.93$), yeni şeyler öğrenmek ($\bar{x} = 3.85$), sıkıntılarından kurtulmak ($\bar{x} = 3.84$), dinlenmek ($\bar{x} = 3.83$), sosyalleşmek /arkadaş edinmek ($\bar{x} = 3.74$), sağlığını korumak ($\bar{x} = 3.65$), aile ortamından uzaklaşmak ($\bar{x} = 2.85$), olduğu görülmektedir. Katılımcılar serbest zaman etkinliklerine eğlenmek, stres atmak, yenilenmek/rahatlamak, mutlu olmak, farklı deneyimler yaşamak, iş/okul ortamından uzaklaşmak, yeni şeyler öğrenmek, sıkıntılarından kurtulmak, dinlenmek, sosyalleşmek/arkadaş edinmek, sağlığını korumak amacıyla ‘sık’ katıldıklarını, aile ortamından uzaklaşmak amacıyla ‘orta’ düzeyde katıldıklarını belirtmişlerdir.

Serbest zaman etkinliklerine katılma amacı kuşaklara göre değerlendirildiğinde ise Z kuşağı serbest zaman etkinliklerine “eğlenmek” amacıyla “çok sık” Y ve X kuşağı “sık” katıldıklarını görülmektedir.

“Yenilenmek/rahatlamak, farklı deneyimler yaşamak, yeni şeyler öğrenmek, dinlenmek, sosyalleşmek/ arkadaş edinmek, sağlığını korumak” amacıyla serbest zaman etkinliklerine katılım durumuna her üç kuşakta “sık” katıldıkları görülmektedir.

“Stres atmak, mutlu olmak” amacıyla serbest zaman etkinliklerine katılım amacına Y ve Z kuşağı “çok sık” X kuşağı “sık” katıldığını belirtirken, “iş/okul ortamından uzaklaşmak, sıkıntılarından kurtulmak” amacıyla serbest zaman etkinliklerine katılım durumuna Y ve Z kuşağı “sık” X kuşağı ise “orta” düzeyde katıldığı görülmektedir.

“Aile ortamından uzaklaşmak” amacıyla serbest zaman etkinliklerine katılım durumuna Y ve Z kuşağı “orta” X kuşağı “az” katıldığı görülmektedir. Çizelge incelendiğinde “aile ortamından uzaklaşmak” amacı hariç diğer amaçların toplam ortalamalarının birbirine çok yakın hatta bazı verilerde aynı ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Türk kültüründe aile yapısının önemli bir manevi değer olması serbest zaman etkinliklerine “aile ortamından uzaklaşmak” amacıyla katılma ortalamasının diğer serbest etkinliklere katılım amaçlarından daha düşük olmasına sebep olmuş olabilir.

Katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katılım amacına ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren ANOVA testi sonuçları çizelge 4.17’de verilmiştir.

Çizelge 4.17. Serbest zaman etkinliklerine katılma amacına ilişkin görüşlerin kuşaklara göre dağılımı

ANOVA							Tukey		
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	P	(J) yas	Mean Difference (I-J)	(I) yas
Dinlenmek	Gruplararası	10,353	2	5,177	5,368	,005*	Y	-,040	Z>X
							X	,334*	
	Gruplarıçi	501,501	520	,964			Z	,040	Y>X
							X	,374*	
	Toplam	511,855	522				Z	-,334*	X<Z
							Y	-,374*	
Eğlenmek	Gruplararası	47,018	2	23,509	31,000	,000*	Y	,291*	Z>Y
							X	,827*	Z>X
	Gruplarıçi	394,343	520	,758			Z	-,291*	Y<Z
							X	,536*	Y>X
	Toplam	441,361	522				Z	-,827*	X<Z
							Y	-,536*	X<Y
Yeni şeyler öğrenmek	Gruplararası	19,025	2	9,512	9,986	,000*	Y	-,174	Z>X
							X	,355*	
	Gruplarıçi	495,342	520	,953			Z	,174	Y>X
							X	,529*	
	Toplam	514,367	522				Z	-,355*	X<Z
							Y	-,529*	X<Y
Yenilenmek/Rahatlamak	Gruplararası	18,881	2	9,441	11,442	,000*	Y	-,136	Z>X
							X	,389*	
	Gruplarıçi	429,050	520	,825			Z	,136	Y>X
							X	,525*	
	Toplam	447,931	522				Z	-,389*	X<Z
							Y	-,525*	X<Y
Sağlığım	Gruplararası	8,215	2	4,108	3,864	,022*	Y	-,153	Z
							X	,191	
	Gruplarıçi	552,752	520	1,063			Z	,153	Y>X
							X	,343*	

	Toplam	560,967	522				Z	-,191	X<Y
							Y	-,343*	
Sosyalleşmek/ Arkadaş	Gruplararası	15,085	2	7,543	6,941	,001*	Y	-,033	Z>X
							X	,412*	
	Gruplarıçi	565,068	520	1,087			Z	,033	Y
							X	,445*	
Toplam	580,153	522				Z	-,412*	X<Z	
							Y	-,445*	X<Y
Stres atmak	Gruplararası	25,466	2	12,733	13,126	,000*	Y	-,049	Z>X
							X	,532*	
	Gruplarıçi	504,430	520	,970			Z	,049	Y>X
							X	,581*	
Toplam	529,897	522				Z	-,532*	X<Z	
							Y	-,581*	X<Y
Mutlu olmak	Gruplararası	20,072	2	10,036	11,161	,000*	Y	-,070	Z>X
							X	,456*	
	Gruplarıçi	467,565	520	,899			Z	,070	Y>X
							X	,525*	
Toplam	487,637	522				Z	-,456*	X<Z	
							Y	-,525*	X<Y
Farklı deneyimler	Gruplararası	37,830	2	18,915	19,004	,000*	Y	-,040	Z>X
							X	,660*	
	Gruplarıçi	517,562	520	,995			Z	,040	Y>X
							X	,700*	
Toplam	555,392	522				Z	-,660*	X<Z	
							Y	-,700*	X<Y
İş/Okul ortamından	Gruplararası	27,652	2	13,826	11,556	,000*	Y	-,020	Z>X
							X	,572*	
	Gruplarıçi	622,137	520	1,196			Z	,020	Y>X
							X	,592*	
Toplam	649,790	522				Z	-,572*	X<Z	
							Y	-,592*	X<Y
Aile ortamından uzaklaşmak	Gruplararası	18,518	2	9,259	6,886	,001	Y	-,211	Z
							X	,308	
	Gruplarıçi	699,244	520	1,345			Z	,211	Y>X
							X	,519*	
Toplam	717,763	522				Z	-,308	X<Y	
						Y	-,519*		
Sıkıntılardan kurtulmak	Gruplararası	31,803	2	15,902	13,336	,000*	Y	,201	Z>X
							X	,680*	
	Gruplarıçi	620,055	520	1,192			Z	-,201	Y>X
							X	,480*	
Toplam	651,859	522				Z	-,680*	X<Z	
							Y	-,480*	X<Y

Çizelge 4.17’de katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katılım amacına ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren ANOVA testi sonuçlarına göre katılımcıların serbest zaman etkinliklerine “dinlenmek, eğlenmek, yeni şeyler öğrenmek, yenilenmek/rahatlamak, sağlığını korumak, sosyalleşmek/arkadaş edinmek, stres atmak, mutlu olmak, farklı deneyimler yaşamak, iş/okul ortamından uzaklaşmak, aile ortamından uzaklaşmak, sıkıntılardan kurtulmak” amacıyla katılımlarına yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Anlamli farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; Y ve Z kuşağının X kuşağına göre serbest zaman etkinliklerine “dinlenmek, yeni şeyler öğrenmek, yenilenmek/rahatlamak sosyalleşmek/arkadaş edinmek, stres atmak, mutlu olmak, farklı deneyimler yaşamak, iş/okul ortamından uzaklaşmak, sıkıntılardan kurtulmak” amacıyla daha sık katıldıkları görülmektedir.

Kaya (2020) çalışmasında katılımcıların serbest zaman etkinliklerini tercih etme nedenleri ile yaş arasında anlamlı bir farklılık olmadığını X kuşağı katılımcılarının serbest zaman etkinlikleri tercih etme nedenleri (rahatlama ve iş ortamından uzaklaşmak için, sağlığını korumak için, arkadaşlarıyla birlikte olduğum için vb.) ortalamasının Y ve Z kuşağı katılımcılarından daha yüksek olduğunu söylemiştir. Kaya aynı çalışmasında serbest zaman etkinliklerini tercih etme nedenlerinin en fazla rahatlamak ve iş ortamından uzaklaşmak olduğunu belirtmiştir. Yerlisu Lapa, Ardahan (2009) araştırmalarında serbest zaman etkinliklerine katılma amaçları sırayla eğlenmek, arkadaşlarla birlikte olmak, rahatlamak ve yeni şeyler öğrenmek olduğunu belirtmişlerdir. Süzer (2000) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında serbest zaman etkinliklerine katılma amaçlarının rahatlamak, eğlenmek ve sıkıntılardan kurtulmak olduklarını belirtmiştir. Sabbağ, Aksoy (2011) çalışmalarında serbest zaman etkinliklerine katılma nedeni olarak ilk tercih edilenlerin mutlu olmak ve yeni şeyler öğrenmek olduklarını belirtmişlerdir. Özdağ ve arkadaşları (2009) çalışmalarında serbest zaman etkinliklerini sıkıntı azaltıcı, dinlendirici, eğlendirici bulduklarını belirtmişlerdir. Ayan (2009) araştırmasında serbest zaman etkinliklerine katılım amacına verilen birinci öncelikli cevabın stresten kurtulmak ikinci öncelikli cevabın arkadaşlarla vakit geçirmek olduğunu söylemiştir. Öçalan, Öcal ve Yörübulut (2013) da çalışmasında öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerine arkadaşlarıyla beraber olmak, rahatlamak ve iş ortamından uzaklaşabilmek, sağlıklarını korumak gibi nedenlerle katıldıklarını belirlemiştir. Çalışmaların yapıldığı zamanda katılımcıların yaşları şuan Y kuşağına denk gelmektedir. Bu sonuçlar araştırma sonucu destekler niteliktedir. İş ortamından/ stresinden uzaklaşarak kendi istediği gibi değerlendirebileceği serbest zamanlar çalışan bireyler için önemli bir değerdir. Y kuşağının iş hayatındaki en genç kuşak olması, evli olmayan Y kuşağı çalışanlarının ailevi sorumluluklarının bulunmaması, ebeveynleri

tarafından sorumluluk yüklenmemesi, sosyal yaşama daha fazla vakit ayırmaları ayrıca katılımcıların yaş grubu arttıkça serbest zaman etkinliklerine katılımın azalması, aile içi sorumluluklarının artması, fizyolojik olarak enerjilerinin düşmesi Y kuşağının serbest zaman etkinliklerine katılım amaçlarının diğer kuşaklardan anlamlı çıkmasına sebep olmuş olabilir.

Araştırma sonucunda serbest zaman etkinliklerine “eğlenmek” amacıyla Y ve Z kuşağı X kuşağına oranla daha sık katılırken, Y kuşağı Z kuşağına oranla daha az katıldığı görülmektedir. Yine Y kuşağı X kuşağına oranla “sağlığını korumak, aile ortamından uzaklaşmak” amacıyla serbest zaman etkinliklerine daha sık katılmaktadır. Genç bireylerin enerji ve hayatı yaşamaya yönelik çaba ve istek düzeylerinin yüksek olması, gençlik çağında fizyolojik olarak en hareketli dönemlerini yaşıyor olmaları, serbest zaman konusunda daha eğitilmiş, bilgi düzeylerinin daha yüksek olması, genç yaşta eğlenme gereksinimlerinin fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmaya dahil olan katılımcıların serbest zaman etkinliklerinde mekan tercihlerine ilişkin bilgiler çizelge 4.18’de verilmiştir.

Çizelge 4.18. Serbest zaman etkinlikleri için mekân tercihleri

Serbest zaman etkinlikleriniz için mekan tercihleri		Kuşaklar			Toplam
		X	Y	Z	
Ev	x ⁻	3.58	3.78	3.72	3.72
	s	1.05	.98	1.12	1.05
Açık alanlar/ Doğa	x ⁻	3.59	3.94	3.48	3.68
	s	1.02	.90	1.11	1.03
Kafe vb. Özel alanlar	x ⁻	2.92	3.58	3.98	3.61
	s	1.07	1.09	.93	1.07
Avm	x ⁻	2.83	3.07	3.27	3.11
	s	.88	.95	1.17	1.05
Özel spor merkezleri	x ⁻	2.58	2.71	2.61	2.64
	s	.85	.99	1.04	1.11
MEB’e bağlı okullar	x ⁻	2.37	2.44	2.65	2.51
	s	.86	.91	1.34	1.10
Gençlik Spor Bakanlığına ait tesisler	x ⁻	2.35	2.58	2.38	2.45
	s	.85	.94	1.19	1.04
Belediyelere ait spor merkezleri	x ⁻	2.14	2.45	2.17	2.28
	s	.65	.86	1.09	.93
Belediyelere ait lokaller	x ⁻	2.11	2.41	2.00	2.18
	s	.66	.84	1.01	.90

Katılımcıların verdiği cevaplar birlikte değerlendirildiğinde serbest zaman etkinlikleri için en fazla tercih edilen mekanlar sırasıyla ev ($\bar{x} = 3.72$), açık alan/doğa ($\bar{x} = 3.68$), kafe vb özel alanlar ($\bar{x} = 3.61$), AVM ($\bar{x} = 3.11$), özel spor merkezleri ($\bar{x} = 2.64$), MEB'e bağlı okullar ($\bar{x} = 2.51$), gençlik spor merkezlerine ait tesisler ($\bar{x} = 2.45$), belediyelere ait spor merkezleri ($\bar{x} = 2.28$), belediyelere ait lokaller ($\bar{x} = 2.18$) olduğu görülmektedir. Katılımcılar “ev, açık alan/doğa, kafe vb özel alanları” ‘sık’; “AVM, özel spor merkezlerini” ‘orta’; “MEB’e bağlı okullar, gençlik spor merkezine bağlı tesisler, belediyelere ait spor merkezleri, belediyelere ait lokalleri” ‘az’ tercih ettikleri görülmektedir.

Serbest zaman etkinlikleri için mekan tercihleri kuşaklara göre değerlendirildiğinde ise “ev ve açık alanları” her üç kuşak da “sık” tercih ederken; “kafe vb özel alanları” Y ve Z kuşağı “sık”, X kuşağı “orta”, “AVM’leri” ise her üç kuşakta “orta” tercih ettiği görülmektedir.

“Özel spor merkezlerini” Y ve Z kuşağı “orta”; X kuşağı “az”; “MEB’e bağlı okulları” Z kuşağı “orta”, Y ve X kuşağı “az”, “gençlik spor merkezlerine ait tesisleri, belediyelere ait spor merkezlerini, belediyelere ait lokalleri” her üç kuşakta “az” tercih ettiği görülmektedir.

Katılımcıların serbest zaman etkinliklerinde tercih ettikleri mekanlara ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren ANOVA testi sonuçları çizelge 4.19’da verilmiştir

Çizelge 4.19. Serbest zamanda tercih edilen mekânlara ilişkin görüşlerin kuşaklara göre dağılımı

		ANOVA					Tukey		
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	P	(J) yas	Mean Difference (I-J)	(I) yas
Açık alanlar/ Doğa	Gruplararası	22,975	2	11,488	11,145	,000*	Y	-,456*	Z<Y
							X	-,113	
	Gruplariçi	535,969	520	1,031			Z	,456*	Y>Z
							X	,343*	Y>X
	Toplam	558,945	522				Z	,113	X<Y
							Y	-,343*	
AVM	Gruplararası	13,667	2	6,833	6,364	,002*	Y	,199	Z>X
							X	,439*	
	Gruplariçi	558,33	520	1,074			Z	-,199	Y

| | | 7 | | | | X | ,240 | |

	Toplam	572,00 4	522				Z	-,439*	X<Z
							Y	-,240	
Belediyelere ait spor	Gruplararası	10,618	2	5,309	6,187	,002*	Y	-,279*	Z<Y
							X	,034	
	Gruplarıçi	446,18 1	520	,858			Z	,279*	Y>Z
							X	,313*	Y>X
	Toplam	456,79 9	522				Z	-,034	X<Y
							Y	-,313*	
Belediyelere ait lokaller/	Gruplararası	18,312	2	9,156	11,668	,000*	Y	-,409*	Z<Y
							X	-,109	
	Gruplarıçi	408,06 6	520	,785			Z	,409*	Y>Z
							X	,300*	Y>X
	Toplam	426,37 9	522				Z	,109	X<Y
							Y	-,300*	
Kafe vb özel alanlar	Gruplararası	76,813	2	38,407	38,258	,000*	Y	,400*	Z>Y
							X	1,056*	Z>X
	Gruplarıçi	521,018	520	1,004			Z	-,400*	Y<Z
							X	,656*	Y>X
	Toplam	597,83 1	522				Z	-1,056*	X<Z
							Y	-,656*	X<Y

Görüldüğü üzere katılımcıların serbest zaman etkinliklerinde tercih ettikleri mekânlara ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren ANOVA testi sonuçlarına göre, katılımcıların serbest zaman etkinlikleri için “açık alan/doğa, alışveriş merkezi, belediyelere ait spor merkezleri, belediyelere ait lokaller/merkezler, kafe vb özel alanlar” tercihlerine yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testine göre; Y kuşağı, “açık alanlar/doğa, belediyelere ait spor merkezleri, belediyelere ait lokaller/merkezlerini” X ve Z kuşağından daha sık tercih ederken; “kafe vb özel alanları” Z kuşağı X ve Y kuşağından daha sık, X kuşağı Y kuşağından daha az, “AVM’leri” Z kuşağı X kuşağından daha sık tercih ettiği görülmektedir.

Çakı ve Kızıltepe (2017) çalışmalarında lise öğrencilerinin üniversite öğrencilerine oranla çok daha fazla kafelerde vakit geçirdiklerini söylemiştir. Bu sonuç araştırma sonucumuzu destekler niteliktedir. Kafeler TDK tarafından; içecek ve hafif yiyeceklerin satıldığı, bazılarında kapı önlerinde oturacak yerlerin bulunduğu ayaküstü yiyecek yerler olarak tanımlansa da gençlerin kafe vb. özel alanları sosyalleşme ortamı olarak görmeleri, arkadaşlarıyla vakit geçirebildikleri,

ücretsiz internet kullanabildikleri mekânlar olması sebebiyle gençlerin serbest zamanlarında daha çok tercih ettiği alanlar olmuş olabilir.

Türker ve arkadaşları (2016) araştırmalarında katılımcıların serbest zamanlarını ilk sırada evde ikinci sırada ise açık alanda değerlendiklerini belirtirken, yine benzer bir sonuç Yeniçeri ve arkadaşları (2002) Muğla'da yaptıkları araştırmada bireylerin serbest zamanlarını evde ve açık kırsal alanlarda gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Kaya (2020) çalışmasında katılımcıların serbest zaman etkinliklerine sırasıyla en çok açık kırsal alanlar, ev, kafe vb alanları en az lokal vb alanları tercih ettiğini söylemiştir. Süzer (2000) çalışmasında katılımcıların serbest zamanlarını en fazla ev ve açık alanlarda geçirmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Kurar ve Baltacı (2014) çalışmalarında katılımcıların serbest zaman etkinlik tercihlerinin sırasıyla açık alan, ev ve spor tesisleri olduğunu belirtmişlerdir. Özdağ ve arkadaşları (2009) araştırmalarında serbest zaman etkinliklerine katılım yeri olarak sırasıyla en fazla ev, açık alan en az spor tesisleri ve diğer seçeneğini tercih etmişlerdir. Karaküçük ve Ekinci' nin çalışmasında serbest zaman etkinliklerine katılım yeri olarak ilk sırayı ev, ikinci sırayı açık ve kırsal alan, üçüncü sırayı işyeri (okul), dördüncü sırayı spor alanları almaktadır (Karaküçük ve Ekinci, 1995). Yapılan çalışmalar araştırma bulgularıyla paralelik göstermektedir. Ülkemizde son yıllarda kentleşme oranının yüksek değerlere ulaşmasıyla birlikte insanların açık alan/ doğa ihtiyaçları artmaktadır. Oyun alanları ve parklar, çocuklar ve yetişkinlerin eğitimi için, çok sayıda eğitimsel imkanlar sağlar (Dunnett ve ark., 2002). Açık alanlar bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimini desteklemektedir. Açık alanlarda MEB, GSB ve belediyeler tarafından organize edilen gençlik kampları, sportif yarışmalar, festivaller gibi etkinlikler gençlerin ilgi alanına girmesi, yaşla birlikte fiziksel gücün azalması, gençlerin serbest zamanlarında daha çok açık alanları tercih etmesine sebep olmuş olabilir.

Katılımcıların serbest zaman etkinliklerinde tercih ettikleri mekanlara ilişkin verilerin kuşaklara göre dağılımları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını gösteren ANOVA testi sonuçlarına göre serbest zamanlarında tercih ettiği ev, özel spor merkezleri, GSB'na ait tesisler, MEB'e bağlı okullar ile kuşaklar arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Evlerin bireylerin yaşam alanları olması vakitlerinin çoğunu evde geçiriyor olmaları, araştırmanın yapıldığı

zaman diliminde korona virüsün yol açtığı Covid-19 salgını nedeniyle sportif, sosyal, kültürel organizasyonların iptal edilmesi, sinema ve AVM'lerin kapatılması, okulların tatil edilmesi, karantina uygulamaları ile insanların evde kalmak zorunda olmaları tüm kuşakların serbest zaman etkinlikleri için alan tercihlerinde daha çok ev alanını tercih etmesi anlamlı farkın bulunmamasına sebep olmuş olabilir.

Akıncı (2013) araştırmasında 13-19 yaş aralığındaki Z kuşağı bireylerinin en çok tercih ettiği serbest zaman mekan tercihinin alışveriş merkezleri olduğunu, kafe vb alanlarında alışveriş merkezini takiben tercihleri arasında olduğu sonucuna ulaştığını söylemiştir. Ertuğral (2018) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada gençlerin alışveriş merkezlerini daha çok sosyalleşme ve kültürel etkinlikler sebebiyle tercih ettiklerini belirtmiştir. Yapılan bir araştırmaya göre; alışveriş merkezleri genç insanlar tarafından serbest zamanlarını sosyalleşmek ve eğlenmek için uygun ve çekici mekânlar olarak tercih ettikleri yerler olarak algılanmaktadır (<https://www.ielts-practice.org/>, 2017). Alışveriş merkezleri içerisinde faaliyetlerin ve çeşitliliğin fazla olması, her mevsim, gün ve saatte konforlu olması, ebeveynler tarafından güvenilir bir mekan olarak görülmesi, diğer insanlarla sosyal ilişkiler kurulabilen, kolay ulaşılabilir mekanlar olması, belli bir ücret ödmeden giriş yapılabilmesi gibi özellikleri sayesinde gençlerin serbest zamanlarında daha çok tercih ettiği alanlar olmuş olabilir.

5. SONUÇ

Araştırmada aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Katılımcıların teknolojik aletleri kullanım sıklıklarıyla ilgili görüşlerine ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır;

- Kuşak farkına bakılmaksızın katılımcılar bütün olarak değerlendirildiğinde katılımcılar teknolojik aletlerden akıllı telefonu “çok sık”, bilgisayarı “orta”; tablet, fotoğraf makinesi, playstation ve akıllı saati “az” kullanmaktadırlar.
- X kuşağı teknolojik aletlerden akıllı telefonu “sık”, bilgisayarı “orta” tablet, fotoğraf makinesi, playstation ve akıllı saati “az” kullanmaktadırlar.
- Y kuşağı teknolojik aletlerden akıllı telefonu “çok sık”, bilgisayarı “sık” tablet, fotoğraf makinesi, playstation ve akıllı saati “az” kullanmaktadırlar.
- Z kuşağı teknolojik aletlerden akıllı telefonu “çok sık”, bilgisayarı “orta” tablet, fotoğraf makinesi ve playstationu “az” kullanırken akıllı saati “hiç” kullanmamaktadır.
- Katılımcıların teknolojik aletlerden “bilgisayar, akıllı telefon, akıllı saat, playstation ve fotoğraf makinesi” kullanım sıklıklarına yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).
- Z kuşağı, bilgisayar ve playsatationı Y kuşağından daha az, akıllı saat ve fotoğraf makinesini Z kuşağı, Y ve X kuşağına oranla daha az, akıllı telefonu ise X kuşağı, Y ve Z kuşağına oranla daha az kullanmaktadırlar.
- ANOVA testi sonuçlarına göre teknolojik aletlerden tablet kullanım sıklığı ile kuşaklar arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

2. Katılımcıların teknolojik aletleri kullanım amacıyla ilgili görüşlerine ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır;

- Kuşak farkına bakılmaksızın katılımcılar bütün olarak değerlendirildiğinde katılımcıların teknolojik aletleri haberleşmek amacıyla “çok sık” , sosyal medya takibi yapmak, internette araştırma yapmak, film/dizi izlemek, yeni bilgiler/beceriler öğrenmek, iş/okul ile ilgili hazırlık yapmak amacıyla ‘sık’ dijital oyunları oynamak amacıyla “orta” kullanmaktadırlar.

- X kuşağı teknolojik aletleri haberleşmek ve internetten araştırma yapmak amacıyla “sık”, sosyal medya takibi yapmak, film/dizi izlemek, yeni bilgiler/beceriler öğrenmek, iş/ okul hazırlığı yapmak amacıyla “orta”, dijital oyunlar oynamak amacıyla ise “az” kullanmaktadır.
- Y ve Z kuşağı teknolojik aletleri haberleşmek amacıyla “çok sık”, internetten araştırma yapmak, sosyal medya takibi yapmak, film/dizi izlemek, yeni bilgiler/beceriler öğrenmek, iş/ okul hazırlığı yapmak amacıyla “sık”, dijital oyunlar oynamak amacıyla ise “orta” kullanmaktadır.
- Katılımcıların teknolojik aletleri “internette araştırma yapmak, dijital oyunları oynamak, sosyal medya takibi yapmak, film/ dizi izlemek, iş/okul ile ilgili hazırlık yapmak, yeni bilgiler/beceriler öğrenmek, haberleşmek” amacıyla kullanım durumlarının kuşaklara göre dağılımları arasında $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.
- Z kuşağı teknolojik aletleri “internette araştırma yapmak, iş/okul hazırlığı yapmak, yeni bilgiler/beceriler öğrenmek” amacıyla Y kuşağından daha az kullanırken; “dijital oyunlar oynamak, film dizi izlemek” amacıyla X ve Y kuşağından daha fazla kullanmaktadır. Teknolojik aletleri “sosyal medya takibi yapmak ve haberleşmek” amacıyla Z kuşağı X kuşağına oranla daha fazla kullanmaktadır.

3. Katılımcıların serbest zamanda yaptıkları etkinliklerle ilgili görüşlerine ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır;

- Kuşak farkına bakılmaksızın katılımcılar bütün olarak değerlendirildiğinde katılımcıların serbest zamanlarında “internette gezinmek, sosyal medyada vakit geçirmek, müzik dinlemek” etkinliklerini “her gün”, “arkadaşlarla vakit geçirmek, uyumak dinlenmek, televizyon izlemek, kitap okumak” etkinliklerini “hafta da birkaç kez”, “internette film dizi izlemek, kafe vb. yerlere gitmek, AVM’de gezmek, spor yapmak” etkinliklerini “ayda birkaç kez”, “bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiç bir şey yapmamak, sinemaya tiyatroya gitmek, kültürel etkinliklere katılmak (müze ziyareti/ turistlik geziler), doğa aktivitelerine katılmak, el işi / el sanatları ile uğraşmak” etkinliklerini “yılda birkaç kez” yaptıklarını, “sportif yarışmaları yerinde izlemek, müzik aleti çalmak, hobi kurslarına gitmek” etkinliklerini “hiç” yapmamaktadır.

- X kuşağı serbest zamanlarında “internette gezinmek, sosyal medya takibi yapmak, müzik dinlemek, arkadaşlarımla vakit geçirmek, televizyon izlemek” etkinliğini “haftada bir kaç kez” yaptığını, “uyumak dinlenmek, kitap okumak, AVM’de gezmek” etkinliğini “ayda birkaç kez” yaptığını, “internette film/dizi izlemek, kafe vb yerlere gitmek, spor yapmak, kültürel etkinliklere katılmak(müze ziyareti/ turistlik geziler), sinemaya/tiyatroya gitmek” etkinliğini “yıl da birkaç kez” yaptığını, “bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiçbir şey yapmamak, doğa aktivitelerine katılmak, el işi/ el sanatları ile uğraşmak, sportif yarışmaları yerinde izlemek, müzik aleti çalmak, hobi kurslarına gitmek” etkinliklerini “hiç” yapmamaktadır.
- Y kuşağı serbest zamanlarında “internette gezinmek, sosyal medya takibi yapmak, müzik dinlemek” etkinliğini “her gün” yaptığı; “arkadaşlarımla vakit geçirmek, televizyon izlemek, uyumak dinlenmek” etkinliğini “haftada birkaç kez” yaptığı, “kitap okumak, internette film/dizi izlemek, AVM’ de gezmek, kafe vb. yerlere gitmek, spor yapmak” etkinliğini “ayda birkaç kez” yaptığı, “bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiçbir şey yapmamak, kültürel etkinliklere katılmak(müze ziyareti/ turistlik geziler), sinemaya/tiyatroya gitmek, doğa aktivitelerine katılmak, el işi/ el sanatları ile uğraşmak” etkinliğini “yılıda birkaç kez” yaptığı, “sportif yarışmaları yerinde izlemek, müzik aleti çalmak, hobi kurslarına gitmek” etkinliğini ‘hiç’ yapmamaktadır.
- Z kuşağı serbest zamanlarında “internette gezinmek, sosyal medya takibi yapmak, müzik dinlemek, uyumak, dinlenmek” etkinliğini “her gün” yaptığı, “arkadaşlarımla vakit geçirmek, televizyon izlemek, kitap okumak, internette film/dizi izlemek” etkinliğini “haftada birkaç kez” yaptığı, AVM’de gezmek, kafe vb yerlere gitmek, spor yapmak, bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiçbir şey yapmamak etkinliğini “ayda birkaç kez” yaptığı, “kültürel etkinliklere katılmak (müze ziyareti/ turistlik geziler), sinemaya/tiyatroya gitmek, doğa aktivitelerine katılmak, el işi/ el sanatları ile uğraşmak, sportif yarışmaları yerinde izlemek, müzik aleti çalmak” etkinliğini “yılıda birkaç kez” yaptığı, “hobi kurslarına gitmek” etkinliğini “hiç” yapmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Katılımcıların serbest zamanlarında “sinemaya tiyatroya gitmek, spor yapmak, kitap okumak, müzik dinlemek, kültürel etkinliklere katılmak, AVM’de gezmek, televizyon izlemek, internette gezinmek, kafe vb yerlere gitmek, sosyal medyada vakit geçirmek, hobi kurslarına gitmek, internette film dizi izlemek, müzik aleti

çalmak, bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, doğa aktivitelerine katılmak, hiç bir şey yapmamak, uyumak/dinlenmek, arkadaşlarımla vakit geçirmek” etkinliklerine katılım sıklığına yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

- Z kuşağı X ve Y kuşağına göre serbest zamanlarında “sinemaya tiyatroya gitmek, spor yapmak, televizyon izlemek, kitap okumak, müzik dinlemek, internette gezinmek, sosyal medyada vakit geçirmek, AVM’de gezmek, internette film dizi izlemek, müzik aleti çalmak, bilgisayar/dijital/internet oyunları oynamak, hiç bir şey yapmamak, uyumak/dinlenmek” etkinliklerini daha sık yaptıklarını belirtmektedirler. X kuşağı “kafe vb. yerlere gitmek, hobi kurslarına gitmek” etkinliğini Y ve Z kuşağından daha az yapmaktadır.
- “Kültürel etkinliklere katılmak, doğa aktivitelerine” katılmak etkinliğini Y kuşağı X kuşağından daha sık katılırken, “arkadaşlarla vakit geçirmek” etkinliğine X ve Z kuşağından daha sık katıldığını belirtmiştir.
- Katılımcıların serbest zamanlarında “sportif yarışmaları yerinde izlemek, el işi/ el sanatları ile uğraşmak” sıklığına yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.(p<0.05)

4. Katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katılım amacıyla ilgili görüşlerine ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Kuşak farkına bakılmaksızın katılımcılar bütün olarak değerlendirildiğinde katılımcılar serbest zaman etkinliklerine “eğlenmek, stres atmak, yenilenmek/rahatlamak, mutlu olmak, farklı deneyimler yaşamak, iş/okul ortamından uzaklaşmak, yeni şeyler öğrenmek, sıkıntılımdan kurtulmak, dinlenmek, sosyalleşmek/arkadaş edinmek, sağlığımı korumak” amacıyla “sık” katıldıkları, “aile ortamından uzaklaşmak” amacıyla “orta” katılmaktadırlar.
- X kuşağı serbest zaman etkinliklerine “eğlenmek, yenilenmek/rahatlamak, farklı deneyimler yaşamak, yeni şeyler öğrenmek, dinlenmek, sosyalleşmek/ arkadaş edinmek, sağlığımı korumak, stres atmak, mutlu olmak” amacıyla “sık”, “iş/okul ortamından uzaklaşmak, sıkıntılımdan kurtulmak” amacıyla “orta” “aile ortamından uzaklaşmak” amacıyla “az” katılmaktadır.
- Y kuşağı serbest zaman etkinliklerine “stres atmak, mutlu olmak” amacıyla “çok sık” “yenilenmek/rahatlamak, farklı deneyimler yaşamak, yeni şeyler öğrenmek, dinlenmek, sosyalleşmek/ arkadaş edinmek, sağlığımı korumak, iş/okul

ortamından uzaklaşmak, sıkıntılarımından kurtulmak” amacıyla “sık”, “aile ortamından uzaklaşmak” amacıyla “az” katılmaktadır.

- Z kuşağı serbest zaman etkinliklerine “eğlenmek, stres atmak, mutlu olmak” amacıyla “çok sık”, “yenilenmek/rahatlamak, farklı deneyimler yaşamak, yeni şeyler öğrenmek, dinlenmek, sosyalleşmek/ arkadaş edinmek, sağlığını korumak, iş/okul ortamından uzaklaşmak, sıkıntılarımından kurtulmak” amacıyla “sık”, “aile ortamından uzaklaşmak” amacıyla “az” katılmaktadır.
- Katılımcıların serbest zaman etkinliklerine “dinlenmek, eğlenmek, yeni şeyler öğrenmek, yenilenmek/rahatlamak, sağlığını korumak, sosyalleşmek/arkadaş edinmek, stres atmak, mutlu olmak, farklı deneyimler yaşamak, iş/okul ortamından uzaklaşmak, aile ortamından uzaklaşmak, sıkıntılardan kurtulmak” amacıyla katılımlarına yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).
- Y ve Z kuşağı X kuşağına göre serbest zaman etkinliklerine daha sık “dinlenmek, yeni şeyler öğrenmek, yenilenmek/rahatlamak, sosyalleşmek/arkadaş edinmek, stres atmak, mutlu olmak, farklı deneyimler yaşamak, iş/okul ortamından uzaklaşmak, sıkıntılardan kurtulmak” amacıyla katılmaktadırlar.
- Serbest zaman etkinliklerine “eğlenmek” amacıyla Y ve Z kuşağı X kuşağına oranla daha sık katılırken, Y kuşağının Z kuşağına oranla serbest zaman etkinliklerine “eğlenmek” amacıyla daha az katılmaktadır. Yine Y kuşağı X kuşağına oranla “sağlığını korumak, aile ortamından uzaklaşmak” amacıyla serbest zaman etkinliklerine daha sık katılmaktadır.

5. Katılımcıların serbest zaman etkinlikleri için mekan tercihleriyle ilgili görüşlerine ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Kuşak farkına bakılmaksızın katılımcılar bütün olarak değerlendirildiğinde katılımcılar serbest zaman etkinlikleri için “ev, açık alan/doğa, kafe vb. özel alanları” “sık”, “AVM, özel spor merkezlerini” “orta”, “MEB’e bağlı okulları, gençlik spor merkezine bağlı tesisleri, belediyelere ait spor merkezlerini, belediyelere ait lokalleri” “az” tercih etmektedir.
- X kuşağının serbest zaman etkinlikleri için “ev ve açık alanları” “sık”, “kafe vb. özel alanlar, AVM’leri” “orta”, “özel spor merkezlerini, gençlik spor merkezlerine ait tesisleri, belediyelere ait spor merkezlerini, belediyelere ait lokalleri, MEB’e bağlı okulları” “az” tercih etmektedir.

- Y kuşağının serbest zaman etkinlikleri için “ev, açık alanları, kafe vb. özel alanları” “sık”, “AVM’leri, özel spor merkezlerini” “orta”, “gençlik spor merkezlerine ait tesisleri, belediyelere ait spor merkezlerini, belediyelere ait lokalleri, MEB’e bağlı okulları” “az” tercih etmektedir.
- Z kuşağının serbest zaman etkinlikleri için “ev, açık alanları, kafe vb. özel alanları” “sık”, “AVM’leri, özel spor merkezlerini, MEB’e bağlı okulları” “orta”, “gençlik spor merkezlerine ait tesisleri, belediyelere ait spor merkezlerini, belediyelere ait lokalleri” “az” tercih etmektedir.
- Katılımcıların serbest zaman etkinlikleri için “açık alan/doğa, AVM, belediyelere ait spor merkezleri, belediyelere ait lokaller/merkezler, kafe vb. özel alanları” tercihlerine yönelik görüşlerinin kuşaklara göre dağılımları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).
- Y kuşağı, “açık alanlar/doğa, belediyelere ait spor merkezleri, belediyelere ait lokaller/merkezleri” X ve Z kuşağından daha sık tercih ederken, “kafe vb. özel alanları” Z kuşağı X ve Y kuşağından daha sık, X kuşağı Y kuşağından daha az, “AVM’ini” Z kuşağı X kuşağından daha sık tercih etmektedir.
- Katılımcıların serbest zamanlarında tercih ettiği “ev, özel spor merkezleri, gençlik spor bakanlığına ait tesisler, MEB’e bağlı okullar” ile kuşaklar arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

6. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre öneriler:

- Genç bireylerin internet ve sanal ortamlarda fazlaca zaman geçirmeleri gelecekte sağlıklı toplum oluşumu açısından hem fiziksel hem de psikolojik tehlikeleri açıkça ortaya sermektedir. Eğitim kurumları ve hükümet politikaları bu gerçeğe yönelik tedbirler olarak faydalı serbest zaman alışkanlıkları kazandırmada daha etkin önlemler geliştirebilirler.
- Eğitim kurumlarında bireylerdeki farklılıklar tespit edilerek bunun değerlendirilmesi sonucunda alanında uzman kişiler tarafından doğru, etkin, verimli serbest zaman kullanımı konusunda eğitimler verilebilir.
- Halen örgün eğitime devam eden Z kuşağının serbest zamanlarını verimli geçirebilmeleri için okullarda alanında uzman kişiler tarafından doğru teknoloji kullanımı konusunda, bilgilendirici, bilinçlendirici seminerler verilebilir.
- İş hayatında olan Y kuşağı bireylerinin verimli serbest zaman kullanımı konusunda iş yerlerinde hizmetiçi kurslar, seminerler verilebilir.
- Emekli olan X kuşağı bireyelerine serbest zaman kullanımı konusunda belediyeler ve halk eğitim merkezleri tarafından yönlendirici programlar yapılabilir.
- Anne ve babalar teknoloji kullanımı, teknoloji bağımlılığı, güvenli internet kullanımı, serbest zaman yönetimi ve serbest zaman değerlendirilmesi konusunda çeşitli seminer ve paneller ile bilinçlendirilebilir.
- Genç kuşağın teknolojiyle tanışma yaşının aileler tarafından daha ileriye taşınması önerilebilir. Pedagoglar tarafından düzenlenen uzaktan ve yüzyüze eğitimler alınabilir. Çocuklar sözlerle değilde daha çok gördüklerini örnek almaktadırlar. Ebeveynlerin çocuklarına teknoloji ve serbest zaman kullanımı konusunda kendi davranışlarıyla örnek olmaları, çocuklarla birlikte ortak etkinlikler yapmaları önerilebilir.

Genel öneriler:

- Literatürde kuşakları bir arada inceleyen çok az çalışma yer almaktadır. Kuşakların serbest zaman etkinliklerine katılımları üzerine demografik değişken etkilerinin ele alındığı yeni çalışmalar yapılabilir. Yapılacak olan çalışmalarda farklı demografik özelliklerin (cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, ikamet yeri

vb.) ele alınması, daha büyük örneklem gruplarının kullanılması daha geniş kapsamlı bilgiler elde etmeye katkı sağlayabilir.

- Kuşak sınıflandırılmasında yabancı kaynaklar kullanılmaktadır. Türk kültürüne, Türk toplumuna özgü kuşak sınıflandırılması ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Artan yaşam süresi kuşakların eş zamanlı olarak birlikte var olmalarına neden olmaktadır. Kuşaklar arası farklılıklar ve çatışmalar konusunda eğitim, sağlık, spor vb. farklı alanlarda da çeşitli çalışmalar yapılabilir.
- Pandemi nedeniyle evlerde daha fazla kalmak zorunda olan bireylerin sosyallik seviyelerini arttırmak amacıyla rekreatif faaliyetler içinde bulunmaları önerilebilir.
- Özellikle genç kuşaklar aktif katılım içeren etkinliklere teşvik edilebilir ve sunulan hizmetler artırılabilir.
- Yerel yönetimlerin farklı kuşakların değişkenlik gösteren ihtiyaçlarına uygun ve mümkün olduğunca her kuşak için ayrı katılım sağlayabileceği aktiviteler ve sosyal sorumluluk projeleriyle destek olması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Tatlı, H. (2012). Akıllı telefon kullanımını etkileyen faktörler üzerine bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İşletme Bölümü, Kahramanmaraş.*
- Adair, J. (2006). *Etkili zaman yönetimi*. Babıali Kültür Yayıncılığı. İstanbul.
- Adıgüzel, O. Batur Z. Ekşili N. (2014). “Kuşakların değişen yüzü ve y kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: Mobil Yakalılar”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:19, 165-182.
- Afyon, Y.A., Hazar, C.A., ve Saygın, Ö. (2000). Öğretim elemanları ve öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme biçimlerinin araştırılması
1. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, Bildiriler Kitabı*, 2.
- Akıncı, M. (2013). Gençler ve alışveriş merkezleri (avm’ler): avm kullanım tercihleri hakkında bir alan çalışması. *Megaron*, 8(2), 87-96.
- Aktaş, H., ve Yılmaz, Y. K. (2016). Mobil pazarlamada kısa mesaj reklamlarına yönelik tüketici tutumları: İnönü üniversitesi öğrencileri üzerine bir çalışma. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(2), 119-134.
- Aktaş, H., ve Yılmaz, N. (2017). Üniversite gençlerinin yalnızlık ve utangaçlık unsurları açısından akıllı telefon bağımlılığı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 85-100.
- Akyüz, B., Ünal, Ö.F., Mete, M. ve Doğer, F. (2015). İnşaat sektöründe zaman yönetimi: Irak’ın kuzeyindeki türk şantiyeleri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(21): 85- 106.
- Akyüz, H., ve Türkmen, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine yönelik tutumlarının incelenmesi: *Bartın üniversitesi örneği*. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4(Special Issue 1), 340-357.

- Albayrak, A., ve Özkul, E. (2013). Y kuşağı turistlerin destinasyon imaj algıları üzerine bir araştırma. *Turkish Studies (Elektronik)* 8(6), 15-31
- Altıntaş (2013). Playstation nedir?, <https://www.merakname.com/playstation-nedir/> (18 Eylül 2013). Erişim: 19.02.2021
- Altuntuğ, N. (2012). Kuşaktan kuşağa tüketim olgusu ve geleceğin tüketici profili. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 203-212.
- Anıl, H. A. (2011). Kültürel değişme açısından kuşaklar arası çatışma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Arslan, S. (2013). *Serbest zaman-rekreasyon ve serbest zaman eğitimi:(yetişkin eğitimi bakış açısıyla)*. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Arslan, S. (2018) Yetişkin eğitimi bağlamında serbest zaman okuryazarlığı ölçeği geliştirme: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (14), 101-116.
- Atik, F. (2018). Ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman değerlendirme alışkanlıklarının incelenmesi. Yüksek lisans tezi. *Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Kırıkkale.
- Ayan, N. (2009). Sakarya emniyet müdürlüğü il merkezinde görevli polis memurlarının serbest zaman değerlendirme alışkanlıklarının incelenmesi. Yüksek lisans tezi. *Sakarya üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü*, Sakarya
- Aydın, İ. E. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımları üzerine bir araştırma: Anadolu Üniversitesi Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 373-386.
- Aydoğan, F. (1999) Modern dönemde serbest zaman ve medya. Doktora Tezi. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul
- Ayhün, S. E. (2013). Kuşaklar arasındaki farklılıklar ve örgütsel yansımaları. *Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 93-112.

- Aytaç Ö, (1991). Elazığ'ın Mustafapaşa mahallesinde oturan aile başkanlarının boş zaman etkinliklerinin sosyolojik açıdan incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Elazığ.
- Aytaç, Ö. (2002). Boş zaman üzerine kuramsal yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 231-260.
- Bahadır, M. (2016). Antikçağ'dan günümüze boş zaman üzerine bir değerlendirme. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 103-116.
- Balcı, A. (2001); *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*, Ankara, PegemA Yayıncılık.
- Baltaş, A., ve Baltaş, Z. (1987). *Başarılı ve sağlıklı olmak için stres ve başa çıkma yolları* (6. basım). İstanbul. Remzi.
- Barker, V. (2012). A generational comparison of social networking site use: The influence of age and social identity. *The International Journal of Aging and Human Development*, 74(2), 163-187.
- Basmacı, P. (2018). Yeni iletişim teknolojilerinin bireyin serbest zaman kullanımına etkisi ve kuramsal açıdan değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 110-126.
- Bayer, M. Z. (1983). *Rekreasyon*. Ankara: DSİ Yayını.
- Broadhurst, R. (2002). *Managing environments for leisure and recreation*. By Routledge. London.
- Brotherton, B. (1991). "Konaklama, turizm ve eğlence tanımları: görüş açıları, problemler ve çıkan sorular", Turizmde Seçme Makaleler: 11, *TUGEV Yayını*, İstanbul 1991, s. 43
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.

- Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Pegem Atif İndeksi, 1-430.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut:“İnternet bağımlılığı”. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(22), 83-98.
- Cizmeci, E. (2015). Yeni medya ve serbest zaman. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 81-99.
- Çakı, F., ve Kızıltepe, B. (2017). Üçüncü yerler olarak kafeler ve gençlik: Balıkesir örnek olay incelemesi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 173-202.
- Çakır, Ö., Ayas, T., ve Horzum, M. B. (2011). Üniversite öğrencilerinin internet ve oyun bağımlılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 44(2).
- Çavlı, S., ve Koç, M. (2017). Yükseköğretimde kalite uygulamaları ile iş tatmini arasındaki ilişki: Mersin-Sakarya Üniversitesi Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(53), 650-667.
- Çelik, S., ve Kaya, M. (2020). Öğretmenlerin boş zaman değerlendirme davranışlarının incelenmesi. *V. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi*, İstanbul, Türkiye, 27 - 29 Haziran 2020, cilt.5, ss.932-940
- Çerez, H., Yılmaz, Ş., ve Dinçer, Ö. (2006). Antalya merkez emniyet teşkilatında görev yapan emniyet mensuplarının rekreasyon etkinliklerine katılımlarının incelenmesi. *Uluslararası spor bilimleri kongresi*.
- Çoruh, E. A. (2015). Sosyal medya kullanımının rekreasyon eğilimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi Yüksek Lisans Tezi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Edirne.
- Çömlekçi, M. F., ve Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188.

- Danışman A.Ş., Gündüz Ş. (2018). X ve Y kuşaklarının dışarıdan kahvaltı satın alma davranış farklılıkları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Nisan 2018, 22 (Özel Sayı): 707-728.
- Demir, M., ve Demir, Ş. Ş. (2014). Kamu kesimindeki yöneticilerin serbest zaman etkinliklerini algılaması ve değerlendirmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 61-76.
- Dikeç, G., ve Kebapçı, A. (2018). Bir grup üniversite öğrencisinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri. *Bağımlılık Dergisi*, 19(1), 1-9.
- Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: Kavramlar ve sorunlar*. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Döner, C. (2011). İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının farklı değişkenlere göre incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). *Ankara Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Duggan, M., Ellison, N. B., Lampe, C., Lenhart, A., & Madden, M. (2015). Social media update 2014. *Pew research center*, 19, 1-2.
- Dunnett, N., Swanwick, C., and Woolley, H. (2002). Improving urban parks, play areas and green spaces. London: Department for transport, local government and the regions.
- Durmaz, H. (2020). Gençlerin serbest zaman etkinliklerine yönelik tutumları ile doyum ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki: Manisa gençlik merkezleri örneği. Yüksek Lisans Tezi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Manisa.
- Earley, P. C., and Mosakowski, E. (2004). Cultural intelligence. *Harvard business review*, 82(10), 139-146.
- Eğinli, A. T. (2011). Kültürlerarası yeterliliğin kazanılmasında kültürel farklılık eğitimlerinin önemi. *Öneri Dergisi*, 9(35), 215-227.
- Ekenci, G., ve Karaküçük, S. (1995). Okulların boş zamanları değerlendirme rekreasyon eğitimindeki rolü *Milli Eğitim Dergisi* No 128 ss 62 66.

- Elkind, D. (2012). *Oyunun Gücü*, (Çev: Demet Erol Öngen), Ankara: İmge Kitabevi.
- Erkan, N. (1998). *Yaşam boyu spor*. Bağırğan Yayımevi, Ankara, (s 11), 13.
- Erol, P. Ö., Cansever, B. A., ve Aslan, N. (2017). Sınıf öğretmenlerinin boş zaman değerlendirme farkındalıkları: İzmir örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (38), 457-480.
- Ertuğral, S. M. (2018). Alışveriş merkezleri ve genç nüfusun alışveriş merkezleri algıları üzerine bir alan çalışması. *International Journal Of Entrepreneurship And Management Inquiries*, 2(3), 106-125.
- Fettahoğlu, B. (2020). İzleyicilerin demografik özelliklerine göre medyaokur yazarlığının dijital ortamda paylaşılan haberler bağlamında incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul.
- Fındık, E. (2013). Y kuşağında mobbing algısı üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *TC Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Gedik, İ. A. (2018). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyet doyumu ile okul bağlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Antalya.
- Gelen, N. K., and Hergüner, G. (2007). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin incelenmesi (Sakarya İli örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*,(4), 1-9.
- Gezginci, N. (2020). Çocuklarda boş zaman değerlendirmesi ve gelenekselden moderne değişen oyunlar: Çankırı örneği. Yüksek Lisans Tezi. *Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Çankırı
- Gökçe, H. (2008). Serbest zaman doyumunun yaşam doyumu ve sosyodemografik değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Denizli.

- Göral, Ş., ve Karaküçük, S. (2016). *Boş Zaman Tarihi*. Gazi Kitabevi, Ankara, ss.5-42.
- Gürbüz, M. ve Aydın, A.H. (2012); “Zaman Kavramı ve Yönetimi,” *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.9, S.2, s. 1-20.
- Gürbüz, S. (2015). Kuşak farklılıkları: Mit mi gerçek mi. *İş ve İnsan Dergisi*, 2(1), 39-57.
- Güven, U. Z. (2019). Toplumsal dönüşüm çerçevesinde değişen anlam ve kullanımlarıyla “boş zaman” sosyolojisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 59(2), 1125-1148.
- Haight, M., Quan-Haase, A., and Corbett, B. A. (2014). Revisiting the digital divide in Canada: The impact of demographic factors on access to the internet, level of online activity, and social networking site usage. *Information, Communication & Society*, 17(4), 503-519.
- Hekim, M., ve Eraslan, M. (2015). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin rekreatif tercihlerinin incelenmesi (Ağlasun Meslek Yüksekokulu Örneği). *III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*.(ss. 139-148). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Hunnicut, B. K. (2006). The history of western leisure. *A handbook of leisure studies*, 55-74. London.
- Insights, N. (2012). Smartphones account for half of all mobile phones, dominate new phone purchases in the US. *nd*). http://blog.nielsen.com/Nielsenwire/online_mobile/smartphones-account-for-half-of-all-mobile-phones-dominate-newphone-purchases-in-the-us.
- Işık, S. (2019). Dijital çağda kuşaklararası farklılıklar ve Z kuşağı: Dijital yerliler ve dijital göçmenlerin teknoloji kullanım özelliklerine yönelik bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir

- Jensen, C. R., and Guthrie, S. (2006). *Outdoor recreation in America*. Human Kinetics. United States.
- Juniu, S. (2009). The transformation of leisure. *Leisure/Loisir, Journal of Leisure Research* 33(2), 463-478.
- Kalaycı, Ş. (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karaaslan, Serpil (2014). Kuşaklararası farklılıkları örgütler üzerinden anlamak: bir alan araştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Karakoç, E., ve Taydaş, O. (2013). Bir serbest zaman etkinliği olarak üniversite öğrencilerinin internet kullanımı ile yalnızlık arasındaki ilişki: Cumhuriyet Üniversitesi örneği. *Selçuk İletişim*, 7(4), 33-45.
- Karaküçük, S. (1995). İkinci G. okulların boş zamanları değerlendirme (rekreasyon) eğitimindeki rolü. *Milli Eğitim*, 128, 1-64.
- Karaküçük, S. *Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme*, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon: boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S., ve Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve kentleşme*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karasar, N., (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd, 6. Basım, Ankara.
- Kavuk, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin sanal zorba ve sanal kurban olma durumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

- Kaya, K., ve Tural, Y. (2005). Öğretmenlerin boş zamanlarında sosyal ve kültürel etkinliklere katılımları ile ilgili tutumları (Isparta örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 10(2), 271-289.
- Keleş, H.N. (2013). Girişimcilik eğiliminin kuşak farkına göre incelenmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(26), 23-43.
- Kelly, J. R. (1990). Leisure and aging: A second agenda. *Loisir et Société/Society and Leisure*, 13(1), 145-167.
- Keser Özcan, N., ve Buzlu, S. (2005). Problemlerle internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: "İnternette Bilişsel Durum Ölçeği" nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 6(1), 19-26.
- Kılıç, M. (2015). Aile ve serbest zaman ilişkisi: Düzce örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 27-49.
- Kır, İ. (2007). Yüksek Öğretim gençliğinin boş zaman etkinlikleri: KSÜ Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 307-328.
- Kırık, A. M., ve Köyüstü, S. (2018). Z kuşağı konusunda yapılmış tezlerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1497-1518.
- Kocaağalar Akince, E. (2020). Kuşaklara göre bireylerin bilişim teknolojilerini kullanım amaçları ve epistemolojik inançları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*. İstanbul.
- Kocaman-Karoğlu, A., ve Atasoy, B. (2018). Sosyal medya kullanımı ile serbest zaman tatmini arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 826-839.
- Koç, U. (2016). Amasya ilinde yerleşik kamu çalışanlarının serbest zaman etkinliklerine katılım düzeyleri ve bu etkinlikler içinde sporun yeri. Yüksek Lisans Tezi. *Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Kırıkkale
- Kozak, M.A., Yılmaz, E.G. ve Çakır, O. (2017). *Rekreasyonel liderlik ve turist rehberliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Köksal, G. (2019). Serbest zaman doyumunu ve yaşam tatmini ilişkisi: Beden eğitimi öğretmenleri örneği. Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Konya
- Kubey, R. W., Lavin, M. J., and Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of communication*, 51(2), 366-382.
- Kuloğlu, C. (2001). İnternet kafeler ve internet bağımlılığı: Ankara örneği. *Ankara: Hacettepe Üniversitesi*.
- Kurar, İ., ve Baltacı, F. (2014). Halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Alanya Örneği. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(2), 39-52.
- Kurnaz, B. (2019) Bireylerin boş zaman değerlendirmedeki felsefi yönelimlerinin belirlenmesi ve demografik değişkenler açısından felsefi yönelim düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Eskişehir.
- Kuyucu, M. (2017). Y kuşağı ve teknoloji: Y kuşağının iletişim teknolojilerini kullanım alışkanlıkları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 845-872.
- Kuyucu, M. (2018). Üniversite eğitimi gören y kuşağının televizyonda dizi izleme alışkanlıkları. *Social Sciences*, 13(26), 879-905.
- Kuzu, A., Odabaşı, F. H., Erişti, S. D., Kabakçı, I., Kurt, A. A., ve Akbulut, Y. diğerleri (2008). İnternet Kullanımı Ve Aile Araştırması. *TC Başbakanlık Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları*.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J. N, Helgeson, V. and Crawford, A. M. (2002). Internet paradox revisited. *Journal of Social Issues*, 58, 49-74.
- Lanier, K. (2017). 5 things HR professionals need to know about generation Z. *Strategic HR Review*, 16(6), 288-290.

- Lapa, T. Y., and Ardahan, F. (2009). Akdeniz üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve değerlendirme biçimleri. *Spor bilimleri dergisi*, 20(4), 132-144.
- Latif, H., & Serbest, S. (2014). Türkiye’de 2000 kuşağı ve 2000 kuşağının iş ve çalışma anlayışı. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 132-163.
- Lefebvre, H. (1998), *Modern Dünyada Gündelik Hayat*, (Çev.:Işın Gürbüz), İstanbul, Metis Yayınları.
- Mansuroğlu, S. (2002). Akdeniz üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman özellikleri ve dış mekan rekreasyon eğilimlerinin belirlenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 15(2), 53-62.
- McAndrew, F. T., and Jeong, H. S. (2012). Who does what on Facebook? Age, sex, and relationship status as predictors of Facebook use. *Computers in Human Behavior*, 28(6), 2359-2365.
- Mello, Z. R., and Worrell, F. C. (2015). The past, the present, and the future: A conceptual model of time perspective in adolescence. In *Time perspective theory; review, research and application* (pp. 115-129). Springer, Cham.
- Mertler, C. A., Vannatta, R. A., and LaVenita, K. N. (2021). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation*. Routledge, New York.
- Meyer, J. W. (1969). The charter: Conditions of diffuse socialization in schools. *Department of Sociology Stanford University*
- Minaz, A., ve Bozkurt, Ö. Ç. (2017). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin ve kullanım amaçlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 268-286.
- Munusturlar, M. A., and Argan, M. (2016). Development of the serious and casual leisure measure. *World leisure journal*, 58(2), 124-141.

- Murathan, T., Türker, A., ve Murathan, F. (2019). Investigation of university students attitudes toward leisure time activities (Ardahan University sample). *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21(1), 162-169.
- Mutlu, İ., Yılmaz, B., Güngörmüş, H. A., Sevindi Bülent Gürbüz, T., ve Gürbüz, B. (2011). Bireyleri rekreasyoneli egzersize motive eden faktörlerin çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılması. *Türk Spor ve Egzersiz Dergisi*, 13(1), 54-61.
- Nadirova, A., and Jackson, E. L. (2000). Alternative criterion variables against which to assess the impacts of constraints to leisure. *Journal of leisure research*, 32(4), 396-405.
- Oğuz, Y. E., ve Şenel, E. (2021) Serbest zaman tatmininin ve yaşam doyumunun kuşaklara göre incelenmesi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel* 2021, 4(2), 215-225
- Orhan, F., ve Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim öğrencilerinin internet kullanımları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26).
- Öcalan, M. (1996). Doğu il merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarında yaptıkları faaliyetler ve sporun yeri. Yüksek Lisans Tezi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Elazığ.
- Öcalan, M. (2003). Kredi yurtlar kurumu yurtlarında kalan üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerinin bir analizi. 1. *Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, Ankara, 21-22.
- Öcalan, M., Öcal, Z. A., ve Yörübulut, S. (2013). Kırıkkale il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(8), 58-68.
- Öcalan, Z. (2019). Farklı okullarda öğrenim 10-14 yaş grubu öğrencilerin dijital oyun bağımlılığı ve oyunsallık düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. *Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Kırıkkale.

- Ölçer, N. (2019). Kuşakların tüketim davranışını etkilemede serbest zaman etkinlikleri ve alışveriş merkezi ilişkisi. Doktora Tezi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kocaeli.
- Özdağ, S., Yeniçeri, M., Fişekçioğlu, İ. B., Akçakoyun, F., ve Kürkcü, R. (2009). Devlet memurlarının boş zaman değerlendirme eğilimleri, antropometrik ve fiziksel uygunluk seviyeleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 307-323.
- Özer, P. S., Eriş, E. D., Neczan, Ö., ve Özmen, T. (2013). Kuşakların farklılaşan iş değerlerine ilişkin emik bir araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38).
- Özkan, Y., ve Purutçuoğlu, E. (2010). Yaşlılıkta teknolojik yeniliklerin kabulünü etkileyen sosyalizasyon süreci. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 37-46.
- Özkan, D. G. (2017). Kentsel rekreasyon alanı olarak alışveriş caddelerinin incelenmesi: Trabzon örneği. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 2(2), 444-453.
- Price, B. (2020). New Report Shows Percentage of Global Population that Plays Video Games, <https://gamerant.com/3-billion-gamers-report/> Erişim Tarihi: 01.02.2021.
- Sabbağ, Ç., ve Aksoy, E. (2011). Üniversite öğrencileri ve çalışanların boş zaman etkinlikleri: Adıyaman örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 10-23.
- Sabuncuoğlu, Z. (2002). Paşa M. *Zaman yönetimi*. Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve turizm*. Cumhuriyet Basımevi.
- Sayın, U. ve Zeybek-Sayın, H. (2019). Y-Kuşağı üniversite son sınıf öğrencilerinin beş faktör kişilik özellikleri ve liderlik uygulamaları tercihleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 3(2), 57-78.

- Saymer, Ü. (1973). Boş zaman ve boş zaman eğitimi. *Gençlik Lideri El Kitabı İçerisinde, GSB Yayını, Ankara.*
- Stebbins, R. A. (2007). *Serious leisure: A perspective for our time.* New Jersey: Transaction Publishers.
- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A., ve Kocaekşi, S. (2012). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi.* Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Süler, M. (2016). Akıllı telefon bağımlılığının öznel mutluluk düzeyine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.*
- Süzer, M. (2000). Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 123-133. 36.
- Şentuna, B. Y. (2019). Bilim merkezlerinin yaşam boyu öğrenme becerilerine katkısının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.*
- TDK, (2021). [https://sozluk.gov.tr/\(10.10.2021\)](https://sozluk.gov.tr/(10.10.2021)).
- Terekli, M. S., Erkan, M., Heper, E., ve Katırcı, H. (2000). Serbest zaman endüstrisi içerisinde rekreasyon sporu, *1. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi Bildirileri*, 2, 146-152.
- Tel, M. (2007). Öğretim üyelerinin boş zaman etkinlikleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Doğu Anadolu örneği. Doktora Tezi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.*
- Tel, M. ve Erdoğan, R. (2015). Doktorların boş zaman etkinliğine katılma durumlarının incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(4), 383-395.

- Türken, H. (2018). Kırıkkale'de görev yapan sağlık çalışanlarının serbest zaman etkinliklerinde sporun yeri. Yüksek Lisans Tezi. *Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Kırıkkale.
- Türker, N., Ölçer, H., ve Aydın, A. (2016). Yerel halkın serbest zaman değerlendirme alışkanlıkları: Safranbolu Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1).
- Yağız, E. (2007). Oyun-tabanlı öğrenme ortamlarının ilköğretim öğrencilerinin bilgisayar dersindeki başarıları ve öz-yeterlik algıları üzerine etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi*, Ankara.
- Yağmur, R., ve Yücel, Ocak K. (2006). Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri İle Farklı Bölümlerdeki Öğrencilerin Serbest Zaman Aktivitelerinin Karşılaştırılması. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 5-16.
- Yalçın, C., Demirel, M., Demirel, D. H., ve Çolakoğlu, T. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin boş zamanın anlamı ile akıllı telefon bağımlılıklarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-11.
- Yelkikalan, N., ve Altın, E. (2010). Farklı kuşakların yönetimi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 13-17.
- Yeniçeri, M., Coşkun, B., ve Özkan, H. (2002). Muğla il merkezindeki memurların boş zaman değerlendirme eğilimlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (7).
- Yıldız, A., ve Demir, F. M. (2016). Üniversite öğrencilerinin internet ve sosyal medya kullanım amaçlarının belirlenmesine yönelik bir araştırma: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği. *Muğla Sıtkı Koçman University Journal of Social Sciences*, 37.
- Yıldız, M. C., ve Bölükbaş, K. (2003). İnternet kafeler, gençlik ve sosyal sapma. *Polis Bileşim Sempozyumu Bildirileri*, 187-191.

Young, T. J. (1979). Use of the media by older adults. *American Behavioral Scientist*, 23(1), 119-136

Wallsten, S. (2013). What Are We Not Doing When We Are Online. National Bureau of Economic Research Working Paper Series. (http://www.nber.org/papers/w19549.pdf?new_window=1)
Erişim:19.03.2022)

<https://digitaltag.eu/initiative-digital-fuer-alle> 12.10.2021

<https://www.thinkwithgoogle.com/>, erişim: 25.12.2021

<https://www.nufusu.com/il/2021/kirikkale-nufusu> erişim: 18.04.2021

<https://www.trthaber.com/haber/bilim-teknoloji/turkiyede-gunluk-internet-kullanimi-7-saat-57-dakika-552493.html>. erişim: 02.06.2021

[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679) erişim: 11.11.2021

www.trthaber.net (2012) Gençler İnterneti Niçin Kullanıyor?
<http://www.trthaber.com/haber/bilim-teknik/gencler-interneti-nicinkullaniyor-58902.html> erişim tarihi: 20.11. 2021

<https://www.tech-worm.com/x-y-z-kusaklari-nedir-ozellikleri-nelerdir>.
Erişim:02.01.2022

Ek-2 Anket Formu

Değerli katılımcı

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı dahilinde yürütülen bu araştırmanın amacı, “**kuşaklara göre serbest zaman davranışlarında meydana gelen farklılıkların incelenmesidir**”. Verilen cevaplar yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Bu nedenle **isim belirtmenize gerek yoktur**. Sorulara vereceğiniz içten cevaplar için teşekkür ederim.

Saygılarımla

Buket BALCI

SERBEST ZAMAN: Kişinin zorunlu uğraşları dışında kalan ve kullanma biçimin de tamamen özgür olduğu serbest zamanlarında, maddi kazanç sağlama amacı gütmeyen, tamamen kişisel tercihlerle yapılan etkinliklerdir.

1. Yaşınız	☐ 19 ve altı	☐ 20-39	☐ 40 ve üzeri		
2. Cinsiyetiniz	☐ Kadın	☐ Erkek			
3. Medeni Durumunuz	☐ Bekâr	☐ Evli	☐ Boşanmış/Dul		
4. Eğitim Durumunuz Nedir?	☐ Yalnızca okur yazarım	☐ Lise ve dengi okul mezunu			
	☐ İlkokul mezunu	☐ Üniversite mezunu			
	☐ İlköğretim okulu /Ortaokul mezunu	☐ Lisansüstü			
5. Ne iş yapıyorsunuz?	☐ Öğrenci	☐ Memur	☐ Ev hanımı		
	☐ Esnaf	☐ Serbest Meslek	☐ Emekli		
	☐ İşçi	☐ Diğer			
(belirtiniz).....					
6. Size göre ekonomik durumunuz nasıldır?	☐ Çok kötü (zorunlu ihtiyaçlarımı karşılamakta çok güçlük çekiyorum)				
	☐ Kötü (zorunlu ihtiyaçlarımı tam karşılayamıyorum)				
	☐ Orta (ancak zorunlu ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum)				
	☐ İyi (ihtiyaçlarımı karşılamada güçlük çekmiyorum)				
	☐ Çok iyi (istediğim gibi para harcayabiliyorum)				
7. Okul/iş yaşamını dışında ve yapmak zorunda olduğunuz gereklilikler dışında (uyku, beslenme,temizlik vb.) , ortalama günde kaç saat serbest zamana sahipsiniz?	☐ Hiç				
	☐ 1-2 saat	☐ 3-4 saat	☐ 5-6 saat		
	☐ 7-8 saat	☐ 8 saatten fazla			
8. Sahip olduğunuz serbest zamanı yeterli buluyor musunuz?	☐ Hayır, yeterli değil				
	☐ Evet, yeterli				
9. Düzenli olarak yaptığınız bir serbest zaman etkinliğiniz var mı?	☐ Hayır, yok				
	☐ Evet, var Yazınız.....				
1. Aşağıdaki teknolojik aletleri hangi sıklıkla kullanıyorsunuz? (Tüm ifadeleri cevaplayınız.)	Hiç kullanmıyorum	Kullanmıyorum	Kısmen/Orta	Kullanıyorum	Çok fazla kullanıyorum
1 Bilgisayar	1	2	3	4	5
2 Tablet	1	2	3	4	5
3 Akıllı Telefon	1	2	3	4	5
4 Akıllı Saat	1	2	3	4	5
5 Playstation (Videolu oyun konsolu)	1	2	3	4	5
6 Fotoğraf makinesi	1	2	3	4	5

7	Diğer (belirtiniz)					
2. Teknolojik aletleri kullanım amacınız nedir? (Tüm ifadeleri cevaplayınız.)		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen/Orta	Katılıyorum	Tamam en Katılıyorum
1	İnternette araştırma yapmak	1	2	3	4	5
2	Dijital oyunları oynamak	1	2	3	4	5
3	Sosyal medya takibi yapmak	1	2	3	4	5
4	Film/ Dizi izlemek	1	2	3	4	5
5	İş/okul ile ilgili hazırlık yapmak	1	2	3	4	5
6	Yeni bilgiler/beceriler öğrenmek	1	2	3	4	5
7	Haberleşmek	1	2	3	4	5
8	Diğer (belirtiniz)					
3. Serbest zamanınızda aşağıdaki etkinlikleri hangi sıklıkla yaparsınız? (Tüm ifadeleri cevaplayınız.)		Hiç	Yılda bir kaç kez	Ayda bir kaç kez	Haftada bir kaç kez	Her gün
1	Sinema, tiyatroya giderim	1	2	3	4	5
2	Sportif yarışmaları yerinde izlerim	1	2	3	4	5
3	Spor yaparım	1	2	3	4	5
4	Kitap okurum	1	2	3	4	5
5	Müzik dinlerim	1	2	3	4	5
6	Kültürel etkinliklere katılırım (Müze ziyareti/ Turistlik geziler)	1	2	3	4	5
7	AVM de gezerim	1	2	3	4	5
8	Televizyon izlerim	1	2	3	4	5
9	İnternette gezinirim	1	2	3	4	5
10	Kafe vb yerlere giderim	1	2	3	4	5
11	Sosyal medyada vakit geçiririm	1	2	3	4	5
12	El işi / El sanatları ile uğraşırım	1	2	3	4	5
13	Hobi kurslarına giderim	1	2	3	4	5
14	İnternette film / dizi izlerim	1	2	3	4	5
15	Müzik aleti çalarım	1	2	3	4	5
16	Bilgisayar/dijital/internet oyunları oynarım	1	2	3	4	5
17	Doğa aktivitelerine katılırım	1	2	3	4	5
18	Test çözerim / Ders çalışırım	1	2	3	4	5
19	Hiç bir şey yapmam	1	2	3	4	5

20	Uyurum, dinlenirim	1	2	3	4	5
21	Arkadaşlarımla vakit geçiririm	1	2	3	4	5
22	Diğer (belirtiniz)					
4. Serbest zaman katılım amacınız nedir? (Tüm ifadeleri cevaplayınız.)		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen/Orta	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Dinlenmek	1	2	3	4	5
2	Eğlenmek	1	2	3	4	5
3	Yeni şeyler öğrenmek	1	2	3	4	5
4	Yenilenmek /rahatlamak	1	2	3	4	5
5	Sağlığımı korumak	1	2	3	4	5
6	Sosyalleşmek / Arkadaş edinmek	1	2	3	4	5
7	Stres atmak	1	2	3	4	5
8	Mutlu olmak	1	2	3	4	5
9	Farklı deneyimler yaşamak	1	2	3	4	5
10	İş/okul ortamından uzaklaşmak	1	2	3	4	5
11	Aile ortamından uzaklaşmak	1	2	3	4	5
12	Sıkıntılarımdan kurtulmak	1	2	3	4	5
13	Diğer (belirtiniz)					
5. Serbest zaman etkinlikleriniz için aşağıdaki alanları hangi sıklıkla tercih edersiniz? (Tüm ifadeleri cevaplayınız.)		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen/Orta	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Ev	1	2	3	4	5
2	Açık alanlar/ Doğa	1	2	3	4	5
3	Özel spor merkezleri	1	2	3	4	5
4	AVM	1	2	3	4	5
5	Belediyelere ait spor merkezleri	1	2	3	4	5
6	Belediyelere ait lokaller/merkezler	1	2	3	4	5
7	Gençlik Spor Bakanlığına ait tesisler	1	2	3	4	5
8	MEB'e bağlı okullar	1	2	3	4	5
9	Kafe vb. Özel alanlar	1	2	3	4	5
10	Diğer (belirtiniz)					